

Uradni list

Evropske unije

C 237

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Letnik 61

6. julij 2018

Vsebina

I Resolucije, priporočila in mnenja

MNENJA

Evropski ekonomsko-socialni odbor

533. plenarno zasedanje EESO, 14. 3. 2018–15. 3. 2018

2018/C 237/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Socialno vzdržen koncept za višji življenjski standard, spodbuditev rasti in zaposlovanja ter varnost državljanov v digitalni dobi (raziskovalno mnenje na zaprosilo bolgarskega predsedstva)	1
2018/C 237/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Prihodnost dela – pridobivanje ustreznega znanja in spretnosti za izpolnitev potreb delovnih mest v prihodnosti (raziskovalno mnenje na zaprosilo bolgarskega predsedstva)	8

III Pripravljalni akti

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

533. plenarno zasedanje EESO, 14. 3. 2018–15. 3. 2018

2018/C 237/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Boj proti nezakonitim spletnim vsebinam – Povečanje odgovornosti spletnih platform (COM(2017) 555 final)	19
---------------	--	----

SL

2018/C 237/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Vmesna ocena programa Copernicus (2014–2020) (COM(2017) 617 final)	26
2018/C 237/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru – Uravnotežen sistem uveljavljanja pravic intelektualne lastnine kot odgovor na sodobne družbene izzive (COM(2017) 707 final) – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru – Smernice o nekaterih vidikih Direktive 2004/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (COM(2017) 708 final) – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru – Določitev pristopa EU za standardne patente (COM(2017) 712 final)	32
2018/C 237/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Sveta o programu za raziskave in usposabljanje Evropske skupnosti za atomsko energijo (2019–2020), ki dopolnjuje okvirni program za raziskave in inovacije Obzorje 2020 (COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE))	38
2018/C 237/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o nadaljnjih ukrepih v zvezi z akcijskim načrtom za DDV – Vzpostavitev enotnega območja DDV v EU: čas za odločitev (COM(2017) 566 final) - Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 904/2010 glede certificiranega davčnega zavezanca (COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS)) - Predlog izvedbene uredbe Sveta o spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 282/2011 glede nekaterih oprostitev v zvezi s transakcijami znotraj Skupnosti (COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE)) - Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES glede harmonizacije in poenostavitve nekaterih pravil v okviru sistema davka na dodano vrednost ter uvedbe dokončnega sistema za obdavčevanje trgovine med državami članicami (COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS))	40
2018/C 237/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o dokončanju bančne unije (COM(2017) 592 final)	46
2018/C 237/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2017/825 z namenom povečanja finančnih sredstev programa za podporo strukturnim reformam in prilagoditve njegovega splošnega cilja (COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD)) – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 v zvezi s podporo za strukturne reforme v državah članicah (COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD))	53
2018/C 237/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE))	57
2018/C 237/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu – Za nov zagon partnerstva med Afriko in EU (JOIN(2017) 17 final)	66
2018/C 237/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o evropski državljanski pobudi [COM(2017) 482 final – 2017/0220 (COD)]	74

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

533. PLENARNO ZASEDANJE EESO, 14. 3. 2018–15. 3. 2018

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Socialno vzdržen koncept za višji življenjski standard, spodbuditev rasti in zaposlovanja ter varnost državljanov v digitalni dobi

(raziskovalno mnenje na zaprosilo bolgarskega predsedstva)

(2018/C 237/01)

Poročevalka: **Giulia BARBUCCI (IT-II)**

Zaprosilo bolgarskega predsedstva Sveta	dopis, 5. september 2017
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	23. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	15. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	187/16/10

1. Sklepi in priporočila

1.1 Vse politike, ki jih vzpostavljajo evropske, nacionalne in lokalne institucije, bi morale **dejavnik socialne vzdržnosti** upoštevati v enaki meri kot ekonomsko in okoljsko vzdržnost. Nedavni predlogi o **socialni razsežnosti** Evrope⁽¹⁾, vključno z dokumentom o razmisleku, ki ga je predložila Evropska komisija, in evropski steber socialnih pravic so edinstvena priložnost za spodbujanje vzdržnosti ukrepov, ki se na evropski in nacionalni ravni uvajajo na področju vključujoče rasti, zaposlovanja in socialne politike. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) priporoča, naj predlogi, vključeni v sedANJI delovni program Komisije, med katerimi so sveženj za socialno pravičnost, pobuda o pravični obdavčitvi v digitalnem gospodarstvu in reforme EMU, temeljijo na spodbujanju vzdržnosti **evropskega socialnega modela**.

⁽¹⁾ UL C 81, 2.3.2018, str. 145.

1.2 Izvesti bi bilo treba **oceno učinka ukrepov** na socialnem področju, ki vse natančneje meri njihovo socialno vzdržnost, hkrati pa temelji na obstoječih sistemih spremljanja in kazalnikih. EESO institucijam priporoča, naj izvedejo oceno obstoječih in novih instrumentov (začeni s statističnim pregledom, priloženim stebru) in preverijo njihovo učinkovitost, da bi lahko natančneje izmerile učinek predlaganih politik na državljane.

1.3 EESO se je seznanil s stališčem Evropskega parlamenta, ki je v Resoluciji z dne 19. januarja 2017 o evropskem stebru socialnih pravic zapisal, da je treba posodobiti obstoječe delovne in socialne standarde; v tem oziru bo EESO v kratkem predložil svoj prispevek k svežnju za socialno pravičnost, ki ga je Komisija vključila v delovni program za leto 2018. EESO hkrati poudarja, da je treba z ustreznimi okvirnimi pogoji na trgih dela podpreti nove in bolj raznolike poklicne poti ter izboljšati zaposlitev in standarde za delavce po vsej Evropi, ne glede na njihove pogodbene pogoje, ter spodbujati večjo konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim pogojem; to bo pripomoglo tudi k preseganju regionalnih razlik. EESO podpira priporočilo Evropskega parlamenta, ki je socialne partnerje in Komisijo pozval k sodelovanju, da bi predstavili predlog okvirne direktive o dostojnih delovnih pogojih v vseh oblikah zaposlitve, ki bo razširila obstoječe minimalne standarde na nove vrste delovnih razmerij.

1.4 EESO ugotavlja jasno povezavo med **konkurenčnostjo, produktivnostjo in socialno vzdržnostjo**: vsi akterji si morajo hkrati prizadevati za spodbujanje **vkjučujoče rasti** in za vzpostavljanje ugodnih razmer za podjetja, da bi lahko ustvarili več novih in boljših delovnih mest. Čeprav je delo še vedno glavni dejavnik doseganja blaginje in ustvarjanja bogastva, je treba ponovno uveljaviti načelo, da je pravičnejšo družbo mogoče vzpostaviti zgolj z ustvarjanjem bolj vključujoče in trajnostne rasti in delovnih mest, da bi ljudje tako imeli **dostojne delovne pogoje, ustrezno plačilo in pokojnine ter jamstvo za uveljavljanje svojih pravic**. Konkurenčnost, produktivnost in pravice delavcev so načela, ki bi morala ponovno skladno zaživeti v opredelitvi politik za ureditev trga dela in socialnih pravic.

1.5 EESO se zaveda, da je lahko demokracija ogrožena, če posamezniki, ki še vedno močno čutijo posledice varčevalnih ukrepov, nimajo koristi od bogastva, ki ga je prinesla rast, in produktivnosti, ki je posledica digitalizacije.

1.6 EESO v skladu s svojimi predhodnimi mnenji vnovič poziva k okrepitvi prizadevanj za **odpravo regionalnih razlik** glede delovnih in življenjskih pogojev v Evropski uniji. Konvergenca k višjim standardom ne bi smela biti zgolj slogan, temveč medsektorsko načelo, ki ga je treba upoštevati in izvajati v vseh politikah Unije, predvsem na finančnem in gospodarskem področju. Dejansko vključevanje ne bo mogoče, dokler bodo med evropskimi državljani obstajale tako velike razlike glede plačila in dejanskega uživanja socialnih pravic. Pri tem imajo ključno vlogo **strukturni skladi**, ki bi morali biti vse bolj usmerjeni v odpravljanje regionalnih razlik.

1.7 EESO pozdravlja pobude, kot so jamstvo za mlade, poti izpopolnjevanja in strategije za preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti, ter poziva evropske in nacionalne institucije, naj zagotovijo ustrezna sredstva za spodbujanje in pospeševanje prehodov ter **ustrezno zajamčijo stalnost prihodkov**⁽²⁾, zlasti najbolj prikrajšanih skupin ljudi. Poleg tega priporoča, naj se vzpostavijo ustrezni pogoji za **zagotovitev konkurenčnosti, ustvarjanja delovnih mest in nemotenih prehodov med delovnimi mesti** prek sistema socialnih varnostnih mrež in drugih spremljajočih ukrepov, pri katerih se upoštevajo potrebe delavcev in podjetij.

1.8 EESO socialnim partnerjem priporoča, naj razvijejo sisteme vključujočih kolektivnih pogajanj na vseh ravneh, in jih spodbuja, naj razmislijo o novih ukrepih (tudi v okviru naslednjega delovnega programa evropskih socialnih partnerjev), ki bodo namenjeni večjemu dostopu žensk do digitalnih delovnih mest, **odpravi razlike v plačilu glede na spol**, odločni zaščitni **materinstva** z ustreznimi instrumenti in ustvarjanju pogojev za **dejansko enakost spolov** na področju zaposlovanja. Poleg tega institucije na vseh ravneh, socialne partnerje in organizirano civilno družbo poziva, naj usklajeno oblikujejo ukrepe za zagotavljanje enake obravnave moških in žensk na vseh področjih družbe.

1.9 EESO tudi meni, da socialna vzdržnost temelji na pravičnih in učinkovitih možnostih za **vseživljenjsko učenje**, začeni v ranem otroštvu, zlasti ob upoštevanju morebitne izključenosti velikega dela prebivalstva, ki izhaja iz **digitalne izključenosti**. EESO priporoča, da nosilci odločanja razmislijo o ukrepih, namenjenih zmanjšanju pomanjkanja znanja in spretnosti na ključnih področjih digitalnega gospodarstva, saj so bistveni za odličnost in povečanje evropske

⁽²⁾ UL C 170, 5.6.2014, str. 23.

konkurenčnosti. Nujno je tudi treba omogočiti računalniško opismenjevanje vsem, ki zaradi digitalizacije ne bi mogli uveljavljati svojih pravic in uporabljati socialnih storitev, zlasti temeljnih. EESO zato spodbuja socialne partnerje in institucije, naj v sodelovanju z organizirano civilno družbo čim prej sprejmejo ukrepe na tem področju. Naloga javnih oblasti na vseh ravneh je zagotoviti, da je na voljo ustrezna digitalna infrastruktura in da prinaša večjo vključenost, saj se tako lahko premagajo morebitne razlike med regijami in okolji.

2. Koncept socialne vzdržnosti v dobi digitalizacije in globalizacije

2.1 Namen tega raziskovalnega mnenja je preučiti vprašanje socialne vzdržnosti **kot celoto**, od opredelitve pojma do njegovega vpliva na politične ukrepe na socialnem, delovnem in ekonomskem področju.

2.2 Učinki **globalizacije**, težka zapuščina **gospodarske krize**, **upad števila rojstev** in posledično **staranje evropskega prebivalstva ter nizka rast**, ki je značilna za gospodarstva večine držav Evropske unije, imajo bistveno vlogo pri prepoznavanju današnjih ključnih socialnih vprašanj.

2.3 Številni socialno-ekonomski kazalniki namreč jasno kažejo, da so politike, ki so bile oblikovane za izhod iz krize, predvsem na evropski in nacionalni ravni, na eni strani poskušale preprečiti nestabilnost zaradi svetovnih dejavnikov, na drugi pa so pre pogosto **povečale neenakosti** in ustvarile **nova neravnovesja** med družbenimi sloji, spoloma in generacijami, vključno z geografskimi neravnovesji. Institucije morajo zato nujno ukrepati na vseh ravneh v sodelovanju s socialnimi partnerji in organizirano civilno družbo, da bi lahko oblikovale politike, ki bi temeljile na ukrepih za odpravo teh neravnovesij in razlik, predvsem z dodatnim zaposlovanjem zaradi trajnejše in bolj vključujoče rasti.

2.4 Koncept vzdržnosti sestavljajo trije ključni elementi: **okoljska, ekonomska in socialna vzdržnost**. Ti trije elementi so vključeni v evropski Pogodbi, odražajo pa se tudi v konceptu trajnostnega razvoja, na katerem temelji agenda OZN za trajnostni razvoj do leta 2030 s svojimi 17 cilji trajnostnega razvoja. Eurostat je v pregledu napredka pri izpolnjevanju ciljev trajnostnega razvoja v EU za leto 2017 ugotovil, da je bilo sicer doseženega precej napredka pri splošnem uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, povezanih z okoljem (cilj 7 – cenovno dostopna in čista energija, cilj 12 – odgovorna potrošnja in proizvodnja, cilj 15 – življenje na kopnem, cilj 11 – trajnostna mesta in skupnosti), **zgolj zmeren napredek pa je bil dosežen pri ciljih trajnostnega razvoja, ki so bolj povezani s socialnim področjem** (cilj 4 – kakovostno izobraževanje, cilj 5 – enakost spolov, cilj 8 – dostojno delo ter gospodarska rast, cilj 1 – odprava revščine, cilj 2 – odprava lahkote in cilj 10 – zmanjšanje neenakosti).

2.5 Kljub splošnemu strinjanju glede **opredelitve socialne vzdržnosti** kot sposobnosti zagotavljanja pogojev za človekovo blaginjo (varnost, zdravje, izobraževanje, demokracija, udeležba, pravosodje), ki so enakomerno porazdeljeni glede na razred in spol, je treba poudariti, da gre za koncept, pri katerem so mogoča različna odstopanja, kar je odvisno od konteksta, v katerem se uporablja. Socialno vzdržnost je treba uvesti in izvajati na enaki ravni kot okoljsko in ekonomsko vzdržnost, s ciljem zmanjšanja neenakosti.

2.6 Pri oblikovanju makroekonomskih politik je socialna vzdržnost v zadnjih letih pogosto napačno obravnavana kot **nasprotna ekonomski in finančni vzdržnosti**. Primer tega so strukturne reforme, ki so jih po finančni in pozneje še gospodarski krizi v letih 2007 in 2008 spodbujale evropske institucije in izvajale nacionalne vlade. Ne institucije ne socialni partnerji ne bi smeli konkurenčnosti in vzdržnosti obravnavati kot nasprotna pojma. Dokazano je bilo že, da so na primer naprednejša podjetja na področju vzdržnosti običajno tudi konkurenčnejša na mednarodni ravni. Poleg tega bi morala Evropska unija globalizacijo usmeriti k uresničevanju trajnostnega razvoja, ki bi koristil podjetjem in delavcem.

2.7 Pri podjetjih imajo **mala in srednja podjetja** (MSP) posebej ključno vlogo pri doseganju trajnostne in vključujoče rasti, ki hkrati temelji na ustvarjanju dostojnih zaposlitev in spodbujanju konkurenčnosti ob upoštevanju socialne vzdržnosti.

2.8 **Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 je s svojimi 17 cilji** okvir, v katerem je treba uskladiti inovacije in trajnostni razvoj s povezovanjem svetovnih in nacionalnih pobud. V njej je namreč jasno navedeno, da je **sedanji model razvoja** okoljsko, socialno in ekonomsko **nevzdržen**, kar pomeni odmik od stališča, da je vzdržnost zgolj okoljsko vprašanje. Agenda ponuja **celovit pogled** na različne razsežnosti razvoja. Pri izvajanju agende je potrebno tesno sodelovanje vseh delov družbe: institucij, organizirane civilne družbe, raziskovalnih institucij in univerz, nujno pa je tudi učinkovito ocenjevanje.

2.9 EESO je večkrat poudaril, da je treba vzpostaviti pozitivno močno medsebojno povezavo med finančno in makroekonomsko politiko ter socialnimi pravicami, pri čemer je opozoril na pomanjkljivosti pri spoštovanju teh pravic, kar povzroča poglobljanje razlik v EU. Zlasti vprašanje socialne vzdržnosti bi moralo biti izrecno povezano s sedanjo razpravo o predlogih v zvezi s **prihodnjo strukturo ekonomske in monetarne unije** (EMU) ter oblikovanjem **večletnega finančnega okvira**. Na podlagi obstoječih sistemov spremljanja in kazalnikov bi bilo treba učinek ukrepov, ki se izvajajo na socialnem področju, natančneje oceniti z vidika njihove socialne vzdržnosti.

2.10 EESO meni, da bodo institucije imele tudi nalogo, da izvedejo oceno obstoječih in novih instrumentov (npr. statistični pregled, priložen evropskemu stebru) in preučijo njihovo učinkovitost, da bi lahko natančno izmerile učinek predlaganih politik s področja socialnih pravic na državljane.

2.11 Da bi odpravili regionalne razlike v Uniji, ki so jih v nekaterih primerih še poglobile posledice gospodarske krize, bo med drugim treba spodbujati nove in učinkovitejše **strategije uporabe sredstev**, pri čemer bi bilo treba zagotoviti zlasti sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov, ki bi morali prednostno spodbujati **trajnostno rast in kakovostna delovna mesta**. EESO je v mnenju o *učinkih socialnih naložb na zaposlovanje in javne finance* ⁽³⁾ že pozval k uresnitvi **evropskega programa za oživitev gospodarstva in naložbe** v višini 2 % BDP ter k večji osredotočenosti na socialne naložbe. Za ta naložbeni načrt je treba nameniti dodatna finančna sredstva, ki bi dopolnila obstoječa sredstva evropskih strukturnih in investicijskih skladov.

3. Evropski socialni model: vzdržnost ter izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev

3.1 EESO meni, da je **evropski socialni model** edinstvena dediščina evropske identitete, ki s sedanjo mrežo socialne varnosti zagotavlja kakovostno socialno zaščito in državljske pravice za vse. Zato meni, da o njem ne bi smeli razpravljati, temveč ga le še okrepiti. Bistveno je, da politike EU temeljijo na **zagotavljanju stalnega izboljševanja življenjskih in delovnih pogojev** evropskih državljanov na vseh področjih, kot je že od nastanka Unije predvideno v Pogodbah.

3.2 Sedanji delovni program Komisije vključuje pobude, kot sta sveženj za socialno pravičnost in pobuda za pravično obdavčitev v digitalnem gospodarstvu, poleg tega pa se izvajajo ukrepi za reformo EMU. EESO priporoča, naj bodo ti predlogi usmerjeni k spodbujanju vzdržnosti evropskega socialnega modela ⁽⁴⁾.

3.3 Poleg tega meni, da je treba pri oblikovanju politik trga dela doseči **pravičen kompromis med socialno in ekonomsko vzdržnostjo**. V zadnjem desetletju so se povečale razlike in neenakosti med evropskimi državljani pri dostopu do storitev socialnega varstva in priložnostih za dostop na trg dela, povečalo pa se je tudi število nestandardnih oblik zaposlitve (kot obsežno prikazujejo statistični podatki). To je privedlo do povečanja občutka negotovosti glede možnosti za izboljšanje splošnih življenjskih pogojev evropskih državljanov, in sicer zlasti med mladimi in ženskami ter pri vseh najbolj ogroženih skupinah prebivalstva. EESO zato meni, da je nujno treba spodbujati **vključevanje migrantov na trg dela**, saj je njihov prispevek v sisteme socialne varnosti v številnih primerih odločilen za stabilnost sistemov socialne varnosti in socialnih varnostnih mrež.

3.4 EESO se je seznanil s stališčem **Evropskega parlamenta**, ki je v Resoluciji z dne 19. januarja 2017 o evropskem stebru socialnih pravic zapisal, da je treba posodobiti obstoječe delovne in socialne standarde; v tem oziru bo EESO v kratkem predložil svoj prispevek k svežnju za socialno pravičnost, ki ga je Komisija vključila v delovni program za leto 2018. EESO hkrati poudarja, da je treba z ustreznimi okvirnimi pogoji na trgih dela podpreti nove in bolj raznolike poklicne poti na trgih dela ter izboljšati zaposlitev in standarde za delavce po vsej Evropi, ne glede na njihove pogodbene pogoje, ter spodbujati večjo konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim pogojem; to bo pripomoglo tudi k preseganju regionalnih razlik. EESO podpira priporočilo Evropskega parlamenta, ki je socialne partnerje in Komisijo pozval k sodelovanju, da bi predstavili predlog **okvirne direktive** o dostojnih delovnih pogojih v vseh oblikah zaposlitve, ki bo razširila obstoječe minimalne standarde na nove vrste delovnih razmerij.

⁽³⁾ UL C 226, 16.7.2014, str. 21.

⁽⁴⁾ UL C 51, 17.2.2011, str. 20.

3.5 EESO je v številnih mnenjih obravnaval **digitalizacijo** in njen učinek na **organizacijo dela in zaposlovanje** ⁽⁵⁾. Ne smemo pa se omejiti in o digitalizaciji razmišljati zgolj v kontekstu zaposlovanja in trga dela. Vse večja uporaba digitalnih orodij je bistveno spremenila naše vsakodnevno življenje – močno so se spremenili osebni in družbeni odnosi ter celo odnos do politike, prostovoljstva in civilne družbe. EU bi morala spodbujati ukrepe na področju predšolske vzgoje in vseživljenjskega usposabljanja, zlasti za pridobivanje digitalnih znanj in spretnosti, da bi odpravili neskladje v znanju in spretnostih. Izobraževalni sistemi – ki vključujejo visoko šolstvo, poklicno izobraževanje in vseživljenjsko učenje – si morajo prizadevati za odličnost in tako omogočiti vodilno vlogo na področju raziskav, inovacij in konkurenčnosti za evropske ideje, blago in storitve.

3.6 EESO je v več mnenjih poudaril, da je treba upoštevati predvsem potrebe **potencialno socialno ranljivih skupin**. Zagotoviti bi bilo treba vključujoče sisteme socialne zaščite, ki bi posebno pozornost namenjali potrebam ranljivih oseb in njihovih družin, da bi jim omogočili dostojne življenjske pogoje ter podprli in ohranili delovna mesta, ki ustrezajo posameznikovim potrebam.

3.7 **Invalidi** so glavna tema Konvencije Organizacije združenih narodov o pravicah invalidov in evropske strategije o invalidnosti. EESO priporoča, da se stori vse, kar je mogoče, da bi dosegli velik napredek na vseh osmih prednostnih področjih za ukrepanje pri uresničevanju ciljev konvencije OZN, ki so: dostopnost, sodelovanje, enakost, zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje, socialna zaščita, zdravje in spodbujanje pravic invalidov na mednarodni ravni. EESO zaradi širitve digitalizacije na vsa področja vsakdanjega življenja poziva k posebni skrbi za invalide, na katere bo digitalna preobrazba najverjetneje močno vplivala. Evropska unija bi morala izkoristiti številne priložnosti, ki se ponujajo invalidom, za spodbujanje njihove zaposljivosti in dostopa do dostojne zaposlitve, s katero bi lahko tudi prispevali k sistemom socialne varnosti. EESO zato priporoča vzpostavitev predpogojev za aktivnejšo uporabo orodij za vseživljenjsko usposabljanje in prekvalifikacijo invalidov v nove digitalne poklice.

3.8 EESO meni, da je vprašanje socialne vzdržnosti nujno treba vključiti v evropske politike o **mladih generacijah in prihodnosti evropskega socialnega modela**. Proti vse večjemu skepticizmu mlajših generacij do institucij (najbolj skrb vzbujajoč znak tega je izjemno nizka udeležba na volitvah), organizirane civilne družbe, političnih strank in sindikatov ter vključevanju v evroskeptična in skrajno desničarska gibanja se je mogoče boriti samo z večjo usmerjenostjo Evropske unije v prihodnost evropskega socialnega modela in njegovo vzdržnost. EESO evropskim institucijam in nacionalnim vladam priporoča, naj izvajajo čim več pobud za povečanje števila in kakovosti delovnih mest za mlade, podpirajo mobilnost mladih, zagotavljajo dostojne možnosti socialnega varstva ter spodbujajo vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje na vseh ravneh. Pobude, kot so Erasmus+, jamstvo za mlade in vsi drugi ukrepi, ki so del pobude za zaposlovanje mladih, morajo biti ustrezno financirani in izvedeni.

3.9 EESO meni, da je nujno treba zagotoviti **socialno vzdržnost prihodkov** oseb, zlasti v obdobju po izteku delovne dobe. Sistemi socialne zaščite ⁽⁶⁾ morajo zagotavljati dostojne življenjske pogoje in preprečevati, da bi osebe zdrsnile pod prag revščine. EESO je v več mnenjih poudaril, da morajo pokojninski sistemi temeljiti na **medgeneracijski solidarnosti**. Ob upoštevanju raznolikosti nacionalnih sistemov je za EESO ključno vprašanje večje zaposlovanje, kar prispeva k zagotavljanju ustreznega financiranja sistemov socialne zaščite. Posamezniki v vseh vrstah pogodbenih delovnih razmerij, tudi v t. i. novih oblikah zaposlitve, povezanih z digitalizacijo, bi morali imeti dostop do sistemov socialne zaščite in prispevati vanje ⁽⁷⁾.

3.10 Evropska komisija je v svojih nedavnih pobudah na področju zaposlovanja veliko pozornosti namenila vprašanju **prehodov**. Med najbolj skrb vzbujajočimi trendi zadnjih let je prav podaljšanje obdobja med zaključkom izobraževanja in prvo zaposlitvijo mladih, zlasti v primeru prve stabilne zaposlitve. Položaj se je poslabšal tudi za dolgotrajno brezposelne in osebe, ki se bližajo upokojitveni starosti. EESO pozdravlja pobude, kot so jamstvo za mlade, poti izpopolnjevanja in spodbujanje vajeništva, kot osnovne oblike dostopa do zaposlitve prek evropske koalicije za vajeništva in strategije za preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti. Zato poziva evropske in nacionalne institucije, naj zagotovijo ustrezna sredstva

⁽⁵⁾ SOC/570 (glej stran 8 tega Uradnega lista); UL C 129, 11.4.2018, str. 7; UL C 434, 15.12.2017, str. 36; UL C 434, 15.12.2017, str. 30; UL C 173, 31.5.2017, str. 45; UL C 303, 19.8.2016, str. 54; UL C 13, 15.1.2016, str. 161; UL C 128, 18.5.2010, str. 74.

⁽⁶⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 40.

⁽⁷⁾ UL C 129, 11.4.2018, str. 7; UL C 84, 17.3.2011, str. 38; UL C 120, 16.5.2008, str. 66.

za spodbujanje in pospeševanje prehodov in ustrezno usposabljanje, da se ustrezno **zagotovi stalnost prihodkov**, zlasti za najbolj prikrajšane skupine ljudi in tiste, ki jih je težko preusposobiti in tako povečati njihovo zaposljivost. Poleg tega priporoča, naj se vzpostavijo ugodne razmere za konkurenčnost podjetij, hkrati pa s sistemom socialnih varnostnih mrež in drugih ukrepov zunanje prožnosti, pri katerih se upoštevajo potrebe delavcev in podjetij, zagotovijo nemoteni prehodi med zaposlitvami.

3.11 EESO meni, da socialna vzdržnost med drugim temelji na **popolni enakosti spolov**, obenem pa priznava, da so razlike na tem področju po podatkih Eurostata in na podlagi številnih drugih kazalnikov, ki so na voljo, še vedno nevzdržne ter ne kršijo le načel enake obravnave iz Pogodb, temveč tudi resno ovirajo polni gospodarski razvoj Unije. Zato pozdravlja nedavne pobude na tem področju, vključno s svežnjem ukrepov Komisije za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja, ter socialnim partnerjem priporoča, naj razvijejo sisteme vključujočih kolektivnih pogajanj na vseh ravneh in razmislijo o novih ukrepih (tudi v okviru naslednjega delovnega programa evropskih socialnih partnerjev), ki bodo namenjeni odpravi razlike v plačilu glede na spol, odločni zaščiti materinstva z ustreznimi instrumenti in vzpostavljanju pogojev za dejansko enakost spolov na področju zaposlovanja. Poleg tega institucije na vseh ravneh, socialne partnerje in civilno družbo poziva, naj usklajeno oblikujejo ukrepe za zagotavljanje **enake obravnave moških in žensk** na vseh področjih družbe.

3.12 Številne študije in raziskave preučujejo **nova socialna tveganja**, povezana z vplivom globalizacije in digitalizacije na področje zaposlovanja. Tudi EESO je zaskrbljen zaradi vse večje razdrobljenosti dela, avtomatizacije in digitalizacije, hkrati pa meni, da bi lahko ti procesi, če bodo ustrezno urejeni, omogočili izboljšanje delovnih pogojev, olajšali nekatere težke naloge in poenostavili posebno kompleksne naloge.

3.13 Velik pomen ima pri socialni vzdržnosti tudi **varstvo potrošnikov**, saj se z digitalizacijo spreminja tudi vloga potrošnikov. Evropske politike na tem področju je treba stalno posodabljati in zagotoviti instrumente za učinkovito reševanje potrošniških težav. Poleg tega je treba posebno pozornost posvetiti spremembam, ki jih digitalizacija prinaša v sektorjih, kot so promet, energija in finančne storitve.

3.14 **Nove razlike** in socialna tveganja v digitalni dobi bi lahko nastali tudi zaradi pojava **digitalne izključenosti** oziroma vprašanja, ali so nekateri deli prebivalstva dovolj računalniško usposobljeni in imajo osnovno raven digitalne pismenosti, da lahko dostopajo do včasih ključnih informacij in storitev. EESO meni, da socialna vzdržnost temelji tudi na pravičnih in dejanskih možnostih vseživljenjskega izobraževanja od ranega otroštva dalje. To je predpogoj zlasti za invalide, še posebej v novih digitalnih poklicih. Pri tem izobraževanju bi bilo treba upoštevati potencialno izključenost velikega dela prebivalstva (zlasti starejših, prebivalcev na oddaljenih območjih, revnih, migrantov, nekvalificiranih oseb ipd.), ki je posledica digitalne izključenosti. V tej digitalni dobi je nujno zagotoviti dostop do interneta, zagotoviti možnosti za računalniško opismenjevanje vsem, ki jim grozi brezposelnost, ter jim nuditi možnosti, da uveljavljajo svoje pravice in uporabljajo socialne storitve, zlasti temeljne. EESO zato socialnim partnerjem in institucijam priporoča, naj v sodelovanju z organizirano civilno družbo čim prej sprejmejo ukrepe na tem področju.

V Bruslju, 15. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

Priloga

Naslednja amandmaja k točkama 1.3 in 3.4, ki sta bila med razpravo zavrnjena, sta prejela vsaj četrtino glasov:

Točka 1.3**Spremeni se tako:**

- 1.3 EESO se je seznanil s stališčem Evropskega parlamenta, ki je v Resoluciji z dne 19. januarja 2017 o evropskem stebru socialnih pravic zapisal, da je treba posodobiti obstoječe delovne in socialne standarde; v tem oziru bo EESO v kratkem predložil svoj prispevek k svežnju za socialno pravičnost, ki ga je Komisija vključila v delovni program za leto 2018. EESO hkrati poudarja, da je treba z ustreznimi okvirnimi pogoji na trgih dela podpreti nove in bolj raznolike poklicne poti ter izboljšati zaposlitev in standarde za delavce po vsej Evropi, ne glede na njihove pogodbene pogoje, ter spodbujati večjo konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim pogojem; to bo pripomoglo tudi k preseganju regionalnih razlik. ~~EESO bo sprejel mnenje o predlogu podpira priporočilo Evropskega parlamenta, ki je socialne partnerje in Komisijo pozval k sodelovanju, da bi predstavili predlog okvirne direktive o dostojnih delovnih pogojih v Evropski uniji v vseh oblikah zaposlitve, ki bo razširila obstoječe minimalne standarde na nove vrste delovnih razmerij.~~

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Rezultat glasovanja

Za: 72
Proti: 121
Vzdržani: 9

Točka 3.4**Spremeni se tako:**

- 3.4 EESO se je seznanil s stališčem **Evropskega parlamenta**, ki je v Resoluciji z dne 19. januarja 2017 o evropskem stebru socialnih pravic zapisal, da je treba posodobiti obstoječe delovne in socialne standarde; v tem oziru bo EESO v kratkem predložil svoj prispevek k svežnju za socialno pravičnost, ki ga je Komisija vključila v delovni program za leto 2018. EESO hkrati poudarja, da je treba z ustreznimi okvirnimi pogoji na trgih dela podpreti nove in bolj raznolike poklicne poti ter izboljšati zaposlitev in standarde za delavce po vsej Evropi, ne glede na njihove pogodbene pogoje, ter spodbujati večjo konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim pogojem; to bo pripomoglo tudi k preseganju regionalnih razlik. ~~EESO bo sprejel mnenje o predlogu podpira priporočilo Evropskega parlamenta, ki je socialne partnerje in Komisijo pozval k sodelovanju, da bi predstavili predlog okvirne direktive o dostojnih delovnih pogojih v Evropski uniji v vseh oblikah zaposlitve, ki bo razširila obstoječe minimalne standarde na nove vrste delovnih razmerij.~~

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Rezultat glasovanja

Za: 72
Proti: 121
Vzdržani: 9

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Prihodnost dela – pridobivanje ustreznega znanja in spretnosti za izpolnitev potreb delovnih mest v prihodnosti

(raziskovalno mnenje na zaprosilo bolgarskega predsedstva)

(2018/C 237/02)

Poročevalka: **Cinzia DEL RIO (IT-II)**

Soporočevalka: **Milena ANGELOVA (BG-I)**

Zaprosilo bolgarskega predsedstva Sveta	pismo z dne 5. septembra 2017
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	23. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	15. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	218/0/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Nove tehnologije, ki se uvajajo v vse večjem obsegu in vse hitreje, digitalizacija in robotizacija v poslovnem, pa tudi v javnem sektorju pomembno vplivajo na proizvodne sisteme, delovne pogoje ter organizacijske modele trga dela in družbe na splošno.

1.2 Z novo industrijsko revolucijo bi se lahko izboljšali produktivnost ter kakovost življenja in delovnih mest, če bi jo spremljala preudarna kombinacija politik za vključujočo in trajnostno rast na podlagi inovacij. Vpliv na delovna mesta bo precejšen: ustvarila se bodo nova, nekatera se bodo preoblikovala, druga pa bodo hitro nadomeščena. Za izkoriščanje možnosti za zaposlitev ter spodbujanje konkurenčnosti podjetij bodo potrebni kakovostno osnovno izobraževanje, kakor tudi dejansko usposabljanje v skladu z visokimi standardi, vseživljenjsko učenje, izpopolnjevanje in prekvalifikacija.

1.3 Za pripravo in odziv na te hitre tehnološke in digitalne spremembe Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) ob upoštevanju načela subsidiarnosti poziva Evropsko komisijo ter države članice, naj oblikujejo usmerjene politike in sprejmejo oprijemljive ukrepe za izboljšanje in ustrezno prilagoditev izobraževalnih sistemov in sistemov usposabljanja, sooblikovanje nacionalnih kompetenčnih strategij in priznanje pravice do ustreznega usposabljanja vsem starostnim skupinam ljudi ter delavcem v vseh sektorjih, in sicer tako, da:

- najprej vsem državljanom EU zagotovijo enakopraven dostop do kakovostnega zgodnjega izobraževanja,
- določijo nova skupna merila za izobraževanje in usposabljanje, s čimer bi se zmanjšale razlike med državami v EU in okrepila kohezija,
- na novo določijo usmeritve izobraževanja in usposabljanja ter okrepijo sisteme poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (PSIU), s čimer bi se zagotovilo hitro pridobivanje potrebnih znanj in spretnosti,
- podpirajo kolektivna pogajanja ter socialni dialog v skladu z nacionalnimi sistemi, ki urejajo odnose med delodajalci in delojemalci, da bi lahko predvideli tehnološki in digitalni razvoj, mu prilagodili znanje in spretnosti ter razvili usposabljanje na delovnem mestu,
- spodbujajo interakcijo med izobraževalnimi ustanovami in podjetji,
- uvajajo kampanje usposabljanja s ciljem prilagajanja na vse večjo digitalizacijo naših trgov dela,

- pripravijo nove ukrepe – na primer spodbude na podlagi rezultatov, določitev novih mehanizmov za spremljanje, s katerimi se bodo vrednotili doseženi rezultati glede razpoložljivosti digitalnega in vseživljenjskega usposabljanja, izmenjava in širjenje zbiranja nacionalnih dobrih praks glede dostopa do usposabljanja in sodelovanja v njem, študijskega dopusta na ravni EU itd. – s katerimi v programe usposabljanja vključijo vse ljudi, tako iskalce zaposlitve kot delavce, zlasti nizko usposobljene ter odrasle delavce,
- za vse organizirajo vseživljenjsko usposabljanje in vsem omogočijo sodelovanje pri njem, na način, s katerim bodo hkrati povečale uspešnost podjetij ter osebno in poklicno rast delavcev, ter tovrstno usposabljanje razširijo tudi na nestandardne oblike zaposlitev⁽¹⁾. Najbolje bi bilo, če bi preučili, ali je lahko takšna individualna pravica do usposabljanja prenosljiva, kar pomeni, da bi jo ljudje lahko prenašali med različnimi delodajalci in državami,
- sprejmejo korake za preverjanje, ali in kateri ukrepi so potrebni za ugotavljanje pravice do plačanega študijskega dopusta, in razmislijo o ukrepih EU, s katerimi bi dobre prakse na področju minimalnih standardov glede upravičenosti do študijskega dopusta v nekaterih državah članicah postale standardna praksa⁽²⁾,
- vzpostavijo enotni evropski sistem za evalvacijo ter vrednotenje neformalnega in priložnostnega učenja,
- na ravni EU vlagajo v posebne in usmerjene sklade, namenjene financiranju prehoda, in določijo nova merila za dodeljevanje sredstev iz teh skladov na podlagi rezultatov,
- spodbujajo izmenjavo delovnih mest med podjetji, s čimer podpirajo priložnosti za „izmenjavo možganov“ ter vzpostavljajo platforme za izmenjavo informacij in dobrih praks.

1.4 Uspešna prihodnost je v medsebojnem dopolnjevanju znanja in spretnosti, ne le digitalnih, temveč tudi osnovnih in tehničnih, pa tudi mehkih veščin, za katere so potrebni učinkoviti šolski sistemi ter dobro pripravljene učitelje. Pri novih oblikah zaposlitve, za katere je značilna prepletenost procesov materialne proizvodnje in digitalnih tehnologij, je pomembno ohraniti usmerjenost v človeka.

1.5 Ne nazadnje EESO poziva Komisijo in države članice, naj najdejo načine za spremljanje ranljivih ljudi, ki se ne bodo sposobni odzvati na spremembe in vse večje zahteve nove tehnološke dobe, da ne bi ostali zapostavljeni.

2. Uvod

2.1 Z digitalizacijo, avtomatizacijo in novimi ekonomskimi modeli, kot so industrija 4.0, krožno gospodarstvo ter ekonomija delitve, so se pojavile **nove oblike zaposlitve**, za katere je značilna prepletenost procesov materialne proizvodnje in digitalnih tehnologij, ki se opravljajo tako klasično kot prek spleta in znatno vplivajo na proizvodne procese podjetij, organizacijske modele trga dela, delovne pogoje, trajanje delovnih pogodb, socialno zaščito in delovna razmerja.

2.2 Nove tehnologije in digitalizacija lahko omogočijo boljše zasebno življenje in delovne pogoje ter boljše usklajevanje med njimi, izboljšajo produktivnost in na splošno pripomorejo k ustvarjanju boljših delovnih mest, če jih bosta spremljala pravičen pristop k prehodu in preudarna kombinacija politik za vključujočo ter trajnostno rast na podlagi inovacij. Nekatera sedanja delovna mesta in področja dejavnosti se bodo spremenila, nekatera tradicionalna delovna mesta bodo izginila in ustvarile se bodo nove dejavnosti. V vseh sektorjih so v različnih kombinacijah in različno močno vidni trije pojavi: **ustvarjanje, preoblikovanje in nadomeščanje**⁽³⁾.

2.3 Razprava o tem, ali bo v tem novem okviru dela prišlo do **izgub ali porasta delovnih mest**, še poteka. Po ugotovitvah OECD bo v nekaterih panogah (proizvodnja, promet, zdravstvo, gostinstvo, finance in izobraževanje) prišlo do znatnih motenj na področju zaposlovanja in poslovnih modelov. Za 9 % delovnih mest obstaja tveganje, da bodo

⁽¹⁾ UL C 173, 31.5.2017, str. 45.

⁽²⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 161.

⁽³⁾ Kot poroča CEDEFOP. Glej CEDEFOP (2017): *People, machines, robots and skills* (Ljudje, stroji, roboti ter znanje in spretnosti), informativni povzetek.

izpodrinjena, saj se pri njih lahko avtomatizira več kot 70 % nalog. Dodatnih 25 % delovnih mest bo preoblikovanih, saj se pri njih lahko avtomatizira le polovica nalog⁽⁴⁾. Hkrati ima digitalizacija potencial, da ustvarja nova delovna mesta, ne le v industrijski proizvodnji, temveč tudi na področju storitev. Končni izid bo odvisen od celovitega programa politike, javnih odločitev in politik, uvedenih za spoprijem z izzivi novih proizvodnih procesov in poslovnih modelov, predvsem povezanih z opremljanjem mladih s potrebnim znanjem in spretnostmi ter usposabljanjem, izpopolnjevanjem in prekvalificiranjem tako iskalcev zaposlitve kot obstoječe delovne sile. Ali se bo s temi novimi procesi in digitalizacijo zaposlenost nazadnje povečala, bo odvisno od tega, kako uspešno se bodo podjetja in delavci v EU **prilagodili** tehnološkemu razvoju, kako bodo socialni partnerji skupaj obravnavali uvedbo in uporabo tehnologij ter spremembe v organizacijskih strukturah, kako bo potekalo usposabljanje delavcev ter kako uspešne bodo EU in države članice pri vzpostavljanju **ugodnega političnega in regulativnega okolja** za zaščito interesov podjetij in delovno aktivnega prebivalstva⁽⁵⁾. V tem procesu bosta ključna vloga in strokovno znanje socialnih partnerjev. Zelo pomembno vlogo bodo imeli socialni dialog ter kolektivna pogajanja v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso.

2.4 Izziv, ki ga prinašajo nove oblike zaposlitve, ni več povezan s potrebo po inovacijah in digitalizaciji, temveč s potrebo po zagotovitvi, da so vsi deležni **ustreznega visokakovostnega izobraževanja in usposabljanja**, oblikovanega tako, da lahko ljudje **hitro** pridobijo novo znanje, spretnosti in kompetence. Gre za to, kako bomo dopolnjevali robote s človeško inteligenco in ohranjali **pristop, ki bo osredotočen na človeka**, tako pri uvajanju umetne inteligence kot digitalizacije v vseh sektorjih gospodarstva, tudi vzdolž poslovne verige vrednosti⁽⁶⁾.

2.5 Zato je v okviru aktivnih politik in urejanja na področju trga dela eno izmed najpomembnejših vprašanj, kako **na novo določiti usmeritve izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja** v skladu s potrebami delodajalcev in trga dela na eni strani ter s ciljem večje in boljše zaposljivosti na trgu dela, ki se hitro spreminja, na drugi strani. Sem sodi tudi vprašanje, kako prilagoditi vsebino usposabljanja in izobraževanja za nadgrajevanje znanja in spretnosti ter prekvalifikacijo, tudi odraslih delavcev. Ta izziv v enaki meri zadeva delodajalce in delojemalce, zaradi česar so skupaj z institucijami trga dela prisiljeni, da se več ukvarjajo z **napovedovanjem, načrtovanjem, financiranjem in oblikovanjem strategij**.

2.6 EESO poziva Evropsko komisijo in države članice, naj obravnavajo resen problem vse večjega števila ljudi, ki nimajo potrebne izobrazbene začetne osnove in zato ne morejo dohitevati sprememb in pri katerih obstaja tveganje, da se bodo znašli na **robu družbe**.

3. Trenutno stanje

3.1 Institucije EU in mednarodne organizacije so v zadnjem času namenjale precej pozornosti vprašanju znanja in spretnosti, pridobljenih bodisi z začetno izobrazbo bodisi z nadaljnjim usposabljanjem in vseživljenjskim učenjem, in ga v okviru hitrih sprememb v svetu dela preučevale z različnih vidikov. V tem mnenju so uporabljeni samo podatki iz njihovih **najnovejših dokumentov**.

3.2 Več teh dokumentov raziskuje vprašanje produktivnosti ter se v zvezi s tem osredotoča na dva dejavnika: **znanje in spretnosti ter nove vzorce organizacije dela**. Vsi avtorji se strinjajo, da bo eden izmed glavnih izzivov, ki ga bo četrta industrijska revolucija prinesla za trg dela, **opredeliti**, katero **ново znanje** in katere **novе spretnosti** bodo potrebovali delavci. V zadnjem času se je razpravljalo o nekaterih predlogih in koristnih dobrih praksah. EESO pozdravlja kampanjo *e-Skills for Jobs* iz let 2015 in 2016 ter manifest o digitalnem znanju in spretnostih, ki ju je takrat pripravila **Evropska komisija**. Odbor priporoča deset ključnih načel, ki so dobre smernice za prihodnje digitalne politike⁽⁷⁾, ter ponavlja sklepe iz svojih nedavnih **mnenj**⁽⁸⁾ o tej temi. Na drugi strani je novi program znanj in spretnosti za Evropo⁽⁹⁾ privedel do pregleda okvira ključnih kompetenc EU in sprejetja manifesta o digitalnih znanjih in spretnostih decembra 2016. Pregled in

⁽⁴⁾ OECD (2017); *Future of Work and Skills* (Prihodnost dela ter znanja in spretnosti), dokument, predstavljen na 2. seji delovne skupine G20 za zaposlovanje, februar 2017, str. 8.

⁽⁵⁾ Izjava evropskih socialnih partnerjev o digitalizaciji, sprejeta na tristranskem socialnem vrhu, 16. marec 2016.

⁽⁶⁾ Kot poudarja CEDEFOP v enem izmed svojih informativnih povzetkov (glej opombo 1 zgoraj), se pogosto govori o tehnološki brezposelnosti, vendar bo nezaposlenost v digitalni dobi odvisna od človeške, ne umetne inteligence.

⁽⁷⁾ Navedene so v dokumentu *Riga Declaration on e-Skills* (Izjava iz Rige o digitalnih znanjih in spretnostih), objavljenem marca 2015 ob začetku kampanje *e-Skills for Jobs 2015–2016* ter sprejetju manifesta o digitalnih spretnostih in znanjih; glej *Riga Conclusions* (Sklepi iz Rige), junij 2015.

⁽⁸⁾ UL C 434, 15.12.2017, str. 36; UL C 434, 15.12.2017, str. 30; UL C 173, 31.5.2017, str. 45; UL C 303, 19.8.2016, str. 54; UL C 13, 15.1.2016, str. 161; UL C 347, 18.12.2010, str. 1; UL C 128, 18.5.2010, str. 74; UL C 93, 27.4.2007, str. 38.

⁽⁹⁾ UL C 173, 31.5.2017, str. 45.

posodobitev digitalnih kompetenc sta pomemben del tega procesa. EESO ceni, da je Evropska komisija nedavno sprejela dve pomembni pobudi: predlog priporočila Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje in sporočilo o akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje⁽¹⁰⁾; pričakuje, da se bodo smernice iz teh dveh dokumentov začele čim prej izvajati.

3.3 OECD v dveh nedavnih poročilih⁽¹¹⁾ izpostavlja povezavo med plačno neenakostjo in uporabo računalnikov (tehnološke spremembe namreč pozitivno vplivajo na plače kvalificiranih delavcev, vendar pa se s tem **povečuje plačni razkorak** v primerjavi z nizko usposobljenimi delavci), različne primere novih delovnih mest in zahtevanega znanja in spretnosti ter **vse večje povpraševanje** zlasti po strokovnem znanju in spretnostih s področja IKT, potrebnih za programiranje, ter splošnem in dopolnilnem znanju in spretnostih s področja IKT. EESO pozdravlja tudi nedavno poročilo OECD z naslovom *Key issues for digital transformation in the G20* (Ključna vprašanja glede digitalne preobrazbe v skupini G20), ki vključuje celovito analizo izzivov politike in priporočila v zvezi s tem⁽¹²⁾, ter poudarja, kako pomembni so **dobri odnosi med delodajalci in delojemalci** za uspešnost politik, sprejetih na ravni G20 ter na ravni EU. Zato EESO tudi ponavlja sklepe in priporočila iz svojih nedavnih **mnenj in študij**, zlasti tistih, ki obravnavajo vpliv digitalizacije na tradicionalna podjetja in panoge⁽¹³⁾, potrebo po spremembah v odnosih med delodajalci in delojemalci⁽¹⁴⁾, vprašanje delovnih pogojev nestandardnih zaposlitev⁽¹⁵⁾, vpliv ekonomije na zahtevo⁽¹⁶⁾, vlogo vlad v političnih ukrepih ter pomen vseživljenjskega učenja za prihodnost⁽¹⁷⁾. OECD pripravlja **strategijo za nova delovna mesta**, ki jo bo objavil naslednje leto ter v njej eno poglavje namenil znanju in spretnostim ter digitalni vrzeli. EESO izraža določeno zaskrbljenost zaradi pomanjkanja prave dodane vrednosti političnih priporočil vladam v obravnavani tematiki. Ker pa je OECD še v fazi pripravljanja strategije za delovna mesta, bo EESO spremljal razpravo v okviru strategije za znanje in spretnosti, tudi na junjski konferenci OECD o znanju in spretnostih, ter pozval Komisijo, naj preuči možnost novih skupnih pobud.

3.4 Svetovni gospodarski forum, ki sicer podpira četrto industrijsko revolucijo, opozarja, da lahko glede na nekatere napovedi do leta 2020 v 15 glavnih razvitih in razvijajočih se gospodarstvih izgine približno 5 milijonov delovnih mest, za katera trenutno niso predvidena nadomestna delovna mesta, ter odpira razpravo glede **stabilnosti znanja in spretnosti, razlik po panogah glede na spol ter strategij dela**⁽¹⁸⁾.

3.5 Evropski socialni partnerji so **marca 2016 na tristranskem socialnem vrhu** pozvali Evropsko komisijo, naj podpre digitalizacijo gospodarstev in trgov dela ter v njej sodeluje, da bi zagotovila, da so politike trga dela ter znanje in spretnosti oblikovane **tako za podjetja kot za delavce**⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 24 in COM(2108) 22.

⁽¹¹⁾ T. Berger in C. Frey (2016): *Structural Transformation in the OECD: Digitalisation, Deindustrialisation and the Future of Work* (Strukturna preobrazba v OECD: Digitalizacija, deindustrializacija in prihodnost dela), OECD Social, Employment and Migration Working Papers, št. 193, OECD Publishing, Pariz; OECD (2016): *New Skills for the Digital Economy* (Novo znanje in spretnosti za digitalno gospodarstvo), OECD Digital Economy Papers, št. 258, OECD Publishing, Pariz.

⁽¹²⁾ OECD (2017): *Key issues for digital transformation in the G20* (Ključna vprašanja glede digitalne preobrazbe v skupini G20). Poročilo, pripravljeno za skupno konferenco nemškega predsedovanja G20 in OECD. Za seznam priporočil glej str. 145–149.

⁽¹³⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 161.

⁽¹⁴⁾ UL C 434, 15.12.2017, str. 30.

⁽¹⁵⁾ UL C 303, 19.8.2016, str. 54.

⁽¹⁶⁾ EESO (2017): Vpliv digitalizacije in ekonomije na zahtevo na trge dela ter posledice za zaposlovanje in odnose med delodajalci in delojemalci. Študija, ki jo je pripravila raziskovalna skupina CEPS.

⁽¹⁷⁾ UL C 173, 31.5.2017, str. 45.

⁽¹⁸⁾ Svetovni gospodarski forum (2016): *The Future of Jobs. Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*. Global Challenge Insight Report (Prihodnost delovnih mest. Strategija v zvezi z zaposlovanjem, znanjem in spretnostmi ter delovno silo za četrto industrijsko revolucijo. Poročilo za vpogled v globalni izziv).

⁽¹⁹⁾ Glej opombo 2 zgoraj.

3.6 EESO podpira **Resolucijo** Evropskega parlamenta z dne 16. februarja 2017 s priporočili Komisiji o **pravilih civilnega prava o robotiki** ⁽²⁰⁾, zlasti priporočila glede **etičnih načel** (varnost, zdravje in varstvo ljudi, svoboda, zasebnost, integriteta in dostojanstvo, samoodločanje in nediskriminacija, varstvo osebnih podatkov in preglednost; potreba po posodobitvi pravnega okvira Evropske unije s splošnimi etičnimi načeli, ki naj odražajo zapletenost področja robotike) ter glede **izobraževanja in zaposlovanja** (poziv Komisiji, naj zagotovi precejšnjo podporo za razvoj digitalnega znanja in spretnosti v vseh starostnih skupinah in ne glede na zaposlitveni status; potreba po tem, da bi povečali zanimanje mladih žensk za kariero na digitalnem področju, začeli podrobneje analizirati in spremljati srednje- in dolgoročne trende zaposlovanja, poudarili pomen predvidevanja družbenih sprememb – zlasti z vidika zaposlovanja in prilagodljivosti znanja in spretnosti; priznavanje velikega potenciala robotike in umetne inteligence na več področjih).

3.7 **CEDEFOP** v svojem informativnem povzetku z naslovom *People, machines, robots and skills* (Ljudje, stroji, roboti ter znanje in spretnosti) ⁽²¹⁾ predlaga, da bi morali, preden sprejememo sklepe o prihodnosti, razumeti različne načine, na katere tehnologija spreminja svet dela: nadomeščanje, ustvarjanje in preoblikovanje delovnih mest. Pri razumevanju obsežnosti tega izziva nam lahko pomaga analiza odraslih zaposlenih po panogah, ki so v obdobju 2009–2014 na delovnem mestu **doživeli tehnološke spremembe** – ti na svetovni ravni predstavljajo 43 % odraslih delavcev.

3.8 EESO opozarja na svoji **nedavni mnenji**, sprejeti julija 2017, o novih oblikah zaposlitve ⁽²²⁾, zlasti opozarja na pomen **socialne varnosti** ljudi z novimi oblikami zaposlitve, kot so delavci v spletni množici (angl. *crowdworkers*), in v novih vrstah delovnega okolja, na pomen vseživljenjskega učenja, potrebo po prihodnjem znanju in spretnostih, na **temeljno vlogo socialnih partnerjev in kolektivnih pogajanj** v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter na vlogo civilne družbe na splošno pri omejevanju negativnih učinkov hitrih sprememb in krepitev pozitivnih vidikov.

3.9 Poročilo o nestandardnih oblikah zaposlitve: nedavni trendi in obeti za prihodnost ⁽²³⁾, ki ga je prejšnji mesec objavil **Eurofound**, je pomembno za preučevanje novih načinov dela, pa tudi in predvsem za ozaveščanje o **socialni varnosti, dohodkih, delovnem času** in nejasnem statusu ljudi, ki delajo na podlagi nestandardnih pogodb. EESO se strinja s predlogi Eurofounda in poziva nosilce odločanja, naj namenijo pozornost tem vprašanjem, ki jih je EESO že omenil v zgornjih dokumentih.

4. Prihodnost se začena zdaj: (a) Ukrepi in predlogi

4.1 V novem okviru dela, ki se hitro spreminja, je težko teoretično **določiti nove poklice** ter **ustrezno znanje in spretnosti**. Običajno trg dela, pogosto s sodelovanjem podjetij in socialnih partnerjev, **predvidi opredelitev** novih poklicnih profilov v skladu s svojimi potrebami. **Kolektivna pogajanja** na vseh ravneh – v skladu z nacionalnim pravom in praksami – ter **mehanizmi za sodelovanje delavcev** na ravni podjetij sta primerni orodji za obravnavo sprememb v znanju in spretnostih ter potreb po usposabljanju, pripomoreta pa lahko tudi k predvidevanju teh sprememb in povečanju inovativnosti.

4.2 EESO poleg tega poudarja, da si za **hitro** prepoznavanje **sprememb** potreb na trgu dela lahko pomagamo z **novimi metodami**, kot je preučevanje velepodatkov. S temi tehnikami, ki dopolnjujejo tradicionalna orodja za napovedovanje in druge načine predvidevanja na področju znanja in spretnosti, lahko dosežemo boljše razumevanje povpraševanja po znanju in spretnostih, ki se v okviru uvajanja novih tehnologij hitro spreminja.

4.3 Vse bolj razširjene nestandardne oblike zaposlitve v digitalnem gospodarstvu ustvarjajo potrebo po ustreznih ravneh zakonske ureditve, da bosta vsem, tudi nestandardnim delavcem, zagotovljena socialna varnost ter enak dostop do usposabljanja in pridobivanja znanja in spretnosti ⁽²⁴⁾. Poleg tega bi bilo treba dodatno preučiti, ali bi morala biti takšna individualna pravica do usposabljanja prenosljiva, kar pomeni, da bi jo ljudje lahko prenašali med različnimi delodajalci in državami.

⁽²⁰⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 16. februarja 2017 s priporočili Komisiji o pravilih civilnega prava o robotiki, A8-0005/2017.

⁽²¹⁾ Glej opombo 3 zgoraj.

⁽²²⁾ UL C 434, 15.12.2017, str. 36, in UL C 434, 15.12.2017, str. 30.

⁽²³⁾ Eurofound (2017); *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects* (Nestandardne oblike zaposlitve: nedavni trendi in obeti za prihodnost), Eurofound, Dublin.

⁽²⁴⁾ UL C 434, 15.12.2017, str. 30.

4.4 EESO meni, da je nujno tudi izboljšati udeležbo delavcev v vseživljenjskem učenju in skupaj s podjetji določiti vsebino usposabljanja na delovnem mestu tako, da bo koristilo tako delavcem kot podjetjem. Enak dostop delavcev do usposabljanja za delovno mesto in nadaljevanja poklicnega usposabljanja bi bilo treba zagotoviti z vlaganjem v različne programe in orodja. Lahko bi tudi izkoristili potencial platform za spletno in digitalno učenje, vendar pa se morajo socialni partnerji o njihovi uporabi dogovoriti in upoštevati določbe o delovnem času in prostem času delavcev. Pomembno je upoštevati, da je vseživljenjsko učenje lahko formalno, neformalno ali priložnostno. Vsako učenje lahko prinese dodano vrednost, če ga ustrezni akterji dobro oblikujejo. Vrednotenje neformalnega in priložnostnega učenja je pomembno za krepitev ter dokazovanje delavčevega znanja, spretnosti in kompetenc.

4.5 Temeljnega pomena je, da v shemah za pravilno rabo tehnologije v podjetjih **sodelujejo delavci**. Tako bo zagotovljeno, da bodo imeli na voljo orodja in usposabljanje, s katerimi bodo lahko obvladovali tehnologijo na svojem področju, pa tudi, da bodo sodelovali v postopku inovacij, kar pomeni, da bodo dovolj **ozaveščeni**, da bodo lahko svoje strahove pred spremembami spremenili v priložnosti za osebno in poklicno rast.

4.6 EESO poudarja, da je pomembno čim prej sprejeti oprijemljive ukrepe za **prilagoditev programov** nacionalnih sistemov izobraževanja in usposabljanja, s čimer bodo učni načrti ter sistemi učenja na delovnem mestu skladnejši s potrebami na trgu dela, in za zagotovitev, da sistemi usposabljanja in izobraževanja uspešno dosegajo vse ljudi, tudi delavce, ki jim zaradi novih oblik zaposlitve, omogočenih z digitalizacijo, grozi izključenost, kot so **nizko usposobljeni** delavci, invalidi ter **podeželsko prebivalstvo** na območjih, kjer je gostota širokopasovnih povezav veliko manjša kot na območju velemest. Zato je bistveno, da se **poenostavijo** upravni postopki v tistih državah članicah, kjer so obremenjujoči. Da bi dosegli te cilje, EESO v okviru procesa evropskega semestra poziva Komisijo in države članice, naj sprejmejo praktične ukrepe, kot so: novi mehanizmi na ravni EU za spremljanje zbiranja in vrednotenja podatkov o doseženih rezultatih glede razpoložljivosti digitalnega ter vseživljenjskega usposabljanja na nacionalni ravni; določitev novih meril, na podlagi katerih se bodo na ravni EU oblikovale nove skupne osnovne stopnje izobrazbe ter sheme za digitalno znanje in spretnosti ter se bo preprečilo povečanje razkoraka med državami EU; krepitev sinergij med državami s sodelovanjem v omrežjih digitalnih infrastruktur; določitev novih trdnih in na rezultatih temelječih meril za dodeljevanje sredstev ter zagotovitev spodbud, da bi izboljšali **skladnost** sistemov držav članic za izobraževanje in usposabljanje.

4.7 EESO je vsekakor zaskrbljen glede prihodnosti **nizko usposobljenih** delavcev in na splošno **ranljivih skupin** v Evropi. Boji se, da ukrep „poti izpopolnjevanja“ iz novega programa znanj in spretnosti ne bo zadoščal za rešitev te težave. Kot je nedavno pokazal CEDEFOP⁽²⁵⁾, je opredelitev te velike skupine, sestavljene iz več različnih kategorij prikrajšanih ljudi, zapletena in slabo razumljena, številke pa vzbujajo skrb – leta 2015 je bila na primer še četrtnina evropskih odraslih v starosti 25 do 64 let (približno 64 milijonov odraslih) nizko kvalificirana, delež odraslih z nizkimi kognitivnimi sposobnostmi pri branju in računanju pa je znašal 18 % oziroma 20 %. Podatki CEDEFOP kažejo, da je ta skupina manj pripravljena sodelovati v dejavnostih učenja. Ker je CEDEFOP s študijo dokazal, da se vlaganje v znanje in spretnosti obrestuje, EESO od Evropske komisije pričakuje, da si bo bolj prizadevala, da bodo ranljive skupine, kot so **starejši ljudje**, lahko sodelovale v **pobudah za učenje odraslih**, s čimer bi zmanjšali tveganje za njihovo marginalizacijo na trgu dela. Pomembno je tudi privabiti delavce v **starostni skupini 55–64 let**, saj so ti pogosto najmanj pripravljeni sodelovati v vseživljenjskem učenju. EESO poudarja tudi pomen prilagajanja strojne in programske opreme novih tehnologij, tako da jih bodo lahko uporabljali tudi **invalidi**.

4.8 Da bi odpravili digitalne vrzeli, bi bilo treba posebno pozornost nameniti tudi **ukrepom, vezanim na spol**. Zaradi stalnih razlik med spoloma na obravnavanem področju bi bile lahko ženskam manj dostopne nove možnosti za zaposlitev v naravoslovju, tehnologiji, inženirstvu in matematiki. Z večjo fleksibilnostjo dela se sicer lahko poveča zaposlenost žensk, vendar tudi zmanjša kakovost delovnih mest, ki jih zasedajo⁽²⁶⁾.

⁽²⁵⁾ CEDEFOP (2017): *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU* (Vlaganje v znanje in spretnosti se obrestuje: ekonomski in družbeni strošek nizko usposobljenih odraslih v EU).

⁽²⁶⁾ OECD (2017): *Going Digital: The Future of Work for Women*. Policy Brief on the Future of Work (Digitalizacija: Prihodnost dela za ženske, poročilo o politikah o prihodnosti dela).

4.9 Ob takih hitrih in nenehnih spremembah je nujno, da imajo vsi na voljo veliko različnih priložnosti za učenje, s katerimi lahko pridobijo **ustrezno (uporabno) znanje in spretnosti** za trg dela v skladu z digitalno razsežnostjo novega sveta. Tako se vsi lahko zaščitijo pred tveganjem izključitve s trga dela ter nazadovanja na negotove oblike zaposlitve. Pričakovanja delavcev ter potrebe trgov dela bi se morali upoštevati v razpoložljivih shemah izobraževanja in usposabljanja, da se lahko podjetja razvijajo ter ljudje najdejo zaposlitev ali so uspešni na sedanjem delovnem mestu, v skladu s svojim znanjem in spretnostmi, pričakovanji ter kompetencami. **Dejavno sodelovanje delavcev** pri shemah vseživljenjskega učenja in usposabljanja na delovnem mestu je osnovni pogoj za rast in konkurenčnost podjetij, zaposljivost delavcev ter zagotavljanje kakovostnih delovnih mest.

4.10 EESO tudi poudarja pomen večje razpoložljivosti **vseživljenjskega učenja**, ki je namenjeno izboljšanju učinkovitosti podjetij ter osebni in poklicni rasti delavcev, ter povečanja udeležbe v njem. S praktičnimi ukrepi bi bilo treba vsem – ob upoštevanju ugotovljenih potreb – zagotoviti dostop do vseživljenjskega učenja in sodelovanja v njem⁽²⁷⁾, ki bi bilo na voljo na podlagi ustrezne delitve stroškov ter upravljanja med vladami, delodajalci in delavci in v sodelovanju z javnimi in zasebnimi ustanovami pa tudi s socialnimi partnerji. EESO želi v zvezi s tem poudariti, da bi bilo treba preveriti, kateri ukrepi so potrebni za ugotavljanje pravice do plačanega študijskega dopusta, in da bi bilo treba preučiti ukrepe EU, s katerimi bi dobre prakse na področju minimalnih standardov glede upravičenosti do študijskega dopusta v nekaterih državah članicah postale standardna praksa⁽²⁸⁾. EESO poudarja, da je treba začeti **kampanjo na področju kvalifikacij**, s ciljem prilagajanja na vse večjo digitalizacijo naših trgov dela, ki bi vključevala spodbude za vlaganje tako v podjetjih kot v javnem sektorju ter spodbujala javno in zasebno **vlaganje v poklicno in strokovno izobraževanje ter usposabljanje**.

4.11 EESO nadalje poudarja, da je treba zagotoviti **enak dostop do digitalnih storitev** za vse, zlasti za starejše in invalide, da novi tehnološki cilji ne bi bili ovira, temveč resnična ter velika priložnost za vse ljudi, brez diskriminacije in preprek. Poziva Evropsko komisijo in države članice, naj oblikujejo instrumente za zagotavljanje primerne podpore za vse ljudi v tej novi družbi ter obenem zagotovijo, da ima javni sektor na voljo potrebne vire za odzivanje na te potrebe. Zlasti ljudem, ki tvegajo, da bodo zaradi avtomatizacije izgubili službo, je treba nuditi usposabljanje, ki jim omogoča prekvalifikacijo.

4.12 EESO poziva Evropsko komisijo in države članice, naj v sodelovanju s socialnimi partnerji ter drugimi organizacijami civilne družbe oblikujejo sheme, s katerimi bodo tistim, ki si ne morejo privoščiti kritja stroškov, zagotovljene možnosti za brezplačni dostop do usposabljanja, boni za usposabljanje ali deljenje stroškov. Kadar se morajo delavci udeležiti dodatnega usposabljanja, je pomembno doseči **ravnovesje med časom, namenjenem delu, in časom, namenjenem učenju**, ki je sprejemljivo tako za delavca kot za delodajalca. V zvezi s tem EESO ponovno poudarja, da je pomembno pregledati in izmenjati izkušnje z organizacijo usposabljanj v različnih državah članicah, tudi na primer množico praks na delovnem mestu, katerih cilj je zagotavljati vseživljenjsko učenje v službi, ter prakso **študijskih dopustov**, ponekod plačanih, ki bi jo bilo treba spodbujati in podpirati po vsej EU.

4.13 Kakovostno vlaganje v **vključujočo rast** in ustvarjanje **kakovostnih delovnih mest** sta ključnega pomena. EESO zato poudarja, da je treba zagotoviti **ustrezne vire** za prehod na tehnološke spremembe in digitalizacijo, saj je pridobivanje ustreznega znanja in spretnosti nujno, ne le na delovnem mestu, temveč tudi z razvojem učinkovitih sistemov usposabljanja, s katerimi bo zagotovljeno nenehno prilagajanje znanj in spretnosti. EESO meni, da bi morala biti prednostna naloga določiti **posebna sredstva**, namenjena temu prehodu, ter ovrednotiti nova merila za dodeljevanje teh sredstev na podlagi rezultatov.

4.14 Poleg tega poziva Evropsko komisijo in države članice, naj za prilagajanje kompetenc v dopolnitev kar najbolj izkoristijo **strukturne sklade**, zlasti Evropski socialni sklad, katerega prednostne naloge glede vlaganj v človeški kapital je treba potrditi in ščititi. Evropska komisija in države članice bi morale skupaj z akterji civilne družbe razviti okvir za skupna merila, ki bi zagotavljal skupno razumevanje potreb po novem znanju in spretnostih ter ciljev, pri čemer bi na eni strani upoštevale razlike znotraj Evropske unije in mobilnost ne le fizičnih oseb, temveč tudi vsebine dela, na drugi strani pa potrebo po enotnih ravneh znanja in spretnosti pri prekvalifikaciji ter izpopolnjevanju, ki bi okrepile kohezijo med državami EU.

⁽²⁷⁾ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu – Učinkovitost in pravičnost v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja, COM (2006) 481 final.

⁽²⁸⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 161.

4.15 Ustrezno posodobljena orodja, kot je **evropsko ogrodje kvalifikacij**, in izvajanje **direktive o poklicnih kvalifikacijah** lahko pripomorejo k preglednosti pridobljenih kvalifikacij.

4.16 Digitalne spretnosti in znanje so v okviru četrte industrijske revolucije vsekakor zelo pomembni. Zato je treba **osnovnemu znanju**, zlasti s področij matematike, fizike, kemije ter biologije (ki jih poučujejo tudi na tehničnih in poklicnih inštitutih), kakor tudi dobremu znanju jezika dati novo priznano vrednost, saj brez tega znanja ni mogoče narediti naslednjega koraka pri pridobivanju zelo specializiranega znanja in spretnosti s področij tehnologije in informatike, ki so potrebni za delo v večkulturnih okoljih, kjer sta digitalizacija in robotika ključna pojma strokovnosti.

4.17 **Osnovno znanje** je ključnega pomena, saj spodbuja kritično razmišljanje, ki je potrebno pri izbiranju informacijskih virov in za razumevanje novih tehnologij. Več pozornosti bi bilo treba nameniti tako **tehničnemu kot strokovnemu znanju in spretnostim**, pa tudi **mehkim veščinam**; prvi so potrebni v proizvodnih procesih, s slednjimi pa lahko delavci lažje obvladujejo zapletene in spreminjajoče se scenarije. Za uspešno prihodnost je dejansko potrebno **medsebojno dopolnjevanje znanja in spretnosti**. Zlasti pri mehkih veščinah sta potrebna tudi ustrezno **usposabljanje učiteljev in izvajalcev izobraževanj in usposabljanj** ter pomoč **družinam**, da se zavejo njihovega pomena.

4.18 EESO podpira pristop, pri katerem je **velik poudarek na mehkih veščinah**, kot so reševanje kompleksnih problemov, kritično razmišljanje, timsko delo, iskanje smisla, izvirno in prilagodljivo mišljenje, medkulturne kompetence, virtualno sodelovanje, kognitivna prožnost itd., saj so te ključne prvine človeškega razvoja in lahko delavcem pomagajo samostojno razmišljati, že preden se od njih zahteva digitalna usposobljenost. EESO predlaga, naj se pri reviziji **evropskega okvira ključnih kompetenc** posebna pozornost nameni razvoju teh veščin.

4.19 Mladim je treba v **šoli** zagotoviti namenske **informacije** o svetu dela ter **usmerjanje** glede izobraževanja, usposabljanja in delovnih priložnosti, da se jih vodi pri njihovem nadaljnjem razvoju in poklicni poti, v prihodnosti pa bo bistvenega pomena tudi **vseživljenjsko svetovanje**. **Izbira poklica** je ena od ključnih odločitev. Usmerjanje mladih v tem obdobju, tako da se seznanijo z različnimi vrstami usposabljanja in poklicnimi potmi, ki so na voljo, jim omogoča, da sprejmejo odločitev na podlagi informacij.

4.20 **Šole, univerze in ustanove za usposabljanje** glede na svojo povezanost z lokalnim okoljem in svoje poslanstvo ponujajo kombinacijo novega znanja in novih načinov učenja. EESO meni, da je pomembno **povezati** njihovo vlogo in dejavnosti z vlogo centralnih in lokalnih vlad ter institucij, pa tudi s svetom dela. Ta proces je treba spodbujati in podpirati ter pri tem priznati osrednjo vlogo organizacij civilne družbe ter socialnega dialoga, ki ga je treba začeti razvijati na lokalni in teritorialni ravni.

4.21 EESO poziva Komisijo, naj nadaljuje vzpostavljanje posodobljenega **„registra dobrih praks“**, ki bi bil lahko v pomoč pri razpravi na ravni EU za določitev smernic in standardov na podlagi dobrih praks s področja poklicnega usposabljanja.

4.22 Vse bolj pomembne postajajo kompetence, pridobljene z **neformalnim in priložnostnim učenjem**. EESO je mnenju iz leta 2015 ⁽²⁹⁾ poudaril, da je treba narediti vse, kar je potrebno, da bodo lahko nacionalni sistemi zagotovili njihovo **potrjevanje** (v skladu s priporočilom Sveta 2012/C 398/01 ⁽³⁰⁾), in opozoril na ključno vlogo organizirane civilne družbe v tem procesu. Ustrezno potrjevanje (ki zajema identifikacijo, dokumentacijo, oceno in certificiranje) bo na trg dela prineslo dodano vrednost ter spodbudilo poklicno ozaveščenost posameznikov, tj. poznavanje lastnih sposobnosti. Ključnega pomena je spodbujanje zavodov za zaposlovanje ter „zasebnih/javnih agencij“, da bi bili pri tem bolj aktivni. Potrjevanje bi moralo biti fizično in cenovno dostopno, da bi koristilo tako zaposlenim kot delodajalcem.

4.23 EESO opozarja na deset prednostnih ukrepov **novega programa znanj in spretnosti**: pobudo poti izpopolnjevanja, prizadevanja, da poklicno izobraževanje in usposabljanje postaneta prva izbira, okvir za ključne kompetence, koalicijo za digitalno pismenost in delovna mesta, evropsko ogrodje kvalifikacij, orodje za profiliranje znanja in spretnosti državljanov tretjih držav, okvir Europass, zbiranje podatkov za preprečevanje tveganja bega možganov, okvir za sektorsko sodelovanje na področju znanja in spretnosti ter priporočilo o spremljanju diplomantov. Vse to so uporabna orodja za opremljanje ljudi s pravimi kompetencami.

⁽²⁹⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 49.

⁽³⁰⁾ Priporočila Sveta z dne 20. decembra 2012 o priznavanju neformalnega in priložnostnega učenja.

4.24 Da bi bil prehod pošten in da bi aktivne politike na področju trga dela imele želen učinek, bi morali biti **zavodi za zaposlovanje** učinkoviti in zmožni obvladovati povpraševanje in ponudbo delovnih mest, pa tudi ponujati **usmerjanje in svetovanje** za iskalce zaposlitve. EESO poziva države članice, naj vložijo več sredstev v povečanje učinkovitosti in uspešnosti, kakor tudi zmogljivosti zavodov za zaposlovanje ter njihovega osebja, pa tudi v razvoj orodij za pomoč tistim, ki še niso vstopili na trg dela. Tako bi lahko delavci dobili priložnost za dostop do podjetnikov, ki znajo ceniti njihovo vrednost in kompetence, v zdravem, pozitivnem ciklu poklicne rasti in konkurence med podjetji.

4.25 V zvezi z zaposlitvenimi priložnostmi je zelo pomembno, da EU obravnava težavo t. i. **beга možganov**, tj. izgubljanja visoko usposobljenega človeškega kapitala v nekaterih državah članicah. V idealnih razmerah bi mobilnost v Evropi spodbujala **izmenjavo možganov** med državami, torej omogočila obogatitev, ki bi koristila vsem državam članicam. Realnost pa je drugačna. Nekateri države v EU – predvsem zahodno- in severnoevropske – so zaradi večje razpoložljivosti delovnih mest ter višjih plač zelo privlačne za mobilne delavce iz najbolj nestabilnih in najmanj strukturiranih držav – predvsem vzhodno- in južnoevropskih. K tej množični selitvi v veliki meri po svoji naravi prispeva zlasti industrija 4.0, od proizvodnje prek storitev do raziskav, pa tudi druga področja, kot sta zdravstveni in raziskovalni sektor. To vodi v precejšen odliv ljudi, znanja in spretnosti ter nadarjenosti iz držav izvora, kar povzroči izgubo konkurenčnosti ter zmanjšanje vlaganj v izobraževanje in nižje nacionalne prihodke od davkov⁽³¹⁾. V nekaterih primerih visoko usposobljeni mobilni ljudje na trgu dela v novi državi pogosto ne dobijo zaposlitve, ki bi ustrezala njihovim kvalifikacijam, zato končajo na delovnih mestih, za katera imajo previsoko izobrazbo. To bi lahko preprečili, če bi Evropa spodbujala **izmenjave delovnih mest med podjetji iz različnih držav članic**. Na splošno pa so potrebna dodatna prizadevanja na ravni EU za spodbujanje **zblizevanja v smeri vključujoče gospodarske rasti na podlagi inovacij ter z veliko delovnimi mesti**, kakor tudi večje **socialne kohezije**.

4.26 Obravnavati je treba tudi pomembno vprašanje **zdravja in varnosti** delavcev. Tehnološke inovacije bodo verjetno nadomestile težko in nevarno delo, s čimer se bo izboljšala kakovost dela, vendar pa se lahko pojavijo nove bolezni, zlasti pri izoliranih delavcih (ki delajo na daljavo). Socialni dialog na evropski, nacionalni in industrijski ravni je koristno orodje za preučitev, ali – in v kakšnem obsegu – bi bilo treba **dodatno zaščititi** zdravje in zasebno življenje zaposlenih v času, ko je povsod na voljo digitalna mobilna komunikacija, in kateri ukrepi so primerni za ta namen. Zato je treba ugotoviti, na kakšne načine jo je mogoče preprečiti. Primer tega je t. i. **pravica do odklopa**, ki so jo nedavno priznali v Franciji in se uporablja tudi v nekaterih sporazumih na ravni sektorjev in podjetij v nekaterih državah EU, na ravni EU pa še ni ovrednotena. To je treba naknadno oceniti na ravni EU, pri čemer bi bilo treba upoštevati potrebo po spoštovanju določb o delovnem času in novi pristop do ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem.

4.27 Internet stvari, zasebnost in velepodatki so prav tako prednostna vprašanja, ko gre za seznanjanje z digitaliziranim usposabljanjem in orodji za e-učenje ter z izzivi na področju varstva podatkov. Poudariti bi bilo treba tudi vlogo **zvez potrošnikov**, saj lahko učinkovito prispevajo k oblikovanju novih orodij za reševanje velikih težav, povezanih s potrebo, da se ljudem zagotovi zasebnost pri kupovanju in uporabi storitev učenja preko spleta⁽³²⁾.

5. Prihodnost se začenja zdaj: (b) Primeri dobrih praks pri prekvalifikaciji in izpopolnjevanju delavcev

5.1 Med priznanimi dobrimi praksami so odprti viri izobraževanja (OER, tj. digitalno izobraževalno gradivo z licenco, ki omogoča ponovno uporabo, prilagajanje in distribucijo) ter množični odprti spletni tečaji (MOOC, tj. odprti omrežni tečaji za učenje na daljavo). Niso povsem nov pojav, pomembno pa je okrepiti svetovanje in informiranje v zvezi z njimi. Uporaba OER in MOOC je lahko pomembno orodje za **odpiranje dostopa do izobraževanja in usposabljanja** na gospodaren način, ki ljudem omogoča usklajevanje delovnih in družinskih obveznosti.

⁽³¹⁾ Schellinger, A. (2017): *Brain Drain – Brain Gain: European Labour Markets in Times of Crisis* (Beg možganov – priliv možganov: Evropski trgi dela v času krize), projekt fundacije Friedrich-Ebert-Stiftung 2015–2017, str. 88.

⁽³²⁾ UL C 81, 2.3.2018, str. 102.

5.2 EESO meni, da je **evropski okvir digitalnih kompetenc** koristno orodje na evropski ravni. V njem je navedenih 40 kompetenc, ki se uporabljajo pri delu na področju informacijskih in komunikacijskih tehnologij, pri čemer se uporablja skupni jezik za kompetence, znanje in spretnosti ter stopnje znanja, ki se lahko razume povsod po Evropi, vključno s petimi stopnjami znanja, zahtevanimi za strokovnjake, poklice in organizacije na področju IKT. Oblikovan je tako, da izpolnjuje potrebe posameznikov, podjetij ter drugih organizacij v javnem in zasebnem sektorju, zlasti ustanov za usposabljanje in družb.

5.3 Kot dobro **prakso pri poklicnem usposabljanju v podjetjih** je treba izpostaviti dualne sisteme poklicnega usposabljanja v državah, kot so Avstrija, Nemčija, Danska in Nizozemska, saj v teh državah socialni partnerji sodelujejo pri nenehnem prilagajanju sistemov PSIU novemu digitaliziranemu svetu dela ⁽³³⁾.

5.4 EESO meni, da so španski Fundación Estatal para la Formación en el Empleo (FUNDAE), francoski Organismes paritaires collecteurs agréés (OPCA) in italijanski Fondi Interprofessionali per la Formazione Continua primeri dobre prakse glede **financiranja programov usposabljanja na delovnem mestu** ter da pomembno prispevajo k nadgrajevanju digitalnega znanja in spretnosti pri delavcih.

5.5 Podobno koristne so lahko tudi **individualne sheme za usposabljanje**. V **Franciji** imajo zaposleni na primer na voljo osebni račun za usposabljanje (CPF), dopust za individualno usposabljanje (CIF), dopust za ocenjevanje znanja in spretnosti (CBC) ter dopust za vrednotenje pridobljenih izkušenj (CVAE).

5.6 V **Italiji** obstajata dve vrsti dopusta za usposabljanje. Prva je namenjena dokončanju šolske oziroma univerzitetne izobrazbe in dejavnostim usposabljanja, ki jih ne organizira delodajalec. Druga je na voljo tako zaposlenim kot brezposelnim in je namenjena zagotavljanju **pravice do vseživljenjskega učenja** delavcev. Način izbire delavcev, čas, ki ga lahko namenijo usposabljanju, in njihovi dohodki se določijo s **kolektivnimi pogajanj**. Poleg tega imajo delavci v Italiji na voljo **bon za usposabljanje** (it. *voucher formativo*), ki je nekakšen osebni sklad za dejavnosti usposabljanja, da bi se s strokovnimi in inovativnimi tečaji usposabljanja povečala zaposljivost ljudi.

5.7 **Nemčija** je med državami z najvišjim deležem delovne sile na svetu in z najnižjo stopnjo brezposelnosti. OECD v eni od svojih raziskav navaja, da visoka stopnja avtomatizacije ne vpliva na delež zaposlenih, saj se delavci usposablajo za upravljanje robotov in so **premeščeni na druga delovna mesta**, če so njihova delovna mesta nadomeščena zaradi robotizacije. Vendar pa je na nekaterih območjih manj povpraševanja po zaposlovanju in nekateri ljudje, ki vstopajo na trg dela, nimajo potrebnega digitalnega znanja in spretnosti, da bi našli delo. Nemški socialni partnerji so se odločili, da se spopadejo z **izzivom** na trgu dela, **ki ga predstavljajo inovacije**, in se začeli pogajati o njem.

5.8 V Franciji je bil lani sprejet zakon o **pravici do izklopa**, v Italiji pa poteka razprava o tem vprašanju, pri čemer je ta pravica priznana v nekaterih kolektivnih pogodbah.

5.9 EESO meni, da bi bilo treba mlade na zgodnjih stopnjah šolskega izobraževanja in usposabljanja izobraziti ne le glede potreb trga dela, temveč tudi glede **aktivnega državljanstva** ⁽³⁴⁾. Še eno dobro prakso predstavlja vključitev **osnovnega tečaja programiranja** v večje število estonskih osnovnih šol.

5.10 Evropska komisija v letošnjem nedavno objavljenem poročilu o sodelovanju podjetij s ponudniki poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja za kakovostno znanje in spretnosti ter privlačno prihodnost ⁽³⁵⁾ navaja veliko zanimivih dobrih praks, ki se izvajajo v več državah članicah in bi jih lahko z ustreznimi prilagoditvami uvedli tudi drugod:

- avstrijski projekt AQUA, ki usklajuje znanje in spretnosti brezposelnih s potrebami delodajalcev, predvsem malih in srednjih podjetij,
- danska živilska šola Coop, ki rešuje težavo pomanjkanja delavcev v živilski industriji,

⁽³³⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 57, UL C 143, 22.5.2012, str. 94.

⁽³⁴⁾ Glej mnenje EESO o *prenovljeni agendi EU za visoko šolstvo*, točka 1.2 (UL C 81, 2.3.2018, str. 167).

⁽³⁵⁾ Evropska komisija (2017): *Business cooperating with vocational education and training providers for quality skills and attractive future* (Sodelovanje podjetij s ponudniki poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja za kakovostno in spretnosti ter privlačno prihodnost), Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.

- britanski Tech Partnership (tehnološko partnerstvo), ki spodbuja ponudbo delovne sile v digitalnih sektorjih,
- nemški programi dualnega študija, ki primanjkljaje znanja in spretnosti zapolnjujejo od spodaj navzgor,
- italijanski višji tehnični inštituti, ki zagotavljajo stabilen dotok znanja in spretnosti na lokalni ravni v strateških sektorjih,
- nizozemski Techwise Twente, ki z usmeritvijo na ustanove PSIU zagotavlja, da se poučujejo znanje in spretnosti, potrebni v sektorju visokotehnoloških materialov,
- srbsko-nemško sodelovalno izobraževanje, katerega cilj je izboljšati ponudbo delavcev v nekaterih sektorjih, v katerih primanjkuje znanja in spretnosti,
- litovsko-latvijski projekt Educate for Business (izobraževanje za podjetja), s katerim so se učni načrti programov PSIU posodobili v skladu s trgom dela,
- finski Valkeakoski Campus, ki zahvaljujoč tesnemu dialogu z lokalnimi podjetji omogoča udeležencem PSIU, da pridobijo pravo digitalno znanje in spretnosti s področij avtomatizacije in robotike,
- slovaško-češko-britanski projekt Step Ahead (korak naprej), ki je z usmeritvijo na učitelje PSIU zagotovil, da se poučujejo znanje in spretnosti, potrebni na trgu dela,
- španska delavska ustanova gradbenega sektorja, ki nadgrajuje znanje in spretnosti delavcev v gradbenem sektorju ter zagotavlja posodobljene učne načrte za začetno usposabljanje,
in na koncu še
- globalna pobuda Nestlé YOUth, ki oblikuje priložnosti za dualno učenje ter v sodelovanju z ustanovami PSIU ustvarja učne načrte.

Vsaka izmed teh pobud se osredotoča na enega ali več vidikov, kot so povezovanje ponudbe s povpraševanjem, učenje na delovnem mestu, digitalno in podjetniško znanje in spretnosti, mobilnost ter socialna vključenost.

V Bruslju, 15. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

533. PLENARNO ZASEDANJE EESO, 14. 3. 2018–15. 3. 2018

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Boj proti nezakonitim spletnim vsebinam – Povečanje odgovornosti spletnih platform

*(COM(2017) 555 final)**(2018/C 237/03)*Poročevalec: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Zaprosilo	Evropska komisija, 17. 11. 2017
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	9. 3. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	180/4/5

1. Sklepi in priporočila

1.1 Nezakonite spletne vsebine so kompleksen horizontalen problem, ki ga je treba obravnavati z različnih vidikov, kot sta ocena njihovih posledic in uskladitev njihove obravnave v pravnem okviru držav članic.

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) poudarja, da je treba vzpostaviti primeren in uravnotežen zakonodajni okvir za platforme na enotnem digitalnem trgu, ki bi lahko prispeval k vzpostavitvi zaupanja tako za podjetja kot za potrošnike na splošno, da bodo lahko z zaupanjem uporabljali platforme. Sprejeti je treba prožne in trajnostne politične zakonodajne pristope ter pristope samoregulacije, s katerimi se bodo neposredno obravnavali ti izzivi, zlasti v povezavi s postopki odkrivanja, preiskav, prijave in odstranjevanja nezakonitih vsebin s platform.

1.2 EESO meni, da je treba pri sprejemanju meril in ukrepov upoštevati njegova prejšnja mnenja. Izhajati je treba iz dejstva, da je to, kar je nezakonito v realnem svetu, nezakonito tudi v virtualnem svetu (na spletu). EESO poudarja pomen tehnološke nevtralnosti in skladnosti pravil, ki se uporabljajo na spletu in zunaj njega v enakih okoliščinah, kolikor je to potrebno in mogoče.

1.3 Nujno je treba zagotoviti najboljše ravnovesje med omejitvami, predvidenimi za nezakonite vsebine, in spoštovanjem temeljnih pravic, pri čemer je treba upoštevati tudi velikost in dejavnosti spletnih platform.

EESO poziva Komisijo, naj sprejme primerne ukrepe proti vse pogostejšim nasilnim in/ali diskriminatornim sporočilom na spletnih platformah; poudarja pomen zaščite ranljivih oseb in otrok ter boja proti vsem oblikam rasizma, seksizma, spodbujanja terorizma in nadlegovanja, tudi v digitalnem okolju.

1.4 Zlasti je treba proučiti učinkovitost načrtovanih ukrepov v zvezi s spletnimi platformami, ki imajo sedež zunaj ozemlja Evropske unije (EU).

Komisija bi prav tako morala v največji meri pregledati in katalogizirati obravnavane nezakonite vsebine, da bi lahko zajeli tudi druge vsebine, ki v sporočilu niso izrecno našete.

Vsekakor bi bilo treba v naslednjih primerih spodbujati uporabo vodilnih načel za postopke odkrivanja, preiskave, prijave in odstranjevanja vsebin:

(a) za zaščito pravic, priznanih z mednarodnimi konvencijami, na primer za zaščito:

- otrok pred digitalno vsebino, ki bi bila lahko v nasprotju s Konvencijo o otrokovih pravicah,
- invalidov pred digitalno vsebino, ki bi bila lahko v nasprotju s Konvencijo o pravicah invalidov;

(b) da se prepreči diskriminacija na podlagi spola v digitalnih vsebinah, zlasti kar zadeva uporabo načela enake obravnave moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev in njihovi dobavi, ter da se zagotovita enakost spolov in človeško dostojanstvo v oglaševanju;

(c) da se zagotovi in poskrbi za skladnost digitalnih vsebin z digitalno agendo, s tem pa poveča varnost in okrepijo pravice potrošnikov v digitalni družbi.

V sporočilu bi bilo treba upoštevati morebitne posledice nezakonitih vsebin za enotni trg, da se s primernimi preventivnimi ukrepi lahko zagotovi, da bo nadalje deloval v skladu s svojimi temeljnimi načeli.

1.5 Odbor pozdravlja pobudo Evropske komisije, ki je v tem sporočilu na splošno predstavila primerno obravnavo nezakonitih vsebin na spletnih platformah. V tem okviru bi morali razmisliti o morebitni reviziji direktive o elektronskem poslovanju, direktive o nepoštenih poslovnih praksah in direktive o zavajajočem in primerjalnem oglaševanju, in sicer med drugim na podlagi meril, kot so v prihodnost usmerjeni in tehnološko nevtralni standardi, ki omogočajo razvoj evropskih platform, da bi preprečili negotovost za gospodarske subjekte in omejevanje dostopa do digitalnih storitev.

2. Ozadje

2.1 Spletne platforme so vrsta ponudnikov storitev informacijske družbe, ki delujejo kot posredniki v določenem digitalnem okolju. Zajemajo širok nabor akterjev, ki sodelujejo v številnih gospodarskih dejavnostih, kot so e-trgovina, mediji, spletni iskalniki, sodelovalno gospodarstvo, nepridobitne dejavnosti, distribucija kulturnih vsebin ali družbena omrežja. Zanje ni jasne in točne opredelitve: ker se nenehno razvijajo, jih je težko opredeliti. Trenutno imajo pomembno vlogo na notranjem trgu, ki se bo v prihodnosti še okrepila.

2.2 Komisija je vprašanje spletnih platform že obravnavala v povezavi z enotnim digitalnim trgom⁽¹⁾ in priznala, da je najpomembnejši izziv, s katerim se danes sooča EU pri zagotavljanju svoje prihodnje konkurenčnosti v svetu, učinkovito spodbujanje inovacij v teh gospodarskih sektorjih, vendar ob hkratni ustrezni zaščiti upravičenih interesov potrošnikov in uporabnikov. Zato je predvidela revizijo direktiv o telekomunikacijah, zasebnosti in elektronskih komunikacijah z vidika spletnih komunikacijskih storitev OTT.

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Spletne platforme in enotni digitalni trg: priložnosti in izzivi za Evropo, COM(2016) 288 final, 25. maj 2016.

2.3 EESO je v zvezi s tem sporočilom poudaril⁽²⁾, da so številne spletne platforme pomemben element sodelovalnega gospodarstva, in opozoril na svoje ugotovitve o sodelovalnem gospodarstvu, zlasti o zaščiti potrošnikov, delavcev in samozaposlenih. Prav tako je poudaril, da je treba obravnavati nevarnost razdrobljenosti predpisov, in menil, da je zato treba sprejeti usklajen pristop EU.

2.4 Komisija v tem sporočilu obravnava „boj proti nezakonitim spletnim vsebinam“. Da bi povečala odgovornost spletnih platform, v sporočilu določa smernice in načela za spletne platforme, da bi te v sodelovanju z nacionalnimi organi, državami članicami in drugimi zadevnimi deležniki okrepile boj proti nezakonitim spletnim vsebinam.

2.4.1 Cilj je spodbuditi izvajanje dobrih praks pri preprečevanju, odkrivanju in odstranjevanju nezakonitih vsebin ter onemogočanju dostopa do njih, da se:

- (a) zagotovi njihovo uspešno odstranjevanje;
- (b) povečata preglednost in varstvo temeljnih pravic na spletu;
- (c) zagotovijo pojasnila platformam o njihovi odgovornosti, ko se odločijo sprejeti proaktivne ukrepe za odkrivanje in odstranjevanje nezakonitih vsebin ali onemogočanje dostopa do njih (t. i. ukrepi „dobrega Samaritana“).

2.4.2 Zakonodajni okvir EU sestavljajo zavezujoče in nezavezujoče določbe, zlasti direktiva o elektronskem poslovanju⁽³⁾, ki med drugim usklajuje pogoje, pod katerimi so določene spletne platforme lahko izvzete od odgovornosti za nezakonite vsebine, ki jih gostijo na enotnem digitalnem trgu.

2.4.3 Trenutno v EU ni usklajenega in celostnega pristopa za odstranjevanje nezakonitih vsebin. Kaj je nezakonito, je določeno s posebno zakonodajo na ravni EU in nacionalni ravni. V vsakem primeru bi bolj usklajen pristop omogočal učinkovitejši boj proti nezakonitim vsebinam, kar bi prispevalo tudi k razvoju digitalnega trga.

2.4.4 V sporočilu so proučena merila, ki jih je treba določiti za ravnanje spletnih platform, pristojnih organov in uporabnikov, da bodo hitro in učinkovito odkrivali nezakonite vsebine. V ta namen bi morale spletne platforme sistematično okrepiti sodelovanje s pristojnimi organi v državah članicah, države članice pa bi morale zagotoviti, da se sodišča lahko učinkovito odzivajo na nezakonite spletne vsebine, in okrepiti čezmejno sodelovanje.

2.4.4.1 Poleg tega bi bilo treba v skladu s sporočilom vzpostaviti mehanizme za delovanje „zaupanja vrednih prijaviteljev“, da bi se nezakonite spletne vsebine odstranjevale hitreje in bolj zanesljivo. To so specializirani subjekti s posebnim strokovnim znanjem pri odkrivanju nezakonitih vsebin in namenske strukture za odkrivanje takšnih vsebin na spletu. Komisija bo proučila možnosti za dogovor o vseevropskih merilih za zaupanja vredne prijavitelje.

2.4.4.2 Za komuniciranje z uporabniki bi spletne platforme morale vzpostaviti lahko dostopne in uporabnikom prijazne mehanizme, da bi uporabniki lahko prijavili vsebine, ki jih gostijo platforme in za katere menijo, da so nezakonite.

2.4.4.3 Komisija meni, da je za zagotavljanje visoke stopnje kakovosti komunikacije treba uvesti učinkovite mehanizme, ki olajšujejo posredovanje prijav, ki so dovolj natančne in ustrezno utemeljene.

2.4.5 Pomen sprejetja proaktivnih ukrepov spletnih platform se ocenjuje z vidika izvzetja od odgovornosti in uporabe tehnologije za odkrivanje in prepoznavanje nezakonitih vsebin.

2.4.6 Sporočilo proučuje tudi odstranjevanje nezakonitih vsebin in se zavzema za vzpostavitev čvrstih varoval za omejitev tveganj, da se ne bi odstranile tudi zakonite vsebine. Komisija se zavzema za „hitro“ ukrepanje pri odstranjevanju vsebin in prijavljanju kaznivih dejanj organom kazenskega pregona ter spodbuja preglednost politik platform o ravnanju z vsebinami in postopkov „prijave in ukrepanja“.

⁽²⁾ UL C 75, 10.3.2017, str. 119.

⁽³⁾ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o elektronskem poslovanju (UL L 178, 17.7.2000, str. 1).

2.4.7 Komisija v zvezi z vzpostavitvijo varoval proti čezmernemu odstranjevanju in zlorabljanju sistema proučuje ugovaranja prijavi in ukrepe proti zlonamernim prijavam in protiprijavam.

2.4.8 V zvezi s preprečevanjem ponovnega pojavljanja nezakonitih vsebin se obravnava možnost uvedbe ukrepov, ki uporabnike odvrtaajo od ponovnega nalaganja nezakonitih vsebin iste vrste in so usmerjeni v uspešno preprečevanje širjenja takšnih vsebin. Prav tako se spodbujata nadaljnja uporaba in razvoj tehnologij za preprečevanje ponovnega pojavljanja nezakonitih vsebin na spletu, na primer s samodejnimi filtri proti ponovnemu nalaganju.

2.4.9 To sporočilo na splošno daje smernice, vendar ne spreminja veljavnega zakonodajnega okvira in ne vsebuje pravno zavezujočih predpisov. Glavni namen je spletnim platformam zagotoviti smernice, kako lahko najboljše izpolnjujejo svojo odgovornost pri boju proti nezakonitim vsebinam, ki jih gostijo. Cilj je tudi širiti dobre postopkovne prakse proti različnim vrstam nezakonitih vsebin in spodbujati tesnejše sodelovanje med platformami in pristojnimi organi.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO se je seznanil s tem sporočilom in Komisijo poziva, naj pripravi programe in sprejme učinkovite ukrepe, s katerimi bo vzpostavila trden in usklajen pravni okvir za učinkovito odstranjevanje nezakonitih vsebin. Sporočilo je prav tako primerno glede na učinek, ki ga imajo trenutno spletne platforme na vsakdanje življenje, nevarnosti, povezane z njihovim družbenim vplivom, ter učinek na enotni digitalni trg, katerega namen je preprečiti razdrobljenost nacionalnih zakonodaj ter odpraviti tehnične, pravne in davčne ovire, da bi podjetjem, državljanom in potrošnikom omogočili, da v celoti izkoristijo digitalna orodja in storitve.

EESO poudarja, da se morajo spletne platforme boriti proti nezakonitim vsebinam ter nepošteni poslovni praksi (npr. prepredaja vstopnic za prireditve po odušuških cenah), in sicer z zakonodajnimi ukrepi, ki jih dopolnjujejo učinkoviti samoregulativni ukrepi (npr. z zelo jasnimi pogoji uporabe in ustreznimi mehanizmi za identifikacijo večkratnih storilcev ali z vzpostavitvijo specializiranih skupin za moderiranje vsebin in nadzor nezakonitih vsebin), ali sprejetjem hibridnih ukrepov.

3.2 EESO meni, da bi morali pregledati in katalogizirati nezakonite vsebine, da bi zajeli več kot le tiste, navedene v sporočilu (hujskanje k terorističnim dejanjem, ksenofobni govor, ki javno spodbuja sovraštvo in nasilje, ter spolna zloraba otrok). Vključili bi lahko tudi očitno zlonamerno obrekovanje in razširjanje gradiva, ki krši človekovo dostojanstvo, ali seksističnih vsebin, ki prispevajo k nasilju na podlagi spola; cilj ni sestaviti izčrpen seznam tovrstnih primerov, temveč vzpostaviti enotna merila za njihovo katalogizacijo.

Zato bi bilo treba v naslednjih primerih spodbujati uporabo vodilnih načel za postopke odkrivanja, preiskave, prijave in odstranjevanja vsebin:

(a) za zaščito pravic, priznanih z mednarodnimi konvencijami, na primer za zaščito:

— otrok pred digitalno vsebino, ki bi bila lahko v nasprotju s Konvencijo o otrokovih pravicah,

— invalidov pred digitalno vsebino, ki bi bila lahko v nasprotju s Konvencijo o pravicah invalidov;

(b) da se prepreči diskriminacija na podlagi spola v digitalnih vsebinah, zlasti kar zadeva uporabo načela enake obravnave moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev in njihovi dobavi, ter da se zagotovi enakost spolov in človeško dostojanstvo v oglaševanju;

(c) da se zagotovi in poskrbi za skladnost digitalnih vsebin z digitalno agendo, s tem pa poveča varnost in okrepijo pravice potrošnikov v digitalni družbi.

3.3 EESO podpira okrepitev ukrepov za boj proti nezakonitim spletnim vsebinam, zlasti z namenom, da se zaščitijo mladoletniki ter odstranijo vsebine, povezane s sovražnim govorom, in vsebine, povezane s hujskanjem k terorističnim dejanjem. Poziva, naj se upošteva potreba po preprečevanju nadlegovanja in nasilja, usmerjenima proti ranljivim osebam.

3.4 Tega ne spremeni dejstvo, da se pojem nezakonite vsebine v digitalnem okolju razlikuje s pravnega vidika v državah članicah pa tudi z etičnega vidika vsakega posameznika. Tako obstajajo primeri, ki jih ni mogoče jasno kategorizirati, pri katerih je vprašanje o nezakoniti vsebini odvisno od razlage in rešitve navzkrižja med temeljnimi pravicami, kot so svoboda izražanja in druge priznane pravice. Zato morajo biti te pravice čim bolj usklajene, da se preprečijo tovrstna navzkrižja. V vsakem primeru je treba poudariti pomen ukrepov proti razširjanju lažnih novic, zato EESO meni, da morajo spletne platforme uporabnikom ponuditi orodja za prijavo lažnih novic, tako da bodo ostali uporabniki obveščeni o vsebinah, katerih verodostojnost se izpodbija. Spletne platforme bi lahko poleg tega vzpostavile partnerstva z zaupanja vrednimi prijavitelji, tj. s certificiranimi spletnimi mesti za preverjanje dejstev, ter s tem izboljšale zaupanje uporabnikov v veljavnost spletnih vsebin.

3.5 Za ponazoritev se priporoča sistematizacija primerov nezakonitih vsebin, da se v čim večji meri poenoti pojmovanje v državah članicah, kar bi olajšalo njihovo prednostno razvrstitev in razmejitev. V zvezi s tem se v nadaljevanju med drugim predlagajo naslednji elementi:

- nacionalna varnost (terorizem, korupcija, nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, nedovoljen promet z orožjem, davčne utaje in pranje denarja),
- zaščita mladoletnikov (pornografija, nasilje itd.),
- trgovina z ljudmi, prostitucija in nasilje na podlagi spola, vključno s seksističnimi oglasi,
- zaščita človekovega dostojanstva (sovražni govor in spodbujanje rasne diskriminacije, diskriminacije na podlagi spola, ideologije ali spolne usmerjenosti),
- gospodarska varnost (goljufije in prevare, piratstvo in ponarejanje itd.),
- varnost informacij (nezakoniti vdori v informacijske sisteme, zbiranje podatkov v komercialne namene, izogibanje konkurenci, dezinformacije itd.),
- varstvo zasebnosti (kibernetsko nadlegovanje, odtekanje in uporaba osebnih podatkov, prestrezanje osebnih sporočil, prestrezanje geolokacije oseb itd.),
- zaščita ugleda (obrekovanje, nezakonito primerjalno oglaševanje itd.),
- intelektualna lastnina.

3.5.1 Prav tako je treba natančneje določiti pojma „nezakonite vsebine“ ter „nevarne vsebine“, da se prepreči pristranska razlaga teh pojmov.

3.6 Posebno pozornost je zaradi njihovih posledic treba nameniti koncentraciji ekonomske moči nekaterih spletnih platform ter pripravi, obdelavi in distribuciji povsem informativnih vsebin, ki se zgolj zdijo zakonite, medtem ko je namen njihove objave prikriti nezakonite ali nevarne elemente. Enako velja za vse vidike, povezane z množičnimi podatki in koristmi, ki jih imajo spletne platforme pri njihovem izkoriščanju.

3.7 Glede na splošno naravo problema bi lahko analizirali in proučili pobude za optimalno in učinkovito sodelovanje in recipročnost na tem področju ob upoštevanju načel, kot so informacije, izbira, postopni prenos, varnost, celovitost podatkov, dostop in izvajanje.

4. Posebne ugotovitve

4.1 V splošnem kontekstu bi bilo treba razmisliti o reviziji direktive o elektronskem poslovanju iz leta 2000, direktive o nepoštenih poslovnih praksah iz leta 2005 in direktive o oglaševanju iz leta 2006. Zlasti bi morali proučiti vidike, povezane z novimi gospodarskimi modeli in primeri, pri katerih ne gre za klasične poslovne odnose. V vsakem primeru je treba okrepiti sistem odgovornosti za vsebine na platformah na način, ki bo usklajen v vsej Uniji, in odpraviti pomanjkljivosti pri njegovem izvrševanju. S tem se bo okrepila pravna varnost in povečalo zaupanje podjetij in potrošnikov.

4.1.1 V vsakem primeru bi bilo treba predvideti ukrepe proti spletnim stranem, ki kršijo te določbe, vključno z možnostjo blokiranja dostopa do spletnih strani s preglednimi postopki. Prav tako bi bilo treba zagotoviti ustrezna varovala, s katerimi se zagotovi, da so omejitve potrebne in sorazmerne ter da so uporabniki obveščeni o razlogih za omejen dostop. Ta varovala bodo vključevala tudi možnost sodnega varstva.

4.1.2 V zvezi z odkrivanjem in prijavljanjem nezakonitih vsebin sporočilo navaja, da je treba upoštevati, da lahko nacionalna sodišča in organi sprejmejo zaščitne in druge ukrepe za odpravo ali blokado dostopa do nezakonitih vsebin. Vse to bi morali spremljati ukrepi, za katere se je zavzel EESO v mnenju o uredbi o sodelovanju med organi, odgovornimi za vprašanja potrošnikov⁽⁴⁾.

4.2 Prav tako bi bilo treba vzpostaviti mehanizme za ugotavljanje odgovornih in postopke za odzivanje, ki bodo omogočili predhodni in sprotni odvzem dovoljenj. Opredeliti bi bilo treba tudi ukrepe, ki jih je treba sprejeti za posamezne primere, ob upoštevanju konteksta in informacij, ki so na voljo.

4.3 Podrobneje bi lahko proučili vidike, povezane z odobritvijo vsebin na podlagi predhodnih prijav. Tako bi lahko pripravili seznam spletnih platform z nezakonitimi vsebinami ter tistih, ki razvijajo najboljše prakse, ki so uradno priznane, kar bo platforme spodbudilo k tekmovanju za ugled in zaupanje v spletu.

Inovativnost spodbuja naložbe v raziskave in razvoj, izboljšuje usposobljenost delovne sile in je ključnega pomena za ustvarjanje novih idej in inovacij. Za odkrivanje, identificiranje, odstranjevanje in preprečevanje ponovnega nalaganja nezakonitih vsebin bi morali uporabiti tehnološke inovacije, kot so obdelava podatkov in umetna inteligenca, uporaba tehnologij za samodejno odkrivanje in filtriranje, pri tem pa se je na koncu treba še prepričati, da so odločitve posameznika in njegova dejanja v skladu z zajamčenimi temeljnimi pravicami in demokratičnimi vrednotami.

EESO ponovno potrjuje, da je treba najti ravnovesje med spoštovanjem temeljnih pravic in omejevanjem nezakonite vsebine, obenem pa poudarja, da trenutna tehnologija samodejnega filtriranja pomeni nesorazmerno breme za svobodno gospodarsko pobudo posrednikov, za pravico končnih uporabnikov do svobode izražanja in pravico do varstva osebnih podatkov. Industriji ne smemo vsiljevati enotnih rešitev, kot so samodejni filtri proti ponovnemu nalaganju, ne da bi pri tem upoštevali posebne potrebe MSP v sektorju informacijske tehnologije. Sedanje najboljše prakse na področju tehnologije samodejnega filtriranja kažejo, da je nujno sistematično zagotoviti, da je v postopek vključen človek. To je sistem, v katerem dokončne kontekstualne odločitve glede manjšega števila spornih primerov vedno sprejemajo ljudje, da bi s tem zmanjšali verjetnost kršitev temeljne pravice do svobode izražanja. Jasno mora biti, da umetna inteligenca ne sme nadomestiti odločitev, ki jih ljudje sprejemamo na podlagi etične presoje.

4.4 V zvezi s prijavi bi morali razmisliti o postopkih akreditacije zaupanja vrednih prijaviteljev. Za „zagotavljanje visoke kakovosti prijav“ je treba opozoriti na to, da bi bilo dobro, če bi se prijave javno objavile.

4.5 V sporočilu ni jasnih predlogov za proaktivne, preventivne in prevzgojne ukrepe, ki bi omogočili pripravo vrste ustreznih političnih pobud: ravno ta natančnost pa je ključna za celosten in učinkovit boj proti nezakonitim spletnim vsebinam.

4.6 Predvideti bi bilo treba ukrepe za primere, ko je treba revidirati sprejete sklepe, da se zagotovi njihova razveljavitev ter ponovno vzpostavijo vsebine, odstranjene pomotoma ali prijavljene iz zlonamernih razlogov, zlasti zunajsodne sisteme pritožb, s kodeksom ravnanja, ki bodo predvidevali kazni v primeru nespoštovanja pravil.

EESO poziva k vzpostavitvi učinkovitih pritožbenih postopkov in postopkov za reševanje sporov, s čimer bi MSP in potrošnikom poenostavili uveljavljanje njihovih pravic.

⁽⁴⁾ UL C 34, 2.2.2017, str. 100.

4.7 Učinkovitost predlaganih ukrepov za odstranjevanje nezakonitih vsebin bi lahko povečali z uvedbo jasnega odvračilnega sredstva, kot je javna objava ukrepov, sprejetih zaradi ustrezne pravne varnosti, saj bi to tudi okrepilo standarde preglednosti, ki so potreben pogoj za uspešno in učinkovito izvajanje vsakega zakonodajnega predloga.

Zagotavljati je treba visoko raven zaščite za platforme, potrošnike in druge gospodarske akterje. Treba je spodbujati preglednost sistema in sodelovanje med platformami ter med njimi in oblastmi, da se okrepi boj proti nezakonitim vsebinam.

4.8 Navsezadnje je treba posebne predloge, ki se nanašajo na otroke, razširiti na ranljive skupine odraslih in jih pri tem ustrezno prilagoditi glede na ranljivost posameznih skupin.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Vmesna ocena programa Copernicus (2014–2020)

(COM(2017) 617 final)

(2018/C 237/04)

Poročevalec: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Zaprosilo	Evropska komisija, 18. 1. 2018
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	9. 3. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	178/0/2

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja rezultate, ki so bili doslej doseženi s programom Copernicus in o katerih ga je obvestila Komisija. Zelo natančni sateliti že delujejo in dnevno oddajajo kakovostne globalne podatke o spremljanju Zemlje.

1.2 EESO poudarja, da je treba pri ocenjevanju dosežkov programa Copernicus poleg gospodarskega upoštevati tudi družbeni in okoljski vidik. EU se je zavezala k ciljem trajnostnega razvoja in je s svojo jasno in ambiciozno zavezo ciljem konference COP 21 ena od vodilnih sil na svetu na področju boja proti podnebnim spremembam, program Copernicus pa je najpomembnejši sistem v smislu zagotavljanja jasnih metrik in orodij za merjenje uspešnosti in dosežkov ne le na ravni EU, temveč v svetovnem merilu.

1.3 Copernicus je osrednjega pomena za podnebne spremembe, prehransko varnost, javno zdravje, obvladovanje nesreč, trgovino z ljudmi, pomorsko varnost itd. EU je vodilna na področju spremljanja in zagotavljanja natančnih podatkov o podnebnih spremembah, emisijah različnih plinov, stanju kmetijskih in gozdnih zemljišč ter stanju na področju pomorstva. Znanstvena skupnost brez teh podatkov ne bi mogla razumeti teh vprašanj in predlagati načinov za uspešno spopadanje s podnebnimi spremembami, za trajnostno pridelavo hrane itd.

1.4 Evropski državljani nimajo občutka odgovornosti ali ponosa v zvezi s programom Copernicus, saj ne poznajo tega programa in njegovih koristi, tako kot pogosto niso ozaveščeni o evropskih vesoljskih programih na splošno. Program in njegove dejavnosti bi morali biti bolj prisotni v množičnih medijih, civilna družba in aktivni državljani pa bi morali imeti možnost, da v njih sodelujejo. EESO meni, da je udeležba civilne družbe pri opredeljevanju vesoljskih strategij in programov nepogrešljiva.

1.5 Predstavniki podjetij, potrošnikov in organizacij civilne družbe bi morali imeti možnost, da sodelujejo v morebitnem forumu programa Copernicus. Družbi je treba omogočiti udeležbo v tej razmeroma zaprti skupini in vzpostaviti resnično **evropsko vesoljsko skupnost**. EESO izraža interes in pripravljenost za dejavno vključitev vanjo, tako neposredno kot z nacionalnimi organizacijami, ki bodo v njej zastopane in ki imajo velik potencial za zapolnitev vrzeli, opredeljenih v okviru projekta EESO *Vesolje in družba*.

1.6 Učinkovitost programa Copernicus se ne bi smela ocenjevati samo glede na gospodarsko uspešnost. Njegova največja vrednost izvira iz okoljskega in družbenega vidika. Gre za nujno orodje za boj proti podnebnim spremembam, trajnostno prehrano svetovnega prebivalstva, reševanje življenj na morju itd. Te storitve ni mogoče kupiti od tretjih strani zaradi vprašanj nacionalne varnosti in ker drugod trenutno ni storitev podobne kakovosti. Gre za naš odgovor na omenjene globalne izzive in našo pripravljenost, da se kot zrela globalna družba spopademo z njimi.

1.7 Sodelovanje malih in srednje velikih podjetij (MSP) in mikropodjetij, zagonskih podjetij in neodvisnih raziskovalcev je izjemno pomembno za uspešno uporabo podatkov programa Copernicus. Iz tega sektorja prihajajo nove zamisli in nova področja uporabe. Ključno je spodbujati razvoj različnih pobud in razvijati orodja za končne uporabnike, ki ustvarjajo dodano vrednost. Program Obzorje 2020 je imel pomembno vlogo in bi jo moral imeti tudi v prihodnje. Izjemno pomemben je dostop do finančnih sredstev prek Evropske investicijske banke (EIB) in Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI).

1.8 EESO poziva k bolj ambicioznemu spodbujanju doslednosti in skladnosti v zvezi s programom Copernicus ter ozaveščanja o njem, različne generalne direktorate na evropski ravni ter nacionalne in regionalne oblasti na ravni držav članic pa poziva, naj njegova orodja uporabljajo za namene javnih služb. Podatki programa Copernicus bi morali biti določeni za neodvisni in nacionalni standard na evropski ravni. Eurostat bi se moral tu bolj vključevati v merjenje napredka in koristiti programa Copernicus.

1.9 Majhne lokalne agencije na nacionalni ravni bi bile lahko dobra rešitev za razširjanje podatkov in programa Copernicus kot orodja na ravni nacionalnih vlad. Z vzpostavitvijo skupnosti uporabnikov, ki bi vključevale lokalna MSP, mikropodjetja, zagonska podjetja in neodvisne raziskovalce skupaj z regionalnimi oblastmi, predstavniki civilne družbe, izobraževalnimi ustanovami in neodvisnimi in javnimi svetovalnimi službami, bi deli družbe, kot so kmetje, gozdarji in okoljevarstveniki, ki bi neposredno sodelovali v programu Copernicus, pripomogli k nadaljnjemu povečanju uporabe podatkov programa ter izboljšanju njegovega delovanja, prilagojenega nacionalnim značilnostim.

1.10 Izobraževanje o programu Copernicus je izjemno pomembno. EESO odobrava magistrske programe, posebej namenjene podpiranju nekaterih evropskih študentov, ki pripravljajo magisterij o programu Copernicus. Poziva k posebnemu, ambicioznejšemu programu, ki bi vključeval vso ustrezno tehnično podporo za vzpostavitev oddelkov, namenjenih programu Copernicus, na vseh ustreznih evropskih univerzah, v šolah za poklicno usposabljanje in pri ponudnikih svetovalnih storitev. Možna uporaba programa Copernicus bi morala biti kot ločena tema uvedena na vsa povezana študijska področja, vključno s kmetijstvom, gozdarstvom, tehničnimi strokami, okoljem, pomorstvom itd. Upoštevati bi bilo treba potrebe obstoječih strokovnjakov po usposabljanju, vključno s končnimi uporabniki; posebne programe na tem področju bi lahko zagotovile neodvisne in javne nacionalne svetovalne službe.

1.11 S prihodnjim začetkom delovanja storitev za dostop do podatkov in informacij (DIAS) programa Copernicus bo kmalu zagotovljen hiter in preprost dostop do podatkov. S tem bo mogoče odpraviti nekatere kritične težave v zvezi z dolgotrajnim nalaganjem podatkov programa. EESO poziva tudi k hitrejši uskladitvi in zagotovitvi polne razpoložljivosti podatkov *in situ*, ki jih ureja nacionalna zakonodaja. Standardizacija in interoperabilnost sta osnovna pogoja za popoln uspeh programa Copernicus.

1.12 Usposabljanje kvalificiranih inženirjev in tehnikov, ustvarjanje novih delovnih mest in nova poklicna znanja in spretnosti, povezani z razvojem aplikacij, so prednostna zaveza EU za trajnostno in družbeno koristno gospodarstvo.

1.13 EESO glede na pomembne rezultate in njihovo kakovost upa, da bodo prednost dobile evropske nosilne rakete. Zaradi uspešnih izstrelitev, natančnosti pri izvajanju programov in spoštovanja rokov ter prožnosti uporabe pri novih nosilnih raketah Ariane 6 in Vega C bi morala biti evropska odličnost nagrajena z dolgoročnimi pogodbami. EESO se ne strinja s protekcionističnimi politikami, vendar obenem meni, da je treba evropsko industrijo zaščititi pred nepoštenimi praksami po načelu vzajemnosti.

1.14 Posebno pozornost bi bilo treba nameniti razširjanju priložnosti, ki se tu ponujajo za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo, s programi ozaveščanja in obveščanja, usmerjenimi v nosilce dejavnosti v tem sektorju. S prihranki energije, gnojil in pesticidov je mogoče znatno povečati in izboljšati kmetijsko proizvodnjo in varstvo voda. Program globalnega spremljanja okolja in varnosti za Afriko, ki že daje odlične rezultate, bi bilo treba po mnenju EESO okrečiti in razširiti tudi na druga območja v razvoju.

1.15 EESO odobrava model upravljanja, sprejet za program Copernicus, zlasti vzpostavitev foruma uporabnikov, ki bi moral biti odprt za predstavnike nosilcev dejavnosti, raziskovalce in civilno družbo. Z naslednjo uredbo o programu Copernicus bi bilo treba potrditi sedanji model delitve odgovornosti glede na znanje in spretnosti, da se tehnična odgovornost za vesoljsko komponento, ki je zaupana Evropski vesoljski agenciji (ESA), loči od odgovornosti za storitve, zaupane „pooblaščenim subjektom“.

1.16 Vzporedno z izboljšanjem dostopa in kakovosti podatkov je treba pospešiti vzpostavljanje širokopasovnih povezav po vsej Evropi, zlasti na podeželju in obrobni območjih, ki jih zasebni ponudniki pogosto prezrejo. Učinkovito izvajanje strategije za enotni digitalni trg je ključno, da bi čim bolj izkoristili možnosti, ki jih ponuja program Copernicus. EESO to pobudo Evropske komisije v celoti podpira in poziva Parlament in Svet, naj pospešita pogajanja za končno odobritev ukrepov, ki so še predmet razprave.

1.17 Prednostni nalogi sta varstvo podatkov pred vse pogostejšimi napadi in tveganja za vesoljsko infrastrukturo, ki jih povzročajo vesoljski odpadki. EESO priporoča, da se okrepijo varnostni zaščitni ukrepi in pospešijo programi, namenjeni čiščenju odpadkov in satelitov, ki so prenehali delovati⁽¹⁾. Evropska komisija bi morala okrepiti prizadevanja za doseg pomembnega mednarodnega dogovora.

1.18 EESO zagovarja večjo vključenost finančnega sistema in vlagateljev v vesoljske dejavnosti, k čemur bi lahko z izdajanjem posebnih „vesoljskih obveznic“ pritegnili tudi splošno javnost. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti financiranju malih in srednjih ter zagonskih podjetij za snovanje storitev in inovativnih aplikacij. Z nedavnimi sporazumi o blažitvi globalnega segrevanja se odpira možnost za nove gospodarske dejavnosti, povezane s spremljanjem emisij.

1.19 EESO priporoča tudi, da se ohrani in morda še okrepi financiranje programa Copernicus, ki ne le proizvaja rast in razvoj, temveč Evropi zagotavlja tudi avtonomijo in neodvisnost pri upravljanju njenega ozemlja in lastne varnosti ter spodbuja inovacije, raziskave in trajnostni razvoj.

2. Sporočilo Komisije

2.1 Vesoljska komponenta programa za obdobje april 2014–april 2017 je pravzaprav v skladu z napovedmi, razen približno 10-mesečne zamude pri izstrelitvi satelita Sentinel 2 B zaradi težav, ki so se pojavile z rusko nosilno raketo Rockot. Da bi bile zamude čim manjše, so satelit Sentinel 2 B v orbito izstrelili z nosilno raketo Vega, ki jo je razvila italijanska vesoljska agencija ASI v sodelovanju z Evropsko vesoljsko agencijo.

2.2 Podatki, ki jih je do marca 2017 poslalo pet satelitov, ki krožijo v orbitah, so dosegli skupaj 12 TB dnevno, kar je veliko več od pričakovanj, prav tako so pričakovanja presegle registrirani uporabniki brezplačnega spletišča za razširjanje podatkov, katerih število je zraslo na 85 000 namesto pričakovanih 50 000⁽²⁾.

2.3 Satelit Sentinel 5P so uspešno izstrelili 13. oktobra 2017 z namenom, da bi vsak dan zagotavljal podatke o sestavi zemeljske atmosfere, spremljal toplogredne pline, ozonski plašč, žveplov dioksid in formaldehid, pa tudi vulkanski pepel in ogljikov monoksid.

2.4 Program Copernicus je imel od vsega začetka koristi od sodelovanja z drugimi sodelujočimi misijami, ki so bistvene za podatke zelo visoke ločljivosti, ki jih Copernicus ne more zagotoviti. Te misije so omogočile, da se je projekt začel že pred izstrelitvijo prvega satelita Sentinel. Poleg podatkov iz vzporednih misij se uporabljajo in primerjajo tudi podatki senzorjev *in situ*, nameščenih na tleh, morju ali v zraku. Splošno priznana točnost podatkov programa Copernicus temelji prav na potrjevanju z navzkrižnim preverjanjem podatkov, ki jih zabeležijo senzorji *in situ*.

2.5 Copernicus je bil že na začetku zasnovan kot uporabniško usmerjen program, ki temelji na potrebah uporabnikov. Ta pristop je skupaj z odprto in brezplačno rabo podatkov razlog za vedno večji uspeh med uporabniki in izvajalci storitev.

2.6 Upravljanje programa Copernicus poteka na podlagi kompetenc.

2.6.1 Usklajevanje in izvajanje vesoljske komponente je bilo preneseno na Evropsko vesoljsko agencijo (ESA) in delno na Evropsko organizacijo za uporabo meteoroloških satelitov (EUMETSAT).

2.6.2 Pooblastila za storitve so prenesena na Skupno raziskovalno središče (JRC), Evropsko agencijo za okolje (EEA), Evropski center za srednjeročno napovedovanje vremena (ECMWF), Mercator Océan, Evropsko agencijo za mejno in obalno stražo (FRONTEX), Evropsko agencijo za pomorsko varnost (EMSA) in Satelitski center EU. Skladnost programa Copernicus s standardi programa geoprostorskih podatkov INSPIRE zagotavlja učinkovito uporabo vseh razpoložljivih podatkovnih virov.

⁽¹⁾ UL C 327, 12.11.2013, str. 38.

⁽²⁾ 17. januarja 2018 je bilo registriranih uporabnikov 118 000.

2.7 Komisija pozitivno ocenjuje dosežene rezultate, skladnost z oceno proračuna, rast povpraševanja uporabnikov ter sodelovanje z institucijami in organi, ki prispevajo k upravljanju storitev.

2.8 Odbor Copernicus, ki ga sestavljajo predstavniki držav članic, in forum uporabnikov sodelujeta s Komisijo pri skupnem upravljanju programa.

2.9 Izjemni rezultati so bili doseženi na področju komuniciranja in razširjanja priložnosti, ki jih ponuja program Copernicus, s posebnimi programi, kot sta Releji Copernicus in Akademija Copernicus, katerih naloga je krepitev ozavešanja in zagotavljanje lokalne pomoči uporabnikom.

2.10 Komisija je skupaj z Evropsko vesoljsko agencijo organizirala letno tekmovanje Copernicus Masters, namenjeno spodbujanju inovacij. Zagonski program Copernicus vključuje tudi pospeševalnik Copernicus Accelerator, ki zagotavlja mentorstvo zagonskim podjetjem, prihodnje hekatone Copernicus Hackathons (s 40 hekatoni v dveh letih) in program Copernicus Incubation, ki bo v obdobju treh let finančno podprl 60 zagonskih podjetij.

2.11 Prihodnje prednostne naloge Komisije so:

- sprostitev gospodarskega potenciala programa Copernicus tako, da se zagotavljeni podatki pretvorijo v inovativne proizvode in storitve,
- zagotavljanje stabilnosti programa v prihodnje in brezplačnega polnega in odprtega dostopa do podatkov,
- popolno izvajanje vesoljske strategije za Evropo, da bi se obravnavali izzivi podnebnih sprememb in trajnostnega razvoja ter spremljale emisije CO₂ in drugih toplogrednih plinov, raba zemljišč in gozdarstvo ter spremembe na Arktiki,
- krepitev varnosti, ki jo lahko zagotavlja Copernicus z nadzorom na mejah in pomorskim nadzorom.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO pozdravlja rezultate, ki so bili doslej doseženi s programom Copernicus in o katerih ga je obvestila Komisija. Nenehno je podpiral evropsko vesoljsko politiko kot celoto, zlasti oba pomembna programa Galileo in Copernicus; njegova pretekla mnenja o tem vprašanju⁽³⁾ se močno odražajo v sporočilu Komisije.

3.2 EESO meni, da so glavni cilji programa doseženi in na nekaterih področjih tudi preseženi.

3.3 Glede na količino in kakovost podatkov, ki jih sateliti dnevno zberejo, je Copernicus eden od vodilnih svetovnih virov podatkov, ki Evropski uniji zagotavlja neodvisnost pri spremljanju njenega ozemlja, drugim delom sveta pa hkrati zagotavlja natančne in brezplačne podatke. Zaradi njegovega nepričakovanega uspeha je prišlo do nekaterih težav pri upravljanju podatkovnega toka. EESO priporoča, naj se odprta javna vozlišča hitro in učinkovito okrepijo in naj se izpolni zahteva po nalaganju megapodatkov z visoko hitrostjo.

3.4 Z napovedanim začetkom delovanja sistema DIAS bi moral biti zagotovljen preprost dostop, kar bi v kombinaciji s sistemom CORDA (Copernicus Reference Access Data) uporabnikom zagotavljalo očitno izboljšanje količine in kakovosti podatkov, ki so na voljo. Podatke bi bilo treba oceniti tudi glede na stopnjo zakritosti z oblaki, saj doslej velikega deleža podatkov ni bilo mogoče uspešno uporabiti zaradi oblačnosti. S tem bi se občutno zmanjšali obratovalni stroški in amortizacija objektov DIAS.

3.5 EESO poudarja, da je treba pri ocenjevanju dosežkov programa Copernicus poleg gospodarskih upoštevati tudi družbene in okoljske vidike. EU se je zavezala k ciljem trajnostnega razvoja in je s svojo jasno in ambiciozno zavezo ciljem konference COP 21 ena od vodilnih sil na svetu na področju boja proti podnebnim spremembam, program Copernicus pa je najpomembnejši sistem v smislu zagotavljanja jasnih metrik in orodij za merjenje uspešnosti in dosežkov ne le na ravni EU, temveč v svetovnem merilu.

⁽³⁾ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Skupnosti (Inspire), UL C 221, 8.9.2005, str. 33; evropski program za opazovanje Zemlje (GMES), UL C 339, 14.12.2010, str. 14; vesoljska komponenta programa GMES, UL C 44, 11.2.2011, str. 153; evropski program za spremljanje Zemlje (GMES), UL C 299, 4.10.2012, str. 72; program Copernicus, UL C 67, 6.3.2014, str. 88; vesoljska strategija za Evropo, UL C 209, 30.6.2017, str. 15.

3.6 Kljub pohvalnim pobudam Komisije in agencij, na katere so prenesene storitve, ni ustrezne usklajene politike komuniciranja z javnostjo o koristih, ki izvirajo iz informacij, ki jih zagotavlja program Copernicus, zato se več sto milijonov evropskih državljanov ne zaveda koristi vesolja. EESO je večkrat pozval k vzpostavitvi velikega vesoljskega portala, namenjenega evropski vesoljski politiki kot celoti. To bi moral biti prvi korak k ustanovitvi evropske vesoljske skupnosti, ki bi povzela pozitivne izkušnje Evropske skupnosti za premog in jeklo ter njen model upravljanja, iz katerega se je razvila Evropska skupnost.

3.7 Ena od prednostnih nalog evropske vesoljske strategije je spodbujanje dela in trajnostne rasti. Dostop do izkušenj in tržnega znanja gospodarskih subjektov, inovativnih zagonskih podjetij in strokovnjakov za obdelavo podatkov in ustvarjanje novih aplikacij lahko prispeva k hitremu razvoju na področju uporabe podatkov, ki se dnevno pridobivajo, kar pomeni veliko možnosti za pozitivne gospodarske, okoljske in socialne učinke.

3.8 Upravljanje programa Copernicus je pozitivno, Komisiji in vpletenim agencijam so bile dodeljene jasne odgovornosti. V naslednji uredbi o programu Copernicus bi bilo treba to ravnovesje ohraniti, odgovornost za usklajevanje vesoljske komponente še naprej zaupati Evropski vesoljski agenciji, upravljanje storitev pa pooblaščenim subjektom.

3.9 Razvoj vesoljskih storitev je ključen za razvoj digitalnih storitev za posameznike in podjetja. Storitve programa Copernicus je mogoče na več načinov praktično uporabiti v vsakdanjem življenju: kmetije v Avstriji so na primer s satelitskim spremljanjem polj povečale pridelke za 26 %; na Nizozemskem so z istim sistemom prihranili pri stroških vrtnja za pridobivanje ogljikovodikov, prevoz in logistiko; v več evropskih mestih so povečali natančnost meritev onesaženosti zraka za 60 % in obenem znižali stroške⁽⁴⁾.

3.10 EESO poziva, naj se pospeši vzpostavljanje širokopasovnih povezav po vsej Evropi, zlasti na podeželskih in obrobni območjih, kot je bilo sprejeto v strategiji za enotni digitalni trg.

3.11 Komisijo poziva, naj se zlasti trdno zaveže, da bo razširjala nova znanja in spretnosti ter nova delovna mesta. Snovanje tečajev poklicnega usposabljanja bi bilo treba podpirati z evropskimi programi. S širjenjem preciznega kmetijstva se bodo pridelki povečali zaradi prihrankov vode, gnojil in pesticidov. Kmetijstvu 4.0 bo zelo koristila možnost uporabe podatkov, zbranih z opazovanjem zemljišč, in njihovega združevanja z določanjem geografskega položaja in drugimi tehnologijami, ki so že na voljo. Oblikovali se bodo novi poklici, kot so ozemeljski analitik, kibernetiski agronom in razvijalec aplikacij za blažitev podnebnih sprememb.

3.12 Velika težava pri hitrem razvoju priložnosti, ki jih odpirajo evropski vesoljski programi, je financiranje, zlasti financiranje MSP in zagonskih podjetij.

3.13 Druga velika težava zadeva kibernetsko varnost, zasebnost in varnost vesoljske infrastrukture. Vsakodnevno življenje je vse bolj odvisno od uporabe podatkov, ki prihajajo iz vesolja. EESO priporoča, da se okrepijo varnostni zaščitni ukrepi in pospešijo programi, namenjeni čiščenju odpadkov in satelitov, ki so prenehali delovati⁽⁵⁾. EU bi morala zaradi varnosti infrastrukture spodbuditi sklenitev pomembnega mednarodnega sporazuma.

3.14 Novi poziv javnih organov in zasebnega sektorja bi se moral glasiti „odprite vrata na stežaj“, da bi civilna družba dejansko lahko sodelovala pri tem. Razdrobljenost informacij med različnimi javnimi in zasebnimi izvajalci odvrača MSP zlasti od resnega sodelovanja pri razvoju možnih načinov uporabe sistema.

3.15 EESO pozdravlja sklepe Evropskega sveta z dne 1. decembra 2017, ki so zelo blizu točkam, na katere sam že dolgo opozarja: udeležba zasebnih vlagateljev in zavezanost k popolnim informacijam, dolgoročna vizija z zadostnimi finančnimi sredstvi, razvoj novih inovativnih podjetij in podpora zanje, večja neodvisnost Unije in njen vodilni položaj na področju vesoljske politike, ki ga zdaj ogrožajo tradicionalni in nastajajoči tekmeči, pristop, usmerjen k uporabnikom, pod nevojaškim nadzorom in upravljanjem programa Copernicus ter ohranitev brezplačnega, odprtega in dostopnega sistema.

⁽⁴⁾ Socialno-ekonomski učinek programa Copernicus v EU po sektorjih.

⁽⁵⁾ UL C 327, 12.11.2013, str. 38.

3.16 Komisija je v nedavni študiji ocenila, da bodo koristi, ki izhajajo iz programa Copernicus, v obdobju 2017–2035 znašale od 67 do 131 milijard EUR. Z nadaljevanjem programa po letu 2021 bodo ustvarjeni dobički s faktorjem od 11 do 21, program pa bo prispeval tudi k ustvarjanju 4 000 visoko kvalificiranih delovnih mest na leto.

3.17 EESO opozarja na pomen programa globalnega spremljanja okolja in varnosti za Afriko in na uspeh nedavnih sporazumov o sodelovanju med EU in Komisijo Afriške unije. Prenos zelo koristnih podatkov in tehnologij za upravljanje zemljišč, ki izhajajo iz programa Copernicus, opredelitev in vzdrževanje vodnih virov ter izboljšanje kmetijskih pridelkov bi moral biti ključna značilnost naraščajočih zavez EU Afriki in državam v razvoju.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO potrjuje, da je pripravljen sodelovati pri podpori in razširjanju pobud, da se civilna družba seznanila z družbeno-gospodarskim potencialom in koristmi, ki jih zagotavlja sistem Copernicus, tako kot je to storil za projekt Vesolje in družba, ki ga namerava izvajati še naprej. Povezovanje oblasti, agencij, javnih in zasebnih storitvenih podjetij in civilne družbe je ključ do izjemnega uspeha, pričakovanega od aplikacij, ki izvirajo iz strateških projektov, kot sta Galileo in predvsem Copernicus.

4.2 EESO se strinja s pomisleki Komisije glede nizke udeležbe „nevesoljskih“ uporabnikov. Ta vidik zahteva veliko več pozornosti, kot je je bil deležen doslej. Pozitivna izkušnja Agencije za evropski GNSS (GSA) bi se lahko ponovila pri programu Copernicus, če bi odgovornost za informacije in priložnosti, ki jih zagotavljajo različne službe programa, zaupali enemu organu. Rešitev bi morda lahko bila nova agencija.

4.3 EESO meni, da eden največjih uspehov programa Copernicus temelji na njegovem izvoru, saj gre za uporabniško usmerjen program, in zlasti odobrava njegov vključujoči model upravljanja. To je prvi strateški program Unije, v katerem skupnost uporabnikov skupaj z državami članicami sodeluje pri strateških odločitvah prek foruma uporabnikov. EESO priporoča, da se na forum poleg uporabnikov, ki jih določijo države članice, trajno vključijo tudi zasebni uporabniki, ki jih izberejo njihova evropska združenja. EESO izraža pripravljenost za sodelovanje na forumu. Forumi za uporabnike bi morali tudi na nacionalni ravni omogočati čim širšo udeležbo civilne družbe.

4.4 Ena od težav, ki bi jo bilo treba hitro rešiti, je standardizacija in interoperabilnost podatkov *in situ*. Ta vprašanja izvirajo iz razlik pri uporabi direktive INSPIRE⁽⁶⁾ in neskladne zakonodaje na nacionalni ravni. EESO priporoča, naj se Komisija in države članice zavežejo, da bodo hitro zagotovile bistveno uskladitev jezikov in postopkov za popolno, učinkovito in brezplačno uporabo podatkov.

4.5 EESO meni, da je ključno sodelovanje zasebnih vlagateljev, evropskega in mednarodnega finančnega sistema ter investicijskih skladov. Dobra rešitev bi lahko bila oblikovanje vesoljskih obveznic za različne projekte, povezane z vesoljem, vključno s projekti v državah v razvoju, zavarovanih z jamstvi, ki bi jih lahko zagotovile evropske bančne institucije, kot je EIB, ali mednarodne institucije, kot je Mednarodna banka za obnovo in razvoj (IBRD).

4.6 EESO meni, da bi bilo treba uporabiti načelo vzajemnosti v odnosu do tretjih držav, zlasti kar zadeva uporabo nosilnih raket. Prednost bi bilo treba dati evropskim nosilnim raketam, ki bodo okrepile ponudbo z začetkom uporabe nosilnih raket Ariane 6 in Vega C, ki sta rezultat evropskega sodelovanja. Gre za prožni nosilni raketi, ki dopolnjujeta paleto razpoložljivih možnosti. Nosilna raketa Ariane 5, ki deluje od leta 1996 in je opravila 82 uspešnih izstrelitev, bo delovala do leta 2023 in je bila izbrana za nosilno raketo teleskopa Jamesa Webba, naslednika teleskopa Hubble. Mednarodni trg je izjemno konkurenčen in nekatera podjetja v konkurenčnih državah z zaščitno politiko ponujajo dampinške cene, da bi si v prihodnjih letih zagotovila naročila.

4.7 Poleg gospodarskih in družbenih dejavnosti je za EESO izjemno pomemben prispevek k boju proti trgovini z ljudmi, reševanju migrantov v izjemni nevarnosti in varovanju meja EU z učinkovitimi ukrepi za boj proti terorizmu, ki izvira zlasti iz bližnjevzhodnih regij, v katerih divja vojna. Varnost in obramba ozemlja sta odgovor na naraščajoče zahteve evropskih državljanov.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Direktiva INSPIRE.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora**Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru –
Uravnotežen sistem uveljavljanja pravic intelektualne lastnine kot odgovor na sodobne družbene
izzive**

(COM(2017) 707 final)

**Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru –
Smernice o nekaterih vidikih Direktive 2004/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta o uveljavljanju
pravic intelektualne lastnine**

(COM(2017) 708 final)

**Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru –
Določitev pristopa EU za standardne patente**

(COM(2017) 712 final)

(2018/C 237/05)

Poročevalka: **Franca SALIS-MADINIER**

Zaprosilo	Evropska komisija, 18. 1. 2018
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	9. 3. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	180/0/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Unija inovacij je ena od najpomembnejših pobud strategije Evropa 2020. Zato je nujno spodbuditi proces evropskih inovacij, tako da se pomaga podjetjem, ki imajo stalni sedež v Evropi.

1.2 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) se strinja s cilji Komisije glede uskladitve pravnih sistemov in tolmačenja direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine v državah članicah (direktiva IPRED) iz leta 2004⁽¹⁾, katere namen je določiti uporabo potrebnih ukrepov, postopkov in pravnih sredstev za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine (v nadaljevanju: PIL) v civilnih postopkih ter način, kako se izračuna škoda, ki jo je treba povrniti imetnikom PIL v državah članicah.

1.3 EESO poudarja pomen ohranjanja splošnega interesa celotne družbe s pravično razdelitvijo ustvarjene vrednosti med različne zainteresirane strani v zvezi z intelektualno lastnino, da bi zagotovili blaginjo v Evropi, spoštovanje interesov imetnikov PIL ter zdravje in varnost potrošnikov.

1.4 EESO podpira načela FRAND (angl. *fair, reasonable and non-discriminatory* – pravično, razumno in nediskriminatorno), v povezavi s standardnimi patenti. Meni, da je podobna načela mogoče tudi prenesti in jih smiselno uporabiti za avtorske in sorodne pravice, patente, znamke in modele ipd.

⁽¹⁾ UL L 195, 2.6.2004, str. 16.

1.5 EESO priporoča, da se načela, ki veljajo za tehnične standarde, dopolnijo s socialnimi standardi, da bi zagotovili ravnovesje med zasebnimi akterji in javnimi vlagatelji, ki delujejo v splošnem interesu.

1.6 EESO se posebej zavzema za ravnovesje med pravičnim priznavanjem intelektualnih pravic in razvojem inovacij, ki lahko dejansko koristijo celotni družbi. Ne da bi želel omejevati temeljne pravice do uveljavljanja zasebnih pravic v okviru pravnega reda, meni, da je potrebna arbitraža za zaščito splošnega interesa, če so posamični interesi v navzkrižju s splošnim interesom.

1.7 EESO se zavzema za predpise, ki bi mlade raziskovalce spodbudili, da uporabijo svoje znanje in veščine za zagon novih poslovnih projektov. Države članice Evropske unije morajo sprejeti zlasti ukrepe, kot so dostopne cene, ki mladim podjetnikom omogočajo razvoj lastnih inovativnih projektov.

1.8 EESO meni, da je treba v boju proti ponarejanju pravilno prepoznati ⁽²⁾ zainteresirane strani (podjetja, ustvarjalce, izumitelje, umetnike ⁽³⁾, potrošnike ⁽⁴⁾, posrednike, imetnike pravic ⁽⁵⁾ itd.) glede na vrsto intelektualne pravice (patenti in modeli) in te se morajo med seboj posvetovati, da bi določile ustreznega imetnika PIL.

1.9 V boju proti ponarejanju je nujno prepričati potrošnike, da postanejo bolj družbeno odgovorni do „nematerialne“ lastnine, tako kot so že do „materialne“ lastnine, vendar na področju avtorskih pravic ne sme priti do posegov v pravico potrošnikov do zasebnega kopiranja. EESO zelo ceni medijske kampanje za ozaveščanje o kršitvah PIL, ki sta jih organizirala Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (v nadaljnjem besedilu: EUIPO) in Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine, in bo v prihodnosti podpiral predloge za to, da se takšne kampanje okrepijo in ponovijo.

1.10 EESO meni, da je treba načelo odprtih virov na področju javnih raziskav pravilno izvajati. Pojem in načelo odprtih virov se uporabljata v univerzitetnih raziskovalnih centrih in zaslužita ustrezen pravni okvir.

1.11 EESO podpira širitev vloge Urada Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO).

1.12 Za izboljšanje upravljanja konfliktov EESO priporoča vzpostavitev evropske mreže za mediacijo, ki bi delovala v skladu z odločitvami Sodišča Evropske unije.

1.13 Z vidika krepitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine pa se EESO strinja z vsemi priporočili Komisije za izboljšanje instrumenta pravnega foruma.

2. Predlog Komisije

2.1 Sistemi zaščite intelektualne lastnine so eno izmed glavnih sredstev inovacij in rasti, ki **podjetjem, ustvarjalcem in izumiteljem** omogočajo pridobiti **korist od njihovih naložb v znanje in ustvarjanje**. Po ocenah nekaterih študij sektorji, ki temeljijo na intenzivni uporabi pravic intelektualne lastnine (PIL), predstavljajo približno 42 % BDP EU (v vrednosti približno 5,7 bilijona EUR letno), ustvarijo 38 % vseh delovnih mest in prispevajo do 90 % izvoza EU ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ COM(2017) 707 final, stran 3, točka 1): „ukrepi, ki zainteresiranim stranem na področju intelektualne lastnine omogočijo, da lažje izkoriščajo bolj homogen, pravičnejši in učinkovitejši sistem sodnega izvrševanja v EU“.

⁽³⁾ COM(2017) 708 final, uvod, drugi stavek četrtega odstavka: „Razlog za to je, da Direktiva določa minimalno uskladitev (tj. v členu 2 je izrecno dovoljeno, da nacionalna zakonodaja določi sredstva, ki so za imetnike pravic ugodnejša)“.

⁽⁴⁾ COM(2017) 712 final, stran 1, drugi stavek prvega odstavka.

⁽⁵⁾ COM(2017) 707 final, stran 3, konec drugega odstavka: (...) „ob hkratnem zagotavljanju, da se imetnikom patenta poplačajo njihove naložbe v raziskave in razvoj ter dejavnosti standardizacije, s čimer dobijo spodbudo, da svoje najboljše tehnologije ponudijo za vključitev v standarde“.

⁽⁶⁾ Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO), *Panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, in gospodarska uspešnost v EU*, 2016.

2.2 Digitalna revolucija je ustvarila vrsto novih priložnosti, obenem pa je PIL v EU izpostavila novim in večjim tveganjem, s tem ko je olajšala **spletni pretok** ponarejenega blaga in vsebin, je ustvarila zmedo pri potrošnikih, ki ne ločijo več ponarejenega od originalnega in zakonitega, ter otežila **identifikacijo storilcev kaznivih dejanj**. Zaradi tega se je število kršitev pravic intelektualne lastnine na splošno povečalo.

2.3 **Ponarejeno** in piratsko **blago** danes predstavlja 2,5 % svetovne trgovine. Zaradi tega posebej trpi ⁽⁷⁾ industrija EU, zlasti sektorji, v katerih so podjetja EU **vodilna v svetu**.

2.4 Cilj svežnja ukrepov Komisije je nadaljnje izboljšanje **uporabe in uveljavljanja** PIL v državah članicah EU, na naših mejah in mednarodni ravni. Sveženj vključuje:

- sporočilo Uravnotežen sistem nadzora spoštovanja intelektualne lastnine, ki se odziva na **izzive današnje družbe**, [COM(2017) 707 final],
- sporočilo s smernicami za uporabo direktive o **uveljavljanju pravic intelektualne lastnine**, (IPRED) (COM(2017) 708 final),
- delovni dokument služb Komisije z oceno direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (SWD(2017) 431 final in SWD(2017) 432 final),
- sporočilo o **standardnih patentih** (COM(2017) 712 final),
- delovni dokument služb Komisije o oceni memoranduma o soglasju o **prodaji ponarejenih izdelkov prek spleta** (SWD(2017) 430 final).

2.5 Sveženj vključuje ukrepe, razdeljene v naslednje štiri velike sklope:

- 1) ukrepi, ki zainteresiranim stranem na področju intelektualne lastnine omogočijo, da lažje **izkoriščajo bolj homogen, pravičnejši in učinkovitejši sistem sodnega izvrševanja v EU**;
- 2) ukrepi, ki podpirajo pobude **industrije** za boj proti kršitvam pravic intelektualne lastnine;
- 3) pobude za **krepitev zmogljivosti carinskih in drugih organov** za uveljavljanje PIL;
- 4) ukrepi za krepitev prizadevanj za boj proti kršitvam pravic intelektualne lastnine **na svetovni ravni** s spodbujanjem dobrih praks in okrepitevijo sodelovanja s tretjimi državami.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Besedila, ki jih predlaga Komisija, so relevantna in obravnavajo veliko vidikov, povezanih s pravom intelektualne lastnine. Namen predlogov EESO je, da v skladu s svojo institucionalno nalogo opredeli ukrepe in priporočila za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine, ki so osredotočeni v glavnem na socialne in ekonomske vidike.

3.2 Te tri dokumente Komisije je treba obravnavati kot celoto in zajeti vse vidike pravic intelektualne lastnine. S poudarjanjem memoranduma o soglasju ter precej ozke razlage standardnih patentov in načel FRAND tvegamo, da se bomo pri tem posvetovanju omejili na inovacije v digitalnem svetu. Kljub vsemu pa želimo z našimi ugotovitvami in priporočili pritegniti pozornost na vsa področja prava intelektualne lastnine.

3.3 EESO se sicer strinja s pomisleki Komisije glede učinkov digitalizacije na tveganja za PIL, vendar predlaga, da se vprašanje pravic intelektualne lastnine, ustvarjalnosti in inovacij obravnava tako s pravnega kot s socialnega vidika, da bi te pravice še bolj zaščitili.

3.4 S predlogi, ki se nanašajo na pravice intelektualne lastnine, želi Komisija okrepiti gospodarsko rast in povečati zaposlovanje v Evropi. EESO se s temi cilji strinja, obenem pa meni, da je temelj vsake inovacije in kreacije ustvarjalnost posameznika in skupine, ki ji ustvarjalec ali izumitelj pripada. Ustvarjalnost je človeška lastnost in predpogoj za inovacije.

⁽⁷⁾ Po nedavni študiji 5 % vsega uvoza v EU predstavlja ponarejeno in piratsko blago, kar po ocenah znaša za 85 milijard EUR nezakonite trgovine.

3.5 Zato EESO predlaga jasnejši evropski okvir za prenos pravic med različnimi zainteresiranimi stranmi. Konkretno so imetniki pravic (npr. ustvarjalci, podjetja, posredniki ali založniki) opredeljeni v stvarnem pravu EU in držav članic o PIL, ne pa v direktivi IPRED, zato ta opredelitev ni predmet tega zaprosila, ki se nanaša na spoštovanje PIL v skladu z nacionalnimi in evropskimi predpisi.

3.5.1 Pravo intelektualne lastnine zajema vrsto različnih vidikov (avtorske in sorodne pravice, patente, znamke, industrijske modele, geografske označbe itd.). Če želimo dokončno vzpostaviti enotni evropski trg, se bomo morali dokopati do enotnega razumevanja in se potruditi za natančnejšo opredelitev pojma „imetnik pravice“, tako da bomo ustvarili pogoje za to, da bodo zainteresirane strani lahko razpravljale, uveljavljale svoje interese in reševale spore. EESO priporoča boljše usklajevanje nacionalne in evropske ravni, da bi se izognili sporom in dvoumnostim.

3.6 EESO meni, da čeprav direktiva ne bo mogla ponuditi enotnega okvira za celotno Evropo, lahko dodatno spodbudi države članice k pripravi temeljnih načel za usklajevanje, npr. z oblikovanjem specifičnih in posebej prilagojenih „kod“ za vsako od pravic intelektualne lastnine. EESO močno podpira uporabo etičnih načel, kot so enakost, sorazmernost in nediskriminacija, pri PIL.

3.7 EESO podpira pobude Evropske komisije na področju dostopnosti podatkov. Jasno je, da evropski pristop do pravic intelektualne lastnine pomeni veliko ekonomijo obsega in torej nudi nove priložnosti za gospodarstvo v smislu gospodarske rasti in ustvarjanja zaposlitev.

3.8 Gospodarski proces poteka med osebo, ki ustvarja, in potrošnikom, ki kupuje izdelke. Vmes je cel spekter gospodarskih dejavnosti, v katerih morajo različni interesi najti svoje mesto. Na koncu tega procesa pa je potrošnik. Ta je pogosto oškodovan zaradi ponarejanja in piratstva, saj plačuje previsoko ceno za ponarejene izdelke.

3.8.1 Razvoj digitalizacije je porodil številne inovacije. V digitalne sektorju so inovacije še posebej hitre. To sproža vprašanje varnosti in zaupnosti ter znatno otežuje zaščito intelektualne lastnine, vendar pa ta ni nemogoča. Vse strani, zlasti tiste, ki so prisotne v medmrežju, morajo biti ustrezno prepoznane, da bi bilo možno razkrinkati navidezne račune, prek katerih se trguje nepošteno.

3.8.2 EESO se strinja s predlogom Komisije glede izdajanja dovoljenj in uveljavljanja pravic. Kljub temu obžaluje, da v predlogih za reševanje navzkrižja interesov Komisija obravnava le pravne spore (Enotno sodišče za patente) in ne ponuja praktičnih orodij, kot je center za mediacijo, prek katerega bi lahko zainteresirane strani same reševale spore v zvezi s splošnimi pravnimi predpisi in sodelovale v vzajemnem dialogu pred predložitvijo zadeve sodišču.

3.8.3 EESO je opravil analizo in meni, da bi posebna platforma lahko prinesla pomembno dodano vrednost. Ustrezen instrument, kot je npr. „platforma za PIL“, po možnosti s priznanim statusom in reprezentativno sestavo, lahko organizira in usklajuje izvensodni dialog med reprezentativnimi interesnimi skupinami, ki omogoča mediacijo, arbitražo in spravo. Platforma bo zadovoljevala potrebe, s tem ko bo udeležencem omogočala, da se srečujejo in razpravljajo o svojih skrbih in različnih stališčih ter predlagala v sprejetje ustrezne kodekse ravnanja.

3.8.4 Platforma lahko zbira primere najboljše prakse, ki v Evropi že obstajajo, in jih predstavi kot podlago za druge. EESO zastopa civilno družbo kot celoto, katere dialog poteka v Evropi in v državah članicah, vendar je ta še vedno precej splošen in bi ga bilo treba povezati s posebnimi skupinami poklicev, kot so pisatelji, novinarji in založniki, ter pritegniti raziskovalce in inštitute, da se zagotovi ustrezna dodelitev lastninskih pravic in preprečijo spori.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Inovacije v Evropi

4.1.1 Inovacije so v ospredju strategije Evropa 2020. Spodbujati in ohranjati je treba inovacije podjetij s sedežem v Evropi. Številne inovativne projekte razvijajo zagonska podjetja ter MSP. Ta imajo pogosto šibko finančno podlago in jih lahko kupijo velika podjetja, ki se dolgoročno selijo na druge celine. Njihova dodana vrednost in zaposlitve zato Evropi ne koristijo.

4.1.2 MSP se širijo po vsej Evropi na račun velikih tradicionalnih podjetij, ki včasih izginejo, ko začno cveteti novi poslovni projekti. Procesi tranzicije so ključni za inovacije v teh podjetjih. V okviru tega procesa bi bilo treba posebno pozornost nameniti delavcem, da bi lahko nadaljevali v prihodnost usmerjeno in ustrezno poklicno usposabljanje.

4.2 Etična načela

4.2.1 Podobno kot Komisija predlaga načela FRAND v povezavi s standardnimi patenti, se EESO zavzema, da bi se načela in standardi pravičnosti smiselno uporabljala za druga področja pravic intelektualne lastnine. Vendar pa načela FRAND nujno zahtevajo pravno omejitve patentnega prava. Načel ni možno preprosto sprejeti v drugih sektorjih, ampak jih je treba pregledati in predebatirati za vsak posamičen primer⁽⁸⁾.

4.2.2 Podobno je treba načelo odprtega vira uporabljati brez škode za javne raziskave. Javne ustanove pogosto financirajo znanstvene raziskave. Pred objavo v strokovnih revijah morajo članke pregledati strokovnjaki, da se delo raziskovalcev kritično oceni. Strokovne revije so na voljo v univerzitetnih raziskovalnih središčih prek digitalnih omrežij, kot je „Web of Science“, univerze pa morajo plačati znatne vsote za dostop do njih. Te vsebine bi morale biti dostopne po razumni ceni; univerze ne bi smele ponovno plačevati, da imajo lahko njihovi študentje dostop do predhodnih raziskovalnih študij. Ta dvojna uporaba javnih sredstev je neučinkovita in v nasprotju z vrednotama pravičnosti in razumne uporabe.

4.3 Socialna zaščita

4.3.1 85 % izumov iznajdejo zaposleni. To je pomemben izziv za Komisijo, ki želi vzpostaviti uravnotežen sistem uveljavljanja pravic intelektualne lastnine kot odgovor na sodobne družbene izzive⁽⁹⁾. EESO poudarja, da k temu ravnotežju prispeva tudi socialna zaščita ustvarjalnih delavcev. Lahko bi znatno izboljšala položaj umetnikov in raziskovalcev.

5. Orodja za boljšo zaščito in obvladovanje interesov zainteresiranih strani

5.1 Organiziranje zainteresiranih strani⁽¹⁰⁾

5.1.1 Pri medsektorskem pristopu se najboljše prakse lahko prenesejo v druge sektorje: na primer organizacije, ki zastopajo novinarje, lahko začno pogajanja s poklicnimi organizacijami založnikov o prenosu njihovih avtorskih pravic v zameno za pošteno plačilo, skupaj z nadaljnjo uporabo njihovih besedil v drugačnih (digitalnih) aplikacijah. Novinarji bodo lahko tudi sklepali sporazume o načelih svobode tiska, zaščiti žvižgačev, kodeksih o zaupnosti podatkov ter avtorskih pravicah bralcev.

5.1.2 Za razvoj verodostojnega zunajpravnega okvira se morajo posvetovati vse interesne skupine, da bi ugotovile, kako prenesti PIL in izvajati kodekse ravnanja ali ustrezne trajne sporazume, prilagojene posebnim situacijam, ki odražajo posebne značilnosti vsakega sektorja in področja obravnavanega prava.

5.1.3 Platforma za PIL, namenjena posvetovanju in dialogu med interesnimi skupinami, bi lahko določila obseg sporazumov, ki so predmet pogajanj. Tradicija evropskega posvetovanja za uravnoteženo izražanje nacionalnih in evropskih interesov je že dolga. Takšen posvetovalni forum bi lahko imel tudi vlogo posrednika, ki bi povezoval predstavnike avtorjev, raziskovalcev, umetnikov, NVO, socialnih partnerjev (sindikatoev in delodajalcev), univerz, strokovnih organizacij, posrednikov in javnih organov pri sodelovanju v pravnem forumu v sodelovanju s Komisijo, EUIPO in opazovalnim uradom kot evropskimi institucijami.

⁽⁸⁾ Glej točko 1.6.

⁽⁹⁾ COM(2017) 707 final.

⁽¹⁰⁾ Glej točko 3.8.1.

5.2 Organiziranje in ozaveščanje potrošnikov

5.2.1 Boj proti ponarejanju zahteva tudi obveščanje potrošnikov prek medijskih kampanj za večje spoštovanje nematerialnih lastninskih pravic, vendar na področju avtorskih pravic ne sme priti do posegov v pravico potrošnikov do zasebnega kopiranja. Te kampanje bi morale tudi opozarjati potrošnike o nevarnosti za njihovo zdravje in varnost pri uporabi nekaterih specifičnih ponarejenih izdelkov.

5.3 Povečanje uspešnosti sistemov sodnega izvrševanja

5.3.1 Glede povečanja uspešnosti sistemov sodnega izvrševanja EESO podpira predloge Komisije⁽¹¹⁾, ki države članice poziva, „da sistematično objavljajo sodne odločbe“, kakor tudi predlog, da EUIPO in opazovalni urad dobita pomembno vlogo. Komisija mora odločiti, katero je najustreznejše telo za organizacijo razprave med zainteresiranimi stranmi v okviru platforme PIL, če to omogoča skladnejšo politiko PIL in ustrežnejšo za enotni trg. EESO meni tudi, da bi bilo treba razmisliti o razvoju dodatnih orodij za alternativno reševanje sporov, da se zagotovi načelo pravičnosti.

5.3.2 EESO ne glede na to, da Komisija na raven EU ni prenesla kazenskoprnega varstva pravic intelektualne lastnine, podpira njeno delo za izboljšanje spoštovanja pravic intelektualne lastnine po svetu. Zato bi bilo treba okrepiti usklajevanje med Svetovno organizacijo za intelektualno lastnino (WIPO) in EUIPO.

6. Ocena sporočila Komisije

6.1 EESO ugotavlja, da se priporočila Komisije v zvezi s tem nanašajo v glavnem na pravne vidike.

6.2 Brez poseganja v delo sodišč bi bilo priporočljivo oblikovati trdnejši okvir za pravno posredovanje med zainteresiranimi stranmi, da bodo lahko pripravile usklajevalne predloge. S pravnim postopkom bi bilo mogoče reševati in preprečevati spore in prihraniti veliko časa, ki se ga izgubi v zapletenih, dragih in dolgih sodnih postopkih. To načelo je že vzpostavljeno v enotnem patentnem sistemu, ki ima center za arbitražo in mediacijo. EESO podpira prizadevanja Komisije, da bi dodatno preučila to vprašanje v sodelovanju z EUIPO, ter pozdravlja in podpira to zamisel na drugih področjih pravic intelektualne lastnine.

6.3 EESO podpira poziv Komisije industriji, naj sprejme potrebne skrbne ukrepe za boj proti kršitvam pravic intelektualne lastnine. Vseeno bi bilo priporočljivo najprej omogočiti posebne institucionalne instrumente za organiziranje vseh zainteresiranih strani, da bi se srečale ter začele in (tam, kjer že obstaja na primer v obliki memoranduma o soglasju) nadaljevale dialog ter dodelile PIL svojim zakonitim imetnikom. Treba je promovirati in dodatno razvijati prostovoljne sporazume, ki povezujejo imetnike pravic, internetne platforme ter spletna podjetja za oglaševanje, distribucijo in finančne storitve.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ COM(2017) 707 final, stran 7.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Predlog uredbe Sveta o programu za raziskave in usposabljanje Evropske skupnosti za atomsko energijo (2019–2020), ki dopolnjuje okvirni program za raziskave in inovacije Obzorje 2020

(COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE))

(2018/C 237/06)

Poročevalec: **Jacques LEMERCIER**

Zaprosilo	Evropska komisija, 18. 1. 2018 Svet Evropske unije, 10. 1. 2018
Pravna podlaga	člen 106 Pogodbe Euratom in člen 304 PDEU
Pristojna strokovna skupina	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne komisije	9. 3. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	178/0/7

1. Sklepi in priporočila

1.1 Program Euratoma za obdobje 2019–2020 nadaljuje raziskovalne dejavnosti programa Euratoma za obdobje 2014–2018 in je z njim popolnoma usklajen. Predlog Komisije vsebuje le malo sprememb. Te se večinoma nanašajo na proračun, njihov cilj pa je zagotoviti nadaljevanje programa.

1.2 EESO se seznanja s temi spremembami in upošteva svoja prejšnja mnenja o tem ⁽¹⁾.

1.3 Prvotni cilj raziskav na področju fisije, ki jih financira Euratom, je povečanje varnosti jedrskih tehnologij. EESO meni, da je vidikom jedrske varnosti treba nameniti kar največ pozornosti. Med prednostne naloge pa morajo soditi tudi zmanjševanje in shranjevanje dolgoživih radioaktivnih odpadkov. Rezultate teh različnih raziskovanj je treba deliti znotraj Evropskega foruma za jedrsko energijo (ENEF), v katerem je zastopana tudi civilna družba, vključno z EESO.

1.4 Odbor ponavlja in potrjuje bistvo sporočila, ki ga je o tem podal v svojih prejšnjih mnenjih, namreč „da je treba ohraniti in razširiti znanje o jedrskih tehnologijah, njihovi uporabi in njihovih posledicah. Okvirni program Euratoma za raziskave in razvoj s svojo usklajevalno funkcijo povezovanja virov in skupnih prizadevanj prinaša bistveno evropsko dodano vrednost“ ⁽²⁾.

1.5 EESO ponavlja tudi, da si želi, da bi se Evropska komisija še naprej zavzemala za razvoj nefosilnih obnovljivih virov energije in izvedla ponovno uravnoteženje deleža jedrske energije v mešanici energijskih virov držav.

1.6 Številni incidenti v evropskih elektrarnah dokazujejo, da so eden od dejavnikov tveganja pri vzdrževanju jedrskih elektrarn podizvajalci. EESO meni, da mora biti uporaba podizvajalcev omejena in strogo zakonsko urejena.

1.7 EESO poziva, naj se posebna pozornost nameni vprašanjem, povezanim z izstopom Združenega kraljestva iz EU in njegovim dejanskim odstopom od pogodbe EURATOM.

⁽¹⁾ UL C 34, 2.2.2017, str. 66, ul C 181, 21.6.2012, str. 111, in UL C 318, 29.10.2011, str. 127.

⁽²⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 111, in UL C 318, 29.10.2011, str. 127.

2. Kratka vsebina sporočila Komisije

2.1 Cilj predloga Komisije je sprejeti novo uredbo za podaljšanje vseh raziskovalnih dejavnosti, ki se izvajajo v skladu z Uredbo Sveta (Euratom) št. 1314/2013 o programu za raziskave in usposabljanje Evropske skupnosti za atomsko energijo (2014–2018), ki dopolnjuje okvirni program za raziskave in inovacije Obzorje 2020.

2.2 Predlog za program Euratoma za obdobje 2019–2020 dopolnjuje program Obzorje 2020. Določa proračun za neposredne in posredne ukrepe, opredeljuje cilje raziskav in razvoja ter navaja instrumente podpore za raziskave in razvoj.

2.3 V skladu s členom 7 Pogodbe Euratom je trenutni program Euratoma (2014–2018) določen za petletno obdobje. S predlogom naj bi se zagotovilo neprekinjeno nadaljevanje programa v obdobju 2019–2020. Ta pristop bo omogočil večjo usklajenost s časovnim načrtom programa Obzorje 2020. To je še pomembneje glede na to, da imajo programi Euratoma in program Obzorje 2020 cilje, ki se vzajemno krepijo.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO se je seznanil z ugotovitvami Komisije glede vmesne ocene programa 2014–2018 in zlasti z dejstvom, da na podlagi svojih analiz „ni prišla do dokončnih ugotovitev, ki bi omajale strategijo in obliko programa za obdobje 2014–2018 ali zaradi katerih bi morala predlagati revizijo obsega, dejavnosti ali načina izvajanja programa za obdobje 2019–2020“.

3.2 EESO se je seznanil tudi z rezultati javnega posvetovanja med oktobrom 2016 in januarjem 2017, ki bodo upoštevani pri vmesni oceni programa Euratoma za obdobje 2014–2018 in v predlogu programa Euratoma za obdobje 2019–2020 in so na splošno pozitivni: 80 % anketirancev se je strinjalo ali zelo strinjalo, da je program ustrezen. Sodelujoči so posebej cenili dosežke na področju izobraževanja in usposabljanja, raziskav o ravnanju z odpadki, varnosti obstoječih reaktorjev in raziskav na področju fuzije. Vendar pa program očitno ni imel učinka vzvoda za zasebne naložbe.

3.3 Komisija se v končni fazi zavezuje, da bo poskrbela, da bodo priporočila različnih zainteresiranih strani upoštevana pri pripravi delovnega programa Euratoma za obdobje 2019–2020 ali v okviru njenih običajnih dejavnosti nadzora in upravljanja programa Euratom ter da bodo priporočila, ki se nanašajo na dolgoročnejsše vidike, obravnavana v predhodni oceni učinka za naslednji program Euratoma v sklopu novega večletnega finančnega okvira (po letu 2020).

3.4 EESO se seznanja s temi spremembami in ob upoštevanju svojih prejšnjih mnenj podpira predlog Komisije.

3.5 EESO tako kot v svojih prejšnjih mnenjih poudarja, da je prvi cilj raziskav na področju fisije, ki jih financira Euratom, povečanje varnosti jedrskih tehnologij. EESO meni, da je vidikom jedrske varnosti treba nameniti kar največ pozornosti. Med prednostne naloge pa morajo soditi tudi zmanjševanje in shranjevanje dolgoživih radioaktivnih odpadkov.

3.6 EESO ponovno poudarja, „da je treba ohraniti in razširiti znanje o jedrskih tehnologijah, njihovi uporabi in njihovih posledicah. Okvirni program Euratoma za raziskave in razvoj s svojo usklajevalno funkcijo povezovanja virov in skupnih prizadevanj prinaša bistveno evropsko dodano vrednost“⁽³⁾.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽³⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 111, in UL C 318, 29.10.2011, str. 127.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora –

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o nadaljnjih ukrepih v zvezi z akcijskim načrtom za DDV – Vzpostavitev enotnega območja DDV v EU: čas za odločitev

(COM(2017) 566 final)

Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 904/2010 glede certificiranega davčnega zavezanca

(COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS))

Predlog izvedbene uredbe Sveta o spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 282/2011 glede nekaterih oprostitev v zvezi s transakcijami znotraj Skupnosti

(COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE))

Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES glede harmonizacije in poenostavitve nekaterih pravil v okviru sistema davka na dodano vrednost ter uvedbe dokončnega sistema za obdavčevanje trgovine med državami članicami

(COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS))

(2018/C 237/07)

Poročevalec: **Giuseppe GUERINI**

Soporočevalec: **Krister ANDERSSON**

Zaprosilo	Svet Evropske unije, 23. 10. 2017 Evropska komisija, 17. 11. 2017 in 13. 12. 2017
Pravna podlaga	člen 113 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	28. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	185/9/7

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da je sedanji sistem davka na dodano vrednost (DDV) v EU močno razdrobljen in zapleten ter posledično hromi in izkrivlja trgovino in naložbe, saj prinaša nepotrebno veliko upravno breme in trgovinske ovire za podjetja.

1.2 Prepričan je, da bi moral biti sistem DDV usmerjen v lažje delovanje notranjega trga. Zlasti bi moral biti manj razdrobljen in bolj učinkovito upravljan, predvsem pri čezmejni trgovini, poleg tega pa bi ga bilo zaradi vse večje globalizacije in digitalizacije gospodarstva treba posodobiti.

1.3 EESO veseli, da je Evropska komisija odločena premostiti vrzel pri pobiranju DDV, in odobrava nedavno sprejeto Direktivo št. 2017/1371 o boju proti goljufijam, ki škodijo finančnim interesom Unije, z uporabo kazenskega prava, po kateri se v primere goljufij na področju DDV v vrednosti nad 10 milijonov EUR vključi Evropsko javno tožilstvo.

1.4 Meni, da bi morali davčni organi preučiti, kako bi lahko k boju proti goljufijam na področju DDV prispevale nove tehnologije. Digitalne tehnologije so lahko tudi koristno orodje za poenostavitev upravnega bremena za podjetja in davčne uprave ter zagotovitev potrebne transparentnosti. Države članice morajo predvsem vzpostaviti primerne forume za izmenjavo najboljših praks pri pobiranju prihodkov in razvoju tehnologij, ki bi omogočile ustrezno pobiranje davkov pri čezmejnem trgovanju. Dobro bi bilo treba preučiti možnost, da bi se za luksuzno blago uporabljale višje stopnje DDV. Razpravljati bi bilo treba tudi o učinkovitih sistemih za vračilo DDV ter davčnih obrazcih in postopkih pa tudi o poenotenih sistemih za izmenjavo informacij o goljufih. Evropska komisija bi morala prispevati k vzpostavitvi takšnih institucionalnih forumov ter s tem k rasti in zmanjšanju izgub prihodkov.

1.5 EESO meni, da je delujoč mehanizem „vse na enem mestu“ (VEM) bistven del sistema, ki temelji na načelu namembnega kraja. Pobude Komisije, kakršni sta predlagani razširitev sistema mini VEM na vse storitve med podjetji in potrošniki (B2C) in prodajo blaga med podjetji in potrošniki, tako znotraj Skupnosti kot tudi zunaj nje, so zato dobrodošle.

1.6 EESO poziva vse institucije, ki sodelujejo pri reformi sistema DDV, naj preučijo možnosti za čim prejšnjo uvedbo skupnega sistema za storitve in blago, s čimer bi zmanjšali možne probleme zaradi obstoja dveh sistemov, enega za blago in drugega za storitve. EESO bi bil takšni rešitvi naklonjen, če bi bila skladna z načelom davčne nevtralnosti.

1.7 EESO poudarja pomen davčne nevtralnosti med različnimi družbami, opozarja pa tudi, da plačilo DDV ne bi smelo negativno vplivati na likvidnost nekaterih podjetij. Zato bi morali biti uvozniki dolžni plačati DDV samo, če so proizvodi dejansko tudi dani na trg, ne pa če so samo uvoženi in skladiščeni.

1.8 V zvezi s certificiranim davčnim zavezancem EESO ugotavlja, da se Komisiji zdi ta koncept pomemben za prehod na sistem DDV, ki temelji na načelu namembnega kraja, in se strinja, da bi morala potrjeno zanesljiva podjetja imeti koristi od nekaterih poenostavitev.

1.9 Glede na to, da bo trajalo nekaj časa, preden se bodo države članice dogovorile o certificiranem davčnem zavezancu in bo potrjenih večina podjetij, in ker so hitre rešitve, opisane v predlogu, tako pomembne za delovanje sistema DDV, EESO opozarja, da bi zato spodbudil države članice, naj sprejmejo hitre rešitve za vsa podjetja, preden bo koncept certificiranega davčnega zavezanca dokončno razvit.

1.10 V zvezi z nekaterimi izjemami za transakcije znotraj Skupnosti, vključenimi v predlog o spremembi Izvedbene uredbe št. 282/2011, EESO ugotavlja, da se zdi predlog Sveta, naj Komisija poenostavi in pojasni pravni okvir za izjeme, koristen način za zmanjšanje goljufij in omejitev stroškov izpolnjevanja obveznosti za MSP.

1.11 Zdi se mu pomembno, da Komisija izvede celovito oceno učinka predpisov, da se – tudi z vidika obsega – ugotovijo praktične posledice akcijskega načrta za DDV kot celote za posameznike, podjetja in davčne organe.

1.12 EESO znova opozarja, da bi si bilo treba z vsemi močmi prizadevati za vzpostavitev dokončnega sistema DDV v razumnem času; v nasprotnem primeru obstaja tveganje, da bodo našteti cilji ogroženi ali doseženi le delno, na škodo notranjega trga ter evropskih podjetij in potrošnikov.

2. Uvod in ozadje

2.1 Komisija je v sporočilu z naslovom *Vzpostavitev enotnega območja DDV v EU: čas za odločitev*, objavljenem 7. aprila 2016, predstavila akcijski načrt za posodobitev sistema DDV v EU in napovedala številne konkretne predloge.

2.2 Akcijski načrt določa zlasti: **i)** posodobitev sistema DDV in njegovo prilagoditev novim digitalnim tehnologijam, **ii)** lažje izpolnjevanje obveznosti v zvezi z DDV za MSP, **iii)** oblikovanje ustrezne politike za določanje stopenj DDV ter **iv)** zmanjšanje vrzeli pri pobiranju DDV v državah članicah in boj proti davčnim goljufijam.

2.3 Glede na to, da čezmejna trgovina v EU obsega več kot 4,1 bilijona EUR (izvoz) oziroma 3,9 bilijona EUR (uvoz), je delujoč sistem DDV ključnega pomena za vse evropske državljane.

2.4 Komisija je 1. decembra 2016 objavila dva predloga: prvega o DDV za čezmejno e-trgovanje ⁽¹⁾ in drugega o stopnji DDV za e-publikacije ⁽²⁾.

2.5 V želji, da bi omejila goljufije na področju DDV in se odzvala na zahteve nekaterih držav članic v Svetu, je 21. decembra 2016 objavila predlog o začasnem splošnem mehanizmu obrnjene davčne obveznosti v zvezi z dobavo blaga in storitev, ki presega vrednost 10 000 EUR.

2.6 Oktobra 2017 je objavila dodaten sveženj ukrepov na področju DDV. Ta sveženj zajema: **(i)** predlog spremembe sedanje direktive o DDV (2006/112/ES), ki uvaja pojem certificiranega davčnega zavezanca ter nekaj popravilnih ukrepov ⁽³⁾, **(ii)** ukrepe, s katerimi naj bi začrtali temelje za postopni prehod na obdavčitev po načelu namembne države članice in načelno odgovornost dobavitelja ⁽⁴⁾, **(iii)** predlog spremembe Izvedbene uredbe št. 282/2011, da bi uskladili in poenostavili pravila o dokazovanju transakcij znotraj Skupnosti za namen oprostitve DDV ⁽⁵⁾, **(iv)** predlog spremembe direktive o upravnem sodelovanju med nacionalnimi organi na področju DDV ⁽⁶⁾.

2.7 Natančneje, predložila je štiri „hitre rešitve“, da bi se v sedanjem sistemu zmanjšalo upravno breme za podjetja. Te štiri hitre rešitve so: **(i)** poenostavitev pravil o DDV za podjetja, ki prevažajo blago iz ene v drugo državo članico, kjer bo skladiščeno, preden bo dobavljeno znanemu kupcu, **(ii)** poenostavitev in uskladitev pravil glede verižnih transakcij in **(iii)** poenostavitev dokazila o prevozu blaga med dvema državama članicama. Te poenostavitve so omejene na podjetja, ki so certificirani davčni zavezanci. Četrta hitra rešitev, ki se nanaša na identifikacijsko številko za DDV trgovinskega partnerja, vneseno v elektronski sistem EU za preverjanje identifikacijske številke za DDV (VIES), bo na voljo za podjetja, ki so certificirani davčni zavezanci, in za podjetja, ki to niso.

2.8 Komisija namerava z vrsto zakonodajnih ukrepov in postopnimi prilagoditvami v prihodnje postopno nadomestiti sedanjo prehodno ureditev pri obdavčevanju trgovine med državami članicami z dokončnim sporazumom, ki bo temeljil na načelu obdavčitve blaga v namembni državi.

3. Splošne ugotovitve: boj proti goljufijam in sodelovanje med nacionalnimi organi

3.1 Sedanji sistem DDV v EU je močno razdrobljen in zapleten ter posledično hromi in izkrivlja trgovino in naložbe, saj prinaša nepotrebno veliko upravno breme in trgovinske ovire za podjetja.

3.2 EESO je prepričan, da bi moral biti sistem DDV EU usmerjen v lažje delovanje notranjega trga. Zlasti bi moral biti manj razdrobljen in bolj učinkovito upravljan, predvsem pri čezmejni trgovini, poleg tega pa bi ga bilo treba zaradi vse večje globalizacije in digitalizacije gospodarstva posodobiti.

3.3 EESO se pri tem strinja s Komisijo, da so goljufije na področju DDV velik problem – ocenjena izguba prihodkov zaradi goljufij znaša 151 milijard EUR – v zvezi s katerim je treba sprejeti praktične in vse bolj učinkovite ukrepe za zmanjšanje nezakonitega ravnanja, ne da bi ogrozili konsolidacijo enotnega trga ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2016) 757 final

⁽²⁾ COM(2016) 758 final

⁽³⁾ COM(2017) 567 final

⁽⁴⁾ COM(2017) 566 final

⁽⁵⁾ COM(2017) 568 final

⁽⁶⁾ COM(2017) 569 final

⁽⁷⁾ Glej mnenje EESO *Odstopanje v zvezi z DDV – obrnjena davčna obveznost*, zlasti točke 1.2 do 3.2, UL C 288, 31.8.2017, str. 52.

3.4 EESO veseli, da je Evropska komisija odločena premostiti vrzel pri pobiranju DDV, in odobrava nedavno sprejeto Direktivo št. 2017/1371 o boju proti goljufijam, ki škodijo finančnim interesom Unije, z uporabo kazenskega prava, po kateri se v primere goljufij na področju DDV v vrednosti nad 10 milijonov EUR vključi Evropsko javno tožilstvo.

3.5 Zato je treba dati prednost cilju resničnega notranjega trga in boju proti goljufijam s takojšnjimi konkretnimi rezultati na tem področju, in sicer s tesnejšim sodelovanjem med davčnimi organi pri izmenjavi informacij in razvoju zbirk podatkov in platform za izmenjavo podatkov med različnimi nacionalnimi organi, s čimer bi omogočili učinkovito izvajanje davčnih predpisov. EESO zlasti poziva Komisijo in nacionalne davčne organe k tesnejšemu in intenzivnejšemu vsakodnevnemu sodelovanju, s čimer bi zagotovili izpolnjevanje zahtev notranjega trga in zmanjšali upravne stroške tako za podjetja kot davčne organe. Poleg tega bi morali Evropska komisija in davčni organi v sodelovanju z organizirano civilno družbo in drugimi zainteresiranimi stranmi preučiti, kako bi lahko nove tehnologije v bodoče prispevale k preprečevanju goljufij na področju DDV, saj so lahko koristno orodje za poenostavitev upravnega bremena tako za podjetja kot davčno upravo ter za zagotovitev potrebne transparentnosti.

3.6 EESO poudarja, da morajo države članice vzpostaviti primerne forume za izmenjavo najboljših praks pri pobiranju prihodkov in razvoju tehnologij, ki bi omogočile ustrezno pobiranje davkov pri čezmejnem trgovanju. Razpravljati bi morale predvsem o učinkovitih sistemih za vračilo DDV ter davčnih obrazcih in postopkih pa tudi o učinkovitih sistemih za izmenjavo informacij o goljufih. Evropska komisija bi morala prispevati k vzpostavitvi takšnih institucionalnih forumov ter s tem k rasti in zmanjšanju izgub prihodkov.

4. Načelo namembnega kraja in stopnje

4.1 EESO je že v mnenju o *akcijskem načrtu za DDV*⁽⁸⁾ dejal, da bi bilo treba sedanji sistem preoblikovati v dokončni sistem DDV, ki ne bo samo jasen, trden in celovit, temveč tudi sorazmeren z vidika podjetij, in prilagojen hitrim spremembam v gospodarstvu in na trgih.

4.2 S tega vidika podpira predlog, da se kot osnova za dokončni sistem DDV uporabi načelo obdavčitve v namembni državi, saj bodo s tem vsi dobavitelji na istem nacionalnem trgu imeli enake pogoje, manj pa bo tudi izkrivljanja trga EU.

4.3 Delujoč mehanizem „vse na enem mestu“ (VEM) je bistven del sistema, ki temelji na načelu namembnega kraja. Pobude Komisije, kakršni sta predlagani razširitev sistema mini VEM na vse storitve med podjetji in potrošniki (B2C) in prodajo blaga med podjetji in potrošniki, tako znotraj Skupnosti kot tudi zunaj nje, so zato dobrodošle. Brez dobro delujočega mehanizma vse na enem mestu, ki temelji na revizijah matične države, stopnjevanih poenostavitvah in sposobnosti za izravnavo nastalega vstopnega DDV iz vseh držav članic, se s kakršnimkoli sistemom, ki temelji na načelu namembnega kraja, občutno poveča upravno breme, zlasti za MSP.

4.4 EESO poudarja pomen davčne nevtralnosti med različnimi družbami, opozarja pa tudi, da plačilo DDV ne bi smelo negativno vplivati na likvidnost nekaterih podjetij. Zato bi morali biti uvozniki blaga v določeno državo dolžni plačati DDV samo, če so proizvedli dejansko tudi dani na trg, ne pa v primeru uvoza in skladiščenja proizvodov, ki še čakajo na to, da bodo dani na trg.

4.5 V zvezi s prvo fazo akcijskega načrta, ki se osredotoča na nekatere dobave blaga, EESO poziva vse institucije, ki sodelujejo pri reformi sistema DDV, naj preučijo možnost za čim prejšnjo uvedbo skupnega sistema za storitve in blago, s čimer bi zmanjšali možne probleme zaradi obstoja dveh sistemov, enega za blago in drugega za storitve.

4.6 To je zlasti pomembno, ker je v digitalnem gospodarstvu ločnica med blagom in storitvami vse bolj zabrisana in se bo v sedanjih okoliščinah, v katerih se tehnologija razvija veliko hitreje od predpisov, ki jih oblikujejo ustrezne institucije, verjetno še naprej spreminjala. EESO zato poziva Evropsko komisijo, naj upošteva in po možnosti obravnava to vprašanje v okviru sedanje reforme sistema DDV.

⁽⁸⁾ UL C 389, 21.10.2016, str. 43.

4.7 EESO meni, da bi morala biti politika stopenj DDV, ki jo izvaja Evropska komisija in ki naj bi državam članicam omogočila več prožnosti glede nižjih stopenj, načeloma združljiva z načelom namembne države, saj bo verjetno po tem sistemu manj izkrivljanja trgovine.

4.8 Večja svoboda držav članic pri določanju stopenj pa ne sme voditi v razdrobljen ali preveč zapleten sistem. Zato je treba sprejeti sorazmeren pristop, ki vodi v jasen in predvidljiv okvir izvajanja, zlasti v korist MSP in za zmanjšanje stroškov zagotavljanja skladnosti za gospodarske subjekte na splošno.⁽⁹⁾

4.9 Iz tega sledi, da bi bilo treba število dovoljenih izjem omejiti na konkretne in ustrezno utemeljene primere, da se zagotovi enoten in predvidljiv zakonodajni okvir.

4.10 V zvezi z možnimi izjemami EESO meni, da bi cilj podpore socialnih inovacij in krepitev evropskega socialnega stebra, za kar si prizadeva Komisija, lahko upravičil uporabo nižjih stopenj za socialna podjetja in sektor socialnih storitev na podlagi posebnih pobud, ki jih bodo v ta namen sprejele države članice znotraj novega pravnega okvira, ki ureja DDV.

4.11 Pomembno je, da se vzpostavi spletno informacijsko orodje, ki bo podjetjem omogočalo, da lahko spremljajo različne stopnje v 28 državah članicah. To orodje mora biti lahko dostopno, zanesljivo in po možnosti v vseh jezikih EU.

5. Certificirani davčni zavezanec

5.1 V zvezi s certificiranim davčnim zavezancem EESO ugotavlja, da se Komisiji zdi ta koncept pomemben za prehod na sistem DDV, ki temelji na načelu namembnega kraja, in se strinja, da bi morala potrjeno zanesljiva podjetja imeti koristi od nekaterih poenostavitvev.

5.2 Koncept certificiranega davčnega zavezanca in uporaba obrnjene davčne obveznosti bi lahko podjetjem prinesla znatne olajšave, da pa bi se podjetja, zlasti MSP, lahko potegovala za ta status, je po mnenju EESO nujno uveljaviti jasna in sorazmerna merila in pravila v državah članicah, da se omogoči čim širši dostop do statusa certificiranega davčnega zavezanca.

5.3 Glede na to, da bo trajalo nekaj časa, preden se bodo države članice dogovorile o certificiranem davčnem zavezancu in bo potrjenih velika večina podjetij, in ker so hitre rešitve, opisane v predlogu, tako pomembne za delovanje sistema DDV, bi EESO spodbudil države članice, naj sprejmejo hitre rešitve za vsa podjetja, preden bo koncept certificiranega davčnega zavezanca dokončno razvit.

5.4 EESO se prav tako strinja, da je treba razviti ustrezne sisteme hrambe informacij v elektronski obliki, ki bi morali biti zlahka dostopni nacionalnim davčnim organom, da bi se lahko čim bolj izkoristil status certificiranega davčnega zavezanca.

5.5 Vendar pa glede na trenutno besedilo predloga Komisije ni mogoča natančnejša in bolj podrobna ocena tega koncepta, saj je še vedno nejasen, prav tako ni jasno, kakšne bodo praktične posledice izvajanja.

5.6 EESO bi v tej fazi želel le poudariti, da bi moral instrument certificiranega davčnega zavezanca temeljiti na jasnih in transparentnih merilih za izvajanje. V zvezi s tem velja opozoriti, da bi lahko določitev meril podobnih tistim, ki urejajo koncept pooblaščenega gospodarskega subjekta, povzročila omejen dostop do sistema certificiranega davčnega zavezanca in hitrih rešitev in bi se lahko vanj vključila le neznatna manjšina poslovne skupnosti. Obstaja namreč tveganje, da bi bil sistem certificiranega davčnega zavezanca na voljo le redkim podjetjem.

5.7 Ta koncept mora zlasti v prvi fazi izvajanja Evropska komisija skrbno spremljati, da izguba pravne varnosti in enotnosti predpisov na notranjem trgu ne bi pretehtala nad koristmi, ki jih uporaba koncepta prinaša glede davčne poenostavitve in lažjega zagotavljanja skladnosti.

⁽⁹⁾ Glej mnenje EESO o akcijskem načrtu za DDV (UL C 389, 21.10.2016, str. 43), točki 3.1.6 in 3.1.7.

5.8 V zvezi z nekaterimi izjemami za transakcije znotraj Skupnosti v predlogu o spremembi Izvedbene uredbe št. 282/2011 EESO ugotavlja, da se zdi predlog Sveta, naj Komisija poenostavi in pojasni pravni okvir za izjeme, koristen način za zmanjšanje goljufij in omejitev stroškov izpolnjevanja obveznosti za MSP.

6. Naslednji ukrepi in končne ugotovitve

6.1 Na splošno se EESO zdi pomembno, da Komisija izvede celovito oceno učinka predpisov, da se – tudi z vidika obsega – ugotovijo praktične posledice akcijskega načrta za DDV kot celote za posameznike, podjetja in davčne organe.

6.2 Poleg tega v navezavi na svoje prejšnje mnenje o *akcijskem načrtu za DDV* ⁽¹⁰⁾ ugotavlja, da je treba različne dele akcijskega načrta izvesti kot nedeljivo celoto.

6.3 EESO znova opozarja, da bi si bilo treba z vsemi močmi prizadevati za vzpostavitev dokončnega sistema DDV v razumnem času; v nasprotnem primeru obstaja tveganje, da bodo našteti cilji ogroženi ali doseženi le delno, na škodo notranjega trga in evropskih podjetij, ki na njem poslujejo.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ UL C 389, 21.10.2016, str. 43.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o dokončanju bančne unije

(COM(2017) 592 final)

(2018/C 237/08)

Poročevalec: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Soporočevalec: **Daniel MAREELS**

Zaprosilo	Evropska komisija, 17. 11. 2017
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	28. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	180/3/4

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO podpira ukrepe iz leta 2012, ki so močno povečali finančno stabilnost in prekinili začarani krog, v katerem so se znašli bančni sistemi ter države, ki so zanje pristojne.

1.2 EESO zato pozdravlja novi sveženj ukrepov, ki jih predlaga Evropska komisija za dokončanje ekonomske in monetarne unije (EMU), in poziva k njihovi izvedbi. Podpira tudi premik naprej v smeri **optimalnega monetarnega območja**, s čimer bi premostili sedanje nasprotovanje ter s progresivnim zmanjševanjem in porazdelitvijo finančnih tveganj čim prej dosegli večjo jasnost, potrebno za dokončno vzpostavitev tretjega stebra bančne unije. Dokončanje bančne unije – in unije kapitalskih trgov – bi dejansko moralo omogočiti popolno vzpostavitev finančne unije, enega od temeljev EMU.

1.3 Konkretno EESO podpira različne predlagane cilje, katerih namen je okrepiti enotni mehanizem nadzora (EMN) in enotni mehanizem za reševanje (EMR), lažje postopno zmanjševati finančna tveganja in na koncu omogočiti uvedbo **vseevropskega sistema jamstva za vloge**, ki lahko, poleg tega da zagotavlja likvidnost, pokrije izgube in dokonča tretji steber bančne unije.

1.4 Za doseg tega bo treba hkrati nadaljevati prizadevanja za delitev in zmanjšanje solventnostnih in likvidnostnih tveganj v finančnem sektorju. Odbor potrjuje svoje dosedanje stališče o tem vprašanju, ki ga je izrazil v mnenju o predlogih glede evropskega sistema jamstva za vloge (EDIS). Poleg drugih vprašanj na tem področju bi moralo biti vprašanje slabih posojil gotovo še naprej med najpomembnejšimi na dnevnem redu, zlasti zdaj, ob ponovni gospodarski rasti.

1.5 Prvotni predlogi o evropskem sistemu jamstva za vloge po več kot dveh letih še vedno niso obrodili sadov, zato bi bilo verjetno smiselno zavzeti drugačen pristop. Obravnavano sporočilo odpira širšo razpravo in omogoča postopen pristop k uvedbi EDIS, kar Odbor podpira. Pomembno je, da se izkoristi sedanji zagon pri dokončanju bančne unije in upoštevajo ugotovitve iz pogajanj. V vsakem primeru je po mnenju Odbora nujno, da se tako sistem EDIS kot ustrezni ukrepi za zmanjšanje tveganja obravnavajo skupaj ter začnejo čim prej učinkovito izvajati v skladu z jasnimi in konkretnimi časovnimi okvirom.

1.6 Odbor podpira odločitve, da se v prvi fazi uvedbe EDIS zagotovi le likvidnostno kritje, ki se bo v poznejših letih povečevalo. Hkrati bi bilo treba nacionalnim sistemom jamstva za vloge, katerih naloga je kritje izgub, še naprej namenjati vso pozornost. Za čim bolj nemoten poznejši prehod na drugo fazo in zaradi vzajemnega zaupanja so po mnenju Odbora dejansko potrebni hitri ukrepi za nadaljnjo čim večjo racionalizacijo nacionalnih sistemov. Obravnavati je treba tudi vprašanja, povezana s preteklostjo, in moralna tveganja.

1.7 V drugi fazi uvedbe EDIS bo dodano tudi kritje izgub, vendar pa prehod ne bo samodejen. Predlagani uradni sklep bi moral po mnenju Odbora temeljiti na čim širši osnovi. Zato se zdi smiselno, da ta sklep ne sprejme Komisija sama, temveč skupaj s Svetom in Parlamentom.

1.8 Postopno povečevanje kritja izgub v okviru sistema EDICS je načeloma dobra odločitev, toda mehanizmom za njegovo izvajanje je treba v besedilu nameniti večjo pozornost.

1.9 Nasploh je sporočilo v več točkah zelo splošno, predlogi so podani „pod pogojem“. To brez dvoma omogoča nadaljnjo razpravo, včasih pa omejuje odločnost. Več pomembnih vidikov je poleg tega izpuščenih ali so obravnavani zgolj na kratko. Odbor poziva k hitremu napredku v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi stranmi in k pripravi bolj konkretnih predlogov. Tudi države članice morajo prevzeti odgovornost in nadaljevati delo v zvezi s prej sprejetimi ukrepi, zlasti ko gre za sisteme jamstva za vloge. To je zelo pomembno predvsem z vidika postopnega pristopa, ki ga določa obravnavano sporočilo.

1.10 V skladu z načrtovano uvedbo vseevropskega sistema jamstva za vloge je ključnega pomena, da je evropski denarni sklad takoj operativen, saj kot posojilodajalec v skrajni sili deluje kot požarni zid za enotni mehanizem za reševanje. EESO ravno tako izrecno podpira načrtovane funkcije tega organa pri obvladovanju t. i. asimetričnih šokov.

1.11 Izboljšanje in utrditev stebrov bančne unije ter uporaba **enotnega pravilnika** morajo potekati sočasno z uresničevanjem **ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030** in pariških zavez glede podnebnih sprememb v finančnem sektorju, s čimer se zagotovi ugodnejša obravnava kapitalskih zahtev za naložbe v zeleno gospodarstvo in različnih dolgoročnih, nezapletenih „vključujočih posojil“, kot so hipotekarna posojila, zlasti za povečanje energetske učinkovitosti, namestitve sončnih panelov ipd.

1.12 Finančna tehnologija in druge finančne inovacije (kot so verige podatkovnih blokov in pametne pogodbe) so vnovični poziv k ukrepanju za dokončanje in oživitev bančne unije ter izboljšanje finančne in digitalne vključenosti evropskih državljanov v skladu s strateškimi cilji EU. Cilji trajnostnega razvoja do leta 2030 so sedaj oblikovani tako, da finančna vključenost že prispeva k 7 od 17 ciljev, medtem ko digitalna vključenost, ki lahko takšno finančno vključenost zagotovi ali jo v novih pogojih ogrozi, posredno ali neposredno zadeva skoraj vse cilje.

1.13 Kot je že navedel v različnih mnenjih, EESO ponovno izraža podporo raznolikemu finančnemu ekosistemu, v katerem veliki vseevropski akterji sobivajo z majhnimi in srednje velikimi bankami ter drugimi nebančnimi institucijami in se na enakopravni ravni, v zanesljivem okolju in z močno zmanjšanim sistemskim tveganjem osredotočajo na financiranje realnega gospodarstva. Raznolikost, preglednost in trajnost so najboljša preventiva zoper prihodnje finančne krize.

1.14 Po mnenju EESO je zdaj nujno spodbuditi sodelovanje držav, ki niso v območju eura. Hkrati bi moral vsak od treh stebrov bančne unije prispevati h krepitvi globalne finančne strukture, tesnejšemu sodelovanju na evropski in mednarodni ravni v skladu z zakonodajnim okvirom unije ter posredovanju lastnih izkušenj, zlasti tridesetim neevropskim državam, ki kot referenčno valuto uporabljajo euro, vključno s francosko govorečimi državami v Afriki.

2. Zgodovina, ozadje in povzetek novega sporočila

2.1 Velika recesija, ki se je začela pred desetimi leti, je bila preizkušnja za euro, državam euroobmočja pa je v večji ali manjši meri povzročila visoke stroške. Finančni ukrepi reševanja, ki so sledili, so ravno tako negativno vplivali na tveganje državnih posojiljemalcev.

2.2 Bančna unija je bila oblikovana leta 2012, njen cilj pa je bil v odziv na **strukturne pomanjkljivosti** v nepopolni zasnovi eura vzpostaviti enoten in celosten finančni sistem za učinkovito izvajanje monetarne politike, omogočiti ustrezno razpršitev tveganja na vse države članice in obnoviti zaupanje v bančni sistem euroobmočja. Zaradi pozitivnih sprememb monetarne politike Evropske centralne banke in proračunskih politik držav članic EU je bil dosežen napredek pri oblikovanju ekonomske in monetarne unije. Med sedanje izzive sodita **uvedba eura v vseh 27 državah članicah EU** in dokončanje **tretjega stebra** bančne unije.

2.3 Glede na populistične grožnje in vse večje tveganje, da bo prevladal nacionalizem, kar je zlasti posledica asimetričnih šokov v euroobmočju in s tem naraščanja neenakosti, je na politični ravni nastalo široko soglasje o nujnosti dokončanja finančne unije (bančne unije in unije kapitalskih trgov), da se zaščitita **finančna stabilnost** in teritorialna celovitost EU pred – kot je dejal predsednik Komisije Jean-Claude Juncker – „**strupom**“ **nacionalizma**.

2.4 Še en pomemben nov izziv so **finančna tehnologija (FinTech)** in druge inovacije v finančni infrastrukturi, ki so se doslej izmuznile **finančnemu nadzoru**. Komisija je v sporočilu *Krepitev povezanega nadzora za okrepitev unije kapitalskih trgov in finančnega povezovanja v spreminjajočem se okolju* septembra 2017 navedla, da je treba pri „razvoju finančne unije [...] priložnosti, ki jih zagotavljajo finančne inovacije, v celoti izkoristiti, vendar obvladovati tudi nova tveganja“. Akcijski načrt je napovedan v začetku 2018 ⁽¹⁾.

2.5 Napredek v smeri bančne unije, dosežen z uvedbo **regulativne, nadzorne in kazenske funkcije enotnega mehanizma nadzora** ⁽²⁾ in **enotnega mehanizma za reševanje**, ki sta, skupaj z enotnim pravilnikom iz sporočila *Časovni načrt za uvedbo bančne unije*, najpomembnejši mejnik, se je v obdobju porajajoče se gospodarske oživitve upočasnili, saj so partnerji v euroobmočju raje zavrnili sinergije, ki jih prinaša finančno povezovanje, kot pa da bi si delili tveganje.

2.6 Tako imamo celo vrsto izjav in predlogov, ki so sicer prinesli napredek, vendar niso vodili k **zmanjšanju in razpršitvi tveganja**. Sozakonodajalca EU še vedno nista poskrbela za dovolj specifične odgovore na vprašanje, kako dokončati ekonomsko in monetarno unijo, zlasti glede naslednjih vidikov: skladnost z direktivo iz leta 2014, ki jo je leta 2017 okrepil Svet ⁽³⁾, predlog uredbe iz novembra 2015, delni in nadaljnji razvoj unije kapitalskih trgov, objava akcijskega načrta za maloprodajne finančne storitve za potrošnike leta 2017, novi ukrepi za zmanjšanje obsega slabih posojil ⁽⁴⁾ ipd.

2.7 Zgoraj omenjeni predlog uredbe iz leta 2015 je prinesel postopen in progresiven razvoj evropskega sistema jamstva za vloge. V prvi fazi bi se uporabljala shema pozavarovanja, ki bi ji sledil postopen prehod na sistem vzajemnega zavarovanja (sozavarovanje). V tretji fazi pa bi celotno tveganje nosil EDIS, in sicer od leta 2024 dalje. Skupaj s tem predlogom je Komisija najavila več ukrepov za zmanjšanje tveganja v bančni uniji, vendar pa dosedanja pogajanja niso bila uspešna.

2.8 Poleg tega je še veliko dela z nacionalnimi sistemi jamstva za vloge, ki bi lahko utrli pot naprej. Med odprtimi vprašanji so nekatere še vedno precejšnje razlike med državami članicami pri izvajanju pravil, ki jih določa direktiva o sistemih jamstva za vloge, ter nujno izboljšanje izmenjave informacij in instrumentov za večje usklajevanje med nacionalnimi sistemi jamstva za vloge ⁽⁵⁾.

2.9 Za premik z mrtve točke, na kateri sta se znašla sozakonodajalca, Komisija v tem sporočilu zaostruje merilo za **reševanje s sredstvi upnikov** in predlaga, prvič, uvedbo skupnega varovalnega mehanizma za enotni sklad za reševanje, ter drugič, pripravo obsežnejšega načrta za **evropski sistem jamstva za vloge**, začeni s **pozavarovanjem** (ko se bo zagotavljajo zgolj postopno likvidnostno kritje, pri čemer banke prispevajo v skupni sklad), nato pa v drugi fazi prehod na

⁽¹⁾ COM(2017) 542 final, poglavje 4, str. 11 in naslednje strani.

⁽²⁾ Uredba Sveta (EU) št. 1024/2013 (UL L 287, 29.10.2013, str. 63).

⁽³⁾ Svet je 16. junija 2017 sprejel dogovor o vrstnem redu bančnih upnikov v primeru nesolventnosti v obliki direktive, na podlagi katere lahko države članice določijo izrecno podrejenost nezavarovanih vlog, ki bi jih bilo treba „rešiti“, če banka propade.

⁽⁴⁾ COM(2018) 37 final

⁽⁵⁾ Glej sporočilo Komisije, str. 12.

sozavarovanje, za katerega bi lahko veljal pogoj, da so tveganja, povezana s slabimi posojili, zadostno omejena⁽⁶⁾. V ta namen se predlaga prvi dodatni ukrep, to so postopki prestrukturiranja, ki naj bi zmanjšali verjetnost insolventnosti podjetja. Hkrati potekajo prizadevanja za zgodnjo uvedbo določb o slabih posojilih v okviru revizije uredbe o enotnem mehanizmu nadzora. Komisija je v sporočilu o vmesnem pregledu akcijskega načrta za unijo kapitalskih trgov, objavljenim sredi leta 2017, napovedala tudi kratkoročne ukrepe za razvoj sekundarnega trga za slaba posojila⁽⁷⁾. To na koncu pomeni, da je treba doseči zadosten napredek pri zmanjševanju tveganja v bančnem sektorju.

2.10 Drugi dodatni ukrep se nanaša na diverzifikacijo zalog državnega dolga bank. **Vrednostni papirji, kriti z državnimi obveznicami**, so lahko delna rešitev in hkrati ponujajo dodatna jamstva. Komisija namerava na začetku leta 2018 objaviti **zakonodajni predlog** na podlagi dela, ki ga je opravil Evropski odbor za sistemska tveganja (ESRB).

2.11 Do spomladi 2019 naj bi bili torej uvedeni vsi ukrepi za delitev tveganja, s čimer naj bi bil omogočen začetek **faze izvajanja**, in sicer s sporazumom med sozakonodajalcema o temeljnih elementih **bančnega svežnja** iz novembra 2016 in bistvenim napredkom glede preostalih vprašanj. Sledila naj bi pojasnitev sedanjih **nadzornih pristojnosti**, da se omilijo tveganja, povezana s slabimi posojili, ter predlog glede **pregleda investicijskih podjetij**.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Zdaj, ko gospodarstva držav euroobmočja znova rastejo, banke pa jih v večjem obsegu financirajo, je treba okrepiti odpornost našega finančnega sistema in poskrbeti, da morebitne finančne krize ne bodo povzročile še večje razdrobljenosti trga⁽⁸⁾ in za euro ter evropsko povezovanje na splošno ne bodo pomenile še ene drage preizkušnje.

3.2 Zato je nujno oblikovati „**popolnoma vzajemen**“ **skupni sklad jamstev za vloge**, da se **dokonča finančna struktura Evropske unije** in odpravi sedanja neusklajenost (centraliziranega) nadzora in reševanja bank na eni strani ter (neusklajenih) nacionalnih sistemov jamstva za vloge na drugi. Treba je tudi doseči zadosten napredek pri zmanjševanju tveganja v bančnem sektorju.

3.3 Napredek pri zmanjševanju tveganja in zaščiti vlog sta povezana, zato Odbor znova opozarja na načela, ki jih je že navedel v zvezi s prvotnimi predlogi o EDIS⁽⁹⁾. Zlasti je navedel, da je treba obe vrsti ukrepov **izvajati na enak način z resnično enakovrednimi instrumenti in metodami**, saj jima je skupnih veliko pomembnih temeljnih ciljev, povezanih s krepitvijo in dokončanjem bančne unije. Zaradi tega in zato, da bi prišlo do dejanskega napredka, je za Odbor **ključno**, da se tako sistem EDIS kot ustrezni ukrepi za zmanjšanje tveganja **obravnavajo skupaj ter začnejo čim prej učinkovito izvajati** v skladu z jasnimi in konkretnimi časovnimi okvirom. Ustvarjanje ustreznih pogojev za nadaljnje korake ima prav tako velik pomen za **dokončno oblikovanje EMU**, katere pomemben del je **bančna unija**.

3.4 Poleg drugih pobud za zmanjšanje tveganja je treba gotovo še naprej namenjati veliko pozornosti zlasti vprašanju slabih posojil in njihovi neenaki porazdeljenosti po državah, saj je napredek pri tem vprašanju odločilnega pomena⁽¹⁰⁾. Kot že rečeno, na splošno je bil napredek dosežen, a povprečne vrednosti še ne povejo vsega⁽¹¹⁾. Nekatere banke se odločno lotevajo tega problema ali se vsaj pomikajo v pravo smer, druge pa težave zanikajo ali jih ne obravnavajo dovolj ambiciozno. Trenutno ponovno beležimo gospodarsko rast, zato je treba to vprašanje obravnavati prednostno, da se

⁽⁶⁾ Kljub izboljšanjem so imele evropske banke konec leta 2016 v svojih bilancah stanja dvakrat več tveganju prilagojenih sredstev (19,1 % povprečno v EU, 18,8 % za euroobmočje) kot pa banke v ZDA (japonske banke so bili nekje v sredini med obema); pri tem so bile evropske številke ob začetku krize leta 2008 boljše od številke obeh drugih velesil. Poleg tega je odstotek slabih posojil še vedno trikrat višji kot v ZDA in na Japonskem.

⁽⁷⁾ Glej COM(2017) 292 final, zlasti prednostni ukrep št. 5.

⁽⁸⁾ Banke so zmanjšale svojo izpostavljenost drugim državam članicam, čezmejna plačila še vedno zajemajo le 7 % vseh plačil.

⁽⁹⁾ UL C 177, 18.5.2016, str. 21.

⁽¹⁰⁾ Slaba posojila.

⁽¹¹⁾ Intervju z Danièle Nouy, predsednico nadzornega odbora ECB, objavljen v Público, 11.12.2017. Glej <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/interviews/date/2017/html/ssm.in171211.en.html>.

odpravijo tako težave, povezane s preteklostjo, kot tiste, ki bi se lahko pojavile v prihodnje. Izziv je doseči resnične rezultate na lokalni ravni; to je odločilnega pomena za napredek pri uresničevanju tretjega stebra bančne unije.

3.5 V primerjavi s prvotnimi predlogi o sistemu EDIS iz leta 2015 to sporočilo omogoča širšo razpravo o njem in bolj stopenjski pristop k njegovemu uvajanju. Zdaj je pomembno, da se izkoristi zagon pri dokončanju bančne unije in upoštevajo sklepe iz pogajanj, zato je novi pristop Komisije realističen in Odbor ga lahko podpre.

3.6 Odbor podpira tudi odločitev, da se v prvi fazi zagotavlja le likvidnostno kritje, kar pomeni, da bodo v tej fazi izgube pokrite iz nacionalnih sistemov jamstva za vloge. Da pa prehod v naslednjo fazo ne bi bil po nepotrebnem težak in zaradi vzajemnega zaupanja je po mnenju Odbora pomembno že takoj na začetku razjasniti, da so potrebni dodatni ukrepi za čim večjo racionalizacijo nacionalnih sistemov in odpravo prevelikih razlik med državami članicami. Hkrati je treba obravnavati tudi vprašanja, povezana s preteklostjo, in moralna tveganja.

3.7 Glede prehoda iz faze pozavarovanja (glej zgoraj) v fazo sozavarovanja, za katero velja več pogojev, Odbor meni, da mora ta odločitev temeljiti na čim širši osnovi. Zato se zdi smiselno, da ta sklep ne sprejme Komisija sama, temveč skupaj s Svetom in Parlamentom⁽¹²⁾.

3.8 Poleg tega mora biti čim bolj jasno, kakšni bodo pogoji, ki bodo veljali tako med prehodom v fazo sozavarovanja kot po njem⁽¹³⁾, ko se bosta zagotavljali likvidnostno kritje in kritje izgub. Predlog, da se to doseže postopoma⁽¹⁴⁾, je dober, toda hkrati je zaznati nekaj zaskrbljenosti, da je sedanje besedilo še vedno presplošno in preohlapno ter daje preveč možnosti za različne razlage in razprave. Zato je že na začetku potrebnih več navodil in jasnosti o tem vprašanju.

3.9 Nasploh je treba opozoriti, da je sporočilo v tem širšem okviru v več točkah zelo splošno, predlogi pa so začasni. To po eni strani omogoča manevrski prostor, ki bi bil lahko koristen v prihodnjih pogajanjih med državami članicami in z njimi, toda po drugi strani ustvarja vtis, da je besedilo premalo odločno⁽¹⁵⁾ in ne vedno tako jasno, ko bi bilo zaželeno. Veliko pomembnih vidikov je izpuščenih ali pa so obravnavani površno, vključno s priznanjem pomena institucionalnih jamstvenih shem, na katere je Odbor že opozoril⁽¹⁶⁾. Za rešitev teh vprašanj je zdaj pomembno sodelovanje z vsemi drugimi zainteresiranimi stranmi (vključno s Svetom, Parlamentom, državami članicami, Komisijo, ipd.), da se doseže hiter napredek in da bodo predlogi postali konkretnejši.

3.10 EESO izrecno poziva zakonodajalca, naj obsežen sveženj ukrepov za krepitev ekonomske in monetarne unije⁽¹⁷⁾, objavljen 6. decembra 2017, uporabita za **dosego hitrejšega soglasja**.

3.11 EESO podpira namero ECB, da zagotovi, da banke v vseh državah članicah EU⁽¹⁸⁾ ponujajo usklajene storitve in tako izkoristijo prednosti večjega trga. Države članice, ki še ne sodelujejo pri skupni valuti, poziva, naj se pridružijo enotnemu mehanizmu nadzora, kar je prvi korak do njihove polne vključitve v euroobmočje.

⁽¹²⁾ Brez poseganja v pomembno vlogo, ki jo imajo pri tem nadzorni organi.

⁽¹³⁾ Glej sporočilo, točka 3.

⁽¹⁴⁾ Trenutno se na splošno predlaga, da se izgube krijejo v okviru nacionalnih sistemov jamstva za vloge in evropskega sistema jamstva, po ključu, ki bi postopoma naraščal in bi na začetku, v prvem letu faze sozavarovanja, pomenil 30-odstotni prispevek iz sistema EDIS.

⁽¹⁵⁾ Mnogi elementi se navajajo v stavkih v pogojniku: v opisu obeh faz izvajanja evropskega sistema jamstva za vloge se vedno znova pojavlja besedica „bi“ (stran 10 in naslednje).

⁽¹⁶⁾ UL C 177, 18.5.2016, str. 21.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 821 final

⁽¹⁸⁾ UL C 434, 15.12.2017, str. 51.

3.12 Dokončanje finančne strukture EU mora potekati sočasno z digitalnim in finančnim vključevanjem v skladu s **cilji Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030**. EESO opozarja, da banke lahko prispevajo k boju proti podnebnim spremembam in k uresnitvi 13 od 17-tih ciljev trajnostnega razvoja, saj delujejo kot posredniki med zavestnim varčevanjem in socialno odgovornimi naložbami. S tega vidika bi bilo treba skrbno pregledati reforme sporazuma Basel III, sprejete 7. decembra 2017, in zagotoviti, da posojila evropske banke ne bodo okrnjena na področjih, ki so odločilna za trajnostne finance.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO podpira ukrepe, ki jih predlaga Komisija za omejitve tveganj na področjih nadzora, reševanja in jamstva za vloge (pri možnem prehodu od pozavarovanja k sozavarovanju).

4.2 EESO poudarja, da bi usklajevanje nacionalnih sistemov jamstva za vloge moralo potekati sočasno s procesom vzpostavljanja EDIS. EESO poziva Komisijo k pripravi pobude, s katero bo omogočila, da **nacionalni skladi vlog** prispevajo k dokončanju strukture evropskega sistema, pri čemer je treba institucijam, ki sistemsko niso pomembne, zagotoviti enako obravnavo⁽¹⁹⁾. EESO podpira možnost, da se v okviru nacionalnih sistemov jamstva za vloge sprejemajo alternativni ukrepi, če niso v neskladju s pravili konkurence, kot navaja člen 11 Direktive o sistemih jamstva za vloge 2014/49/EU.

4.3 EESO močno podpira čim prejšnjo uvedbo varovalnega mehanizma za enotni mehanizem za reševanje, pri čemer se uporabi kreditna linija evropskega mehanizma za stabilnost, kot na primer predlaga projektna skupina za usklajeno ukrepanje.

4.4 EESO se strinja z okrepitevijo nadzornih pristojnosti v okviru enotnega mehanizma nadzora, pa tudi zakonsko predpisanih bonitetnih varovalnih mehanizmov (steber 1), da se bodo slaba posojila obravnavala usklajeno. Pri tem bi morala Komisija dokazati, da lahko pristojni organi glede na nova nadzorna pooblastila vplivajo na politiko oblikovanja rezervacij bank v zvezi s slabimi posojili.

4.5 Zgoraj omenjeni bonitetni regulativni mehanizmi zaščite bi se morali uporabljati v vseh bankah glede na njihovo sistemsko tveganje, ki je pogosto odvisno od njihovega poslovnega modela. To bi pomenilo, da bi za majhne in srednje velike banke, ki ne ustvarjajo pretiranih tveganj, veljale primerne zahteve in da te banke ne bi bile „prekomerno regulirane“.

4.6 EESO priporoča tudi, da se kapitalske zahteve za banke obravnavajo ugodneje, ko gre za naložbe v „zeleno“ gospodarstvo⁽²⁰⁾, in da se razmisli o uvedbi kapitalskih pribitkov za naložbe v „rjavo“ gospodarstvo. Na tem področju bi bil potreben poseben nadzor v okviru enotnega mehanizma nadzora.

4.7 Razmisliti bi bilo treba o dodatni prenovi zakonodaje o slabih posojilih, in sicer bi bilo treba preučiti, ali bi lahko imele **zasebne kreditne zavarovalne družbe** večjo vlogo, saj opravljajo tri naloge – preprečevanje, kritje odškodnin in izterjavo – in se zaradi finančnih inovacij vse bolj povezujejo z bankami. ECB je v svojih poročilih prišla do zaključka, da večina evropskih kreditnih institucij ustrezno obvladuje ta tveganja, na primer povezana s spremembo obrestnih mer. Pripomniti je treba tudi, da so ZDA premagale krizo zaradi **drugorazrednih hipotekarnih posojil**, ko je ameriška centralna banka večjim pozavarovateljem zagotovila dostop do likvidnosti.

⁽¹⁹⁾ V skladu z Uredbo (EU) št. 1024/2013 so samo sistemsko pomembne kreditne institucije zajete v enotnem mehanizmu nadzora.

⁽²⁰⁾ Argumenti v prid „faktorju za podporo okolju“ izhajajo iz pozitivne sistemske vrednosti okolju prijaznih dejavnosti, ki zmanjšujejo dolgoročno okoljska tveganja, in iz potrebe po vključitvi pozitivnih zunanjih dejavnikov. Glej <http://www.finance-watch.org/our-work/publications/1445> in https://ec.europa.eu/info/publications/180131-sustainable-finance-report_en.

4.8 Na koncu EESO – kot že v različnih predhodnih mnenjih – poziva h konkurenčnim pogojem, ki so pravični ter **neodvisni od tehnologije in poslovnega modela**. V tem mnenju pa znova poziva k **enakim konkurenčnim pogojem** pri nadzoru. To pomeni, da bi bilo treba banke v senci, investicijska podjetja in podjetja finančne tehnologije nadzorovati pogosteje, v skladu s temeljnim načelom „enako tveganje, enaka pravila, enak nadzor“. Zaradi pravil za te nove akterje, ki so bila pogosto povod za sodne postopke, se bodo izboljšale možnosti za finančno vključenost brez negativnih posledic za varstvo potrošnikov.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2017/825 z namenom povečanja finančnih sredstev programa za podporo strukturnim reformam in prilagoditve njegovega splošnega cilja

(COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD)) –

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 v zvezi s podporo za strukturne reforme v državah članicah

(COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD))

(2018/C 237/09)

Poročevalec: **Mihai IVAȘCU**

Soporočevalec: **Stefano PALMIERI**

Zaprosilo	Evropski parlament, 14. 12. 2017 Svet Evropske unije, 21. 12. 2017 in 31. 1. 2018
Pravna podlaga	členi 175, 177, 197(2) in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	28. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	183/2/9

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) podpira predlog o povečanju proračuna programa za podporo strukturnim reformam in o vključitvi namenskega orodja za izvajanje „reformnih zavez“. Prednost morajo imeti reforme z neposrednimi učinki prelivanja na druge države članice.

1.2 EESO v skladu s svojimi prejšnjimi mnenji podpira strukturne reforme, usmerjene v socialni in gospodarski razvoj, vključno s krepitvijo institucionalnih zmogljivosti za izboljšanje kakovosti uprave. Te reforme morajo biti prilagojene posamezni državi in imeti demokratično podporo; izogniti se je treba enotnemu pristopu v vseh državah članicah.

1.3 EESO opozarja, da strukturne reforme niso uspešne le, kadar na socialno vzdržan način zmanjšujejo javno porabo, temveč tudi kadar jo kratkoročno zvišajo, da bi se srednje- ali dolgoročno izboljšala uravnoteženost proračuna države članice.

1.4 Povečanje proračuna programa za podporo strukturnim reformam je sicer dobrodošlo, vendar pa glede na vse večje število zahtevkov držav članic ni zadostno. Že vrednost zahtevkov za leto 2018 petkrat presega predlagani proračun.

1.5 Po drugi strani EESO meni, da je zelo pomembno, da Evropska komisija pregledno predstavi svoje namene glede razdelitve novega proračuna programa za podporo strukturnim reformam, česar v tem predlogu ni naredila, ter pripravi jasna merila izbora.

1.6 EESO poudarja, da je treba finančna sredstva programa za podporo strukturnim reformam povečati, ne da bi pri tem zmanjšali proračun drugih enako pomembnih skladov.

1.7 Najbolj bistvenega pomena je jasna strategija na ravni EU. Z njo bi bilo treba spremljati napredek in raven razvoja v vsaki državi članici, obenem pa predstaviti vizionarske smernice za dodeljevanje sredstev in pri tem upoštevati konvergenčna merila. Pospešiti bi bilo treba izmenjavo najboljših prakse, pri čemer bi morala Evropska komisija nuditi potrebno tehnično podporo.

1.8 Posebno pozornost bi bilo treba nameniti državam članicam, ki so še zunaj euroobmočja, a se mu želijo pridružiti. Pospeševanje tega procesa je ključnega pomena za prihodnost Evropske unije, je dejal tudi Jean-Claude Juncker v svojem govoru o prihodnosti Evrope ⁽¹⁾.

1.9 EESO predlaga uvedbo pravila, v skladu s katerim država članica ne more prejeti finančnih sredstev, če pri odločanju o večletnih svežnjih reformnih zavez ne uporablja dosledno načela partnerstva ter ne vključuje dejansko socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe ⁽²⁾. Uporaba načela partnerstva je ključnega pomena za izvajanje reform na podlagi dejstev in povezanih z realnim stanjem gospodarstva vsake države članice.

1.10 EESO podpira namero, da se v večletnem okviru za obdobje po letu 2020 uvede novo reformno orodje s posebnim mehanizmom financiranja.

1.11 EESO priporoča, da se od primera do primera odloča, ali se določene reforme v okviru programa za podporo strukturnim reformam financirajo in povežejo z novim orodjem za izvajanje reform, zlasti ko gre za priključitev euroobmočju ali za reforme, ki lahko dodatno okrepijo evropsko integracijo.

2. Uvod in splošne ugotovitve

2.1 Evropska komisija je v svežnju o ekonomski in monetarni uniji, ki ga je objavila decembra 2017, predstavila dva konkretna predloga za uredbo, ki naj bi ju sprejeli po rednem zakonodajnem postopku: prvi se nanaša na krepitev programa za podporo strukturnim reformam, da bi povečali tehnično podporo, ki bi bila na voljo vsem državam članicam, in ustvarili namenski delovni postopek za podporo državam članicam, ki nimajo eura, pri njihovem procesu konvergence ⁽³⁾, drugi pa na uvedbo ciljnih sprememb uredbe o skupnih določbah, da bi razširili možnosti, da se rezerva za uspešnost iz sedanjih evropskih strukturnih in investicijskih skladov uporabi za podpiranje nacionalnih reform ⁽⁴⁾.

2.2 EESO je prejel skupno štiri zaprosila: dve od Evropskega parlamenta in dve od Sveta za vsakega od predlogov uredbe. Namen tega mnenja je torej predstaviti stališče EESO o teh dveh zakonodajnih predlogih kot odgovor na konkretna institucionalna zaprosila in brez vpliva na nadaljnje delo Odbora v zvezi s preostankom svežnja Komisije o EMU.

2.3 EESO meni, da je orodje za izvajanje reform lahko pomemben instrument za pomoč državam članicam, ki nimajo dobrih rezultatov pri porabi razpoložljivih strukturnih sredstev, da bi jih uporabljale bolje in da bi se s tem zmanjšal gospodarski razkorak na socialno vzdržen način.

2.4 Novo orodje za izvajanje reform, ki naj bi podpiralo reformne zaveze držav članic v okviru evropskega semestra, je ključnega pomena. Prednost morajo imeti reforme z neposrednimi učinki prelivanja na druge države članice. Kljub vsemu pa EESO poziva k dejavnemu in natančnemu spremljanju napredka pri izvajanju v okviru evropskega semestra.

⁽¹⁾ Stanje v Uniji 2017.

⁽²⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) št. 240/2014 z dne 7. januarja 2014 o Evropskem kodeksu dobre prakse za partnerstvo v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov (UL L 74, 14.3.2014, str. 1).

⁽³⁾ COM(2017) 825 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 826 final.

3. Predlogi za podporo strukturnim reformam v državah članicah

3.1 EESO ponavlja, da je bistveno, da države članice zagotovijo uporabo načela partnerstva in dejansko vključenost socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe, kadar se odločajo o tem, kakšno strategijo strukturnih reform želijo promovirati, kakor tudi med postopkom spremljanja v okviru evropskega semestra. Da bi zagotovili dejansko uporabo tega načela v vseh državah, EESO predlaga uvedbo pravila, po katerem državi ne bi bila dodeljena nobena sredstva, če v odločanje o večletnih svežnjih reformnih zavez ni v celoti vključila organizirane civilne družbe.

3.2 Od uvedbe programa za podporo strukturnim reformam leta 2017 je 16 držav članic izrazilo namero, da izkoristijo njegova finančna sredstva. Proračun programa znaša 22,5 milijona EUR, medtem ko je 271 zahtevkov že presežilo 80 milijonov EUR. Komisija je za leto 2018 predlagala proračun v višini 30,5 milijona EUR. Vendar pa je 24 držav članic vložilo 444 zahtevkov, katerih skupna vrednost presega 150 milijonov EUR.

3.3 EESO pozdravlja povečanje sredstev za program za podporo strukturnim reformam, vendar se mu glede na obseg zahtevkov držav članic zdi učinkovitost ukrepa vprašljiva.

3.4 EESO priporoča povečanje finančnih sredstev programa za podporo strukturnim reformam, ne da bi pri tem ogrozili proračun drugih enako pomembnih skladov.

3.5 EESO meni, da je zelo pomembno, da Komisija pregledno predstavi svoje načrte v zvezi z razdelitvijo novega proračuna programa za podporo strukturnim reformam, da lahko vsaka država članica dobi pravičen delež razpoložljive podpore za reforme, ki jih izvaja.

3.6 Evropska komisija mora določiti jasna in objektivna merila za odločanje o tem, katere reforme naj bi se financirale iz proračuna EU, hkrati pa poskrbeti, da imajo vse države članice enakopraven dostop do sredstev. Poleg tega morajo biti reforme, ki naj bi se jih financiralo, v skladu s strategijo EU in jih je treba v okviru evropskega semestra strogo nadzorovati.

3.7 Glede na to, da že same države članice dajejo pobude za reforme, EESO priporoča, da se program za podporo strukturnim reformam osredotoči zgolj na ukrepe, ki bodo najbolje podprli priporočila za posamezne države.

3.8 Spomniti je treba, da lahko države članice same financirajo reforme, in ta spodbuda Evropske komisije s proračunom programa za podporo strukturnim reformam ne sme pomeniti, da se morajo opreti zgolj na financiranje EU. Delovanje celotne ekonomske in monetarne unije temelji na subsidiarnosti in odgovornem ravnanju vsake posamezne države članice.

3.9 Glede na omejena sredstva EESO meni, da mora Evropska komisija podpreti reforme in ukrepe, ki imajo lahko multiplikacijski učinek na ukrepe, ki jih izvajajo države članice.

3.10 EESO v skladu s svojimi prejšnjimi mnenji podpira strukturne reforme, usmerjene v socialni in gospodarski razvoj: več delovnih mest, boljše zaposlitve, konkurenčnost in konkurenca v proizvodnji in storitvah, upravna in institucionalna kakovost, dobre in učinkovite javne storitve ter okoljska trajnost⁽⁵⁾. Te reforme morajo biti prilagojene posamezni državi in v skladu z njenim nacionalnim programom reform ter imeti demokratično podporo; ni treba, da imajo vse države članice enoten pristop.

3.11 Glede na to, da Pogodba skoraj vsem državam članicam nalaga obveznost, da prevzamejo euro, EESO priporoča, da se posebna pozornost nameni reformam, katerih cilj je širitev euroobmočja, in se po možnosti za te cilje namenijo še dodatna sredstva.

⁽⁵⁾ Na primer izboljšanje poslovnega okolja, financiranja podjetij in izdatkov za raziskave in razvoj, povečanje produktivnosti podjetij, panog in gospodarstev, spodbujanje ustvarjanja kakovostnih in boljše plačanih delovnih mest ter sočasno zmanjševanje deleža začasnih, negotovih in slabo plačanih zaposlitev, krepitev kolektivnih pogajanj in neodvisnosti socialnih partnerjev v njih ter socialni dialog na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni, reformiranje javnih uprav, da bi bile učinkovitejše pri gospodarskem in družbenem razvoju ter preglednejše za javnost, in spodbujanje kakovosti sistemov izobraževanja in usposabljanja delavcev, da bi vsem družbenim skupinam nudili enake možnosti in rezultate.

3.12 Evropska unija je v boljšem položaju kot države članice za spremljanje napredka držav zunaj euroobmočja. Skozi celoten proces si je treba izmenjavati najboljše prakse in EESO predlaga, da se za to vzpostavi posebna komunikacijska platforma.

4. Predlog za uvedbo novega orodja za izvajanje reform za podporo strukturnim reformam v državah članicah

4.1 Zavedajoč se dejstva, da so „strukturne reforme“ postale zelo širok pojem, je EESO zadovoljen, da predlog uredbe vključuje tudi njihovo opredelitev.

4.2 EESO priporoča, da Evropska komisija sodeluje z državami članicami pri preučevanju različnih možnosti za zagotovitev fiskalne in proračunske vzdržnosti. Nekatere reforme lahko v kratkoročnem obdobju zahtevajo več javnih izdatkov za uvedbo novih postopkov in dejavnosti, ki bodo šele v srednje- ali dolgoročnem obdobju pripomogli k prihranku sredstev ali zbiranju dodatnih prihodkov. Zato je priporočljivo, da se ne gleda le na kratkoročne ukrepe za znižanje stroškov, ampak tudi na načine za povečanje proračunskih prihodkov.

4.3 EESO pozdravlja novo orodje za izvajanje reform, predlagano v okviru večletnega finančnega okvira za obdobje po letu 2020, glede na to, da morajo evropske institucije zelo tesno sodelovati z državami članicami, da bi dosegle močnejšo integracijo in konvergenco Unije. EESO poziva k dejavnemu in natančnemu spremljanju napredka pri izvajanju v okviru evropskega semestra.

4.4 Kljub temu da evropski semester in poročila za posamezne države članice, ki so bila razvita kot njegov del, tvorijo odličen osrednji instrument za ocenjevanje programa za podporo reform, EESO meni, da je treba razviti še dodatne instrumente za pravilno presojo napredka. Ti morajo biti prilagojeni posebnim ekonomskim zahtevam vsake države članice.

4.5 EESO podpira začasno rešitev, da se pilotna faza novega orodja za izvajanje reform financira iz rezerve za uspešnost. S tem predlogom ne bi smeli posegati v obstoječe evropske strukturne in investicijske sklade, temveč bi mu bilo treba nameniti poseben proračun.

4.6 Napredek vsake države članice bi bilo treba sproti spremljati v okviru evropskega semestra. Tak način poročanja bi moral omogočiti jasen vpogled v doseženi napredek in prihodnje proračunske potrebe.

4.7 Glede na to, da naj bi novo orodje za izvajanje reform dopolnjevalo prostovoljno tehnično pomoč, ki se nudi v okviru programa za podporo strukturnim reformam, EESO priporoča, da se od primera do primera odloča, ali se določene reforme financirajo in povežejo z novim orodjem za izvajanje reform, zlasti ko gre za priključitev euroobmočju ali za reforme, ki lahko dodatno okrepijo evropsko integracijo.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

(COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE))

(2018/C 237/10)

Poročevalec: **Michael McLOUGHLIN**

Zaprosilo	Svet, 1. 12. 2017
Pravna podlaga	člena 29(1) in 148(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije
Sklep plenarne skupščine	24. 1. 2017
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	23. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	15. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	159/43/15

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) odobrava osnutek smernic za zaposlovanje in njihovo uskladitev z evropskim stebrom socialnih pravic. Meni pa, da bi bilo v njih mogoče storiti več, da bi resnično izpolnile obljube socialnega stebra.

1.2 Smernice za zaposlovanje morajo prispevati k boljši uravnoveženosti makroekonomskih pravil in k socialni Evropi skladno s poročilom petih predsednikov o dokončanju evropske ekonomske in monetarne unije iz leta 2015 ⁽¹⁾. Po mnenju EESO je pravi čas za obravnavo konvergence med makroekonomskimi in socialnimi razmerami takrat, ko se kažejo znaki okrevanja.

1.3 EESO znova poziva k resničnemu svežnju ukrepov za socialne naložbe v okviru evropskega programa za rast in naložbe v vrednosti 2 % BDP ⁽²⁾.

1.4 Opozarja na številne ugotovitve iz osnutka skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2018 ⁽³⁾, ki kažejo na neenakomerno okrevanje na področju zaposlovanja med državami članicami EU, regijami in skupinami prebivalstva.

1.5 EESO podpira večjo osredotočenost na učinek in uresničevanje znotraj stebra in smernic za zaposlovanje, k čemur po potrebi prispevajo pregled socialnih kazalnikov in drugi ukrepi. Države članice in EU bi morale učinek, povezan s temi vprašanji, upoštevati v razpravah in načrtovanju pri dodeljevanju sredstev EU.

1.6 Iz določb smernice 5 bi morale nedvoumno izhajati, da inovativne oblike dela niso vedno povezane z bolj nestalnimi oblikami zaposlitve, kakor se včasih domneva. Ukrepi v podporo nemotenemu prehajanju na trgu dela, z ustreznimi določbami za varnost delavcev vred, bi pomagali zagotoviti, da nove oblike dela zagotavljajo pravične zaposlitvene možnosti.

⁽¹⁾ Poročilo petih predsednikov z naslovom Dokončanje evropske ekonomske in monetarne unije, 22. junij 2015.

⁽²⁾ UL C 226, 16.7.2014, str. 21.

⁽³⁾ Osnutek skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2018.

1.7 Premik z obdavčitve dela na druge vire v smernicah je sicer dobrodošel, vendar so v njih potrebna pojasnila o drugih možnih virih. EESO je pripravil mnenja o agresivnem davčnem načrtovanju, davčnih goljufijah in utajah ter okoljskih davkih⁽⁴⁾, ki bi jih tudi lahko predlagali v smernicah kot možne vire.

1.8 EESO meni, da bi bilo treba v smernici 6 ohraniti izrecno omembo Evropskega socialnega sklada.

1.9 V smernici 7 bi potreba po nepristranskem reševanju sporov morala veljati za vsa področja, ne samo za neupravičene odpustitve. Vendar pa alternativno reševanje sporov ne bi smelo strankam vzeti pravice do dostopa do sodišč.

1.10 V smernici 8 je treba ohraniti ukrepe za odpravljanje brezposelnosti mladih, zlasti je treba zagotoviti sredstva za jamstvo za mlade in nadaljnji razvoj „jamstva za znanja in spretnosti“.

1.11 V smernici 8 se je prav tako treba še naprej posvečati dolgotrajni brezposelnosti, ki je lahko vir delovne sile na vse ožjem trgu dela.

1.12 Na položaj invalidov je treba gledati skozi prizmo pravic pa tudi praktičnih splošnih ukrepov na področju zaposlovanja s posebnim poudarkom na boju proti diskriminaciji, kakor je določeno v Pogodbah.

1.13 Vsaka smernica mora vsebovati določbe o enakosti spolov, pri odpravljanju razlik v plačah med spoloma pa se je treba posvetiti vprašanjem nizkih plač.

1.14 V smernicah bi bilo treba posebej navesti migrante in begunce.

1.15 Medtem ko v zvezi z dvigom zakonske upokojitvene starosti EESO ponavlja svoje stališče, da bi morala biti dejanska starost najprej podobna zakonsko določeni starosti⁽⁵⁾, hkrati poudarja potrebo po zagotovitvi vzdržnosti pokojninskih sistemov v državah članicah z obravnavanjem izzivov, kot so daljša pričakovana življenjska doba, spremembe na trgu dela, ki vplivajo na financiranje pokojnin, ter zagotavljanje ustrezne ravni pokojnin.

1.16 EESO veseli jasnost, da bodo za države članice euroobmočja in države članice zunaj njega veljale enake določbe socialnega stebra in smernic za zaposlovanje.

2. Ozadje

2.1 Smernice za zaposlovanje so stalnica v politiki EU od leta 1997. Pravna podlaga za to je člen 148 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU)⁽⁶⁾: „Svet vsako leto [...] pripravi smernice, ki jih države članice upoštevajo v svojih politikah zaposlovanja“.

2.2 Leta 1997 so bile smernice eden od prvih primerov odprte metode usklajevanja politike EU, pri kateri se za doseganje nekega cilja na prostovoljni osnovi določijo strogi sistemi poročanja in medsebojnih strokovnih pregledov. Smernice se zdaj navezujejo na širše smernice ekonomske politike iz člena 121 PDEU.

2.3 Novembrski osnutek skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2018⁽⁷⁾ je objavljen skupaj z osnutkom smernic za zaposlovanje in predstavlja pomembne raziskave in izsledke o stanju na področju zaposlovanja v EU. Poročilo kaže, da se splošne razmere na področju zaposlovanja v EU izboljšujejo, brezposelnost med mladimi in dolgotrajna brezposelnost zmanjšujeta, cilj 75-odstotne zaposlenosti iz strategije Evropa 2020 za EU kot celoto pa je na dosegu roke, čeprav to ne velja za nekatere države članice. Vendar pa se stopnja izboljšanja močno razlikuje med državami članicami, regijami in skupinami prebivalstva. Precej ljudi v svojem življenju še vedno ne opazi znakov okrevanja. Kakovost ustvarjenih delovnih mest in povečanje revščine zaposlenih sta prav tako pomembni vprašanja.

⁽⁴⁾ Mnenje EESO na lastno pobudo Neenakomerna porazdelitev bogastva v Evropi (UL C 129, 11.4.2018, str. 1), raziskovalno mnenje EESO Obdavčitev sodelovalnega gospodarstva (UL C 81, 2.3.2018, str. 65, UL C 434, 15.12.2017, str. 18, UL C 71, 24.2.2016, str. 42).

⁽⁵⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 38, UL C 299, 4.10.2012, str. 115.

⁽⁶⁾ PDEU.

⁽⁷⁾ Osnutek skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2018.

2.4 Na socialnem vrhu v Göteborgu je bil novembra 2017 z medinstitucionalno razglasitvijo potrjen evropski steber socialnih pravic⁽⁸⁾. Gre v bistvu za politično deklaracijo, s katero se je EU zavezala k izpolnjevanju dvajsetih ključnih načel. V praksi to pomeni, da je EU sprejela skupno krovno zavezo za socialno Evropo. Steber spremlja pregled socialnih kazalnikov, ki vsebuje 14 glavnih kazalnikov za ocenjevanje zaposlovanja in socialnih trendov.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Evropska unija si je že od nekdaj prizadevala uskladiti cilja socialnih pravic in gospodarske rasti s kombinacijo pogodbenih določb, zakonodaje ter mehanizmov mehke socialne politike in z uresničevanjem enotnega trga, čeprav ne vedno uspešno. Svetovni gospodarski krizi so sledile obsežne reforme gospodarstva, da bi preprečili eksistencialno krizo eura. Mnogi opozarjajo, da predanost EU socialni politiki nezadržno plahni že od časov, ko je bil na čelu Komisije Jacques Delors. Poleg tega so očitne tudi politične in socialne posledice gospodarske krize ter z njo povezanih varčevalnih ukrepov. Nekateri celo trdijo, da obstaja bolj ali manj neposredna povezava med tem, vzponom populizma in izglasovanim izstopom Združenega kraljestva iz EU. Potrebo po ponovni konvergenci ekonomskega povezovanja in ustreznih socialnih politik je uradno potrdilo poročilo petih predsednikov o dokončanju evropske ekonomske in monetarne unije iz leta 2015⁽⁹⁾. Letni pregled rasti za 2018⁽¹⁰⁾ izhaja iz nekoliko drugačnega stališča in se bolj osredotoča na enake priložnosti, kakovostna delovna mesta in potrebo po ovrednotenju distribucijskega učinka reform, kar je zelo dobrodošlo.

3.2 Evropski steber socialnih pravic je še novost in EESO je že izrazil zaskrbljenost zaradi pomanjkanja jasnosti v zvezi s stebrom in njegovim izvajanjem v prihodnje. Pri spodbujanju politik v prid blaginji državljanov EU bi se bilo treba izogniti preteklim napakam pri uresničevanju glavnih političnih zavez. EESO je o socialnem stebru v letu 2017 pripravil dve mnenji⁽¹¹⁾, v katerih na splošno odobrava načela in pravice ter njegovo vlogo vodila za obnovljeno konvergenco v državah članicah in vse strani spodbuja, naj poskrbijo za njihovo izvajanje in učinkovitost. V tem duhu se je zavzel tudi za večjo jasnost glede socialnega stebra in njegovega izvajanja v praksi. Socialni steber nima pravnega učinka in ni del Pogodb. Po mnenju EESO bi kot prvo moral „podpirati obstoječi socialni pravni red EU ter spodbujati njegovo dosledno in ustrezno izvajanje“. V teh dveh mnenjih je EESO poudaril vlogo civilne družbe in zlasti posebno vlogo socialnih partnerjev pri politiki zaposlovanja in trga dela ter opozoril tudi na vprašanja v zvezi z zaposlovanjem, in sicer:

- vzpostavitev pravičnega ravnotežja med gospodarsko in socialno razsežnostjo,
- prihodnost dela,
- vključevanje posebej prikrajšanih skupin na trg dela,
- ustvarjanje zaposlovanja in kakovostnih delovnih mest,
- podporo novim in bolj razgibanim poklicnim potem,
- potrebo po „jamstvu za znanja in spretnosti“,
- potrebo po približanju dejanske upokojitvene starosti zakonsko določeni starosti,
- cilj, da bi ljudje delali dlje, na podlagi vseživljenjskega pristopa, ki vključuje dobre delovne pogoje,
- pravično mobilnost delovne sile in poštene delovne pogoje za vse,
- potrebo po socialnih naložbah,
- potrebo po prizadevanju za zavezujočo minimalno raven socialne zaščite,

⁽⁸⁾ Evropski steber socialnih pravic.

⁽⁹⁾ Poročilo petih predsednikov.

⁽¹⁰⁾ Letni pregled rasti za leto 2018.

⁽¹¹⁾ UL C 125, 21.4.2017, str. 10, in mnenje Vpliv socialne razsežnosti in ESSP na prihodnost EU (UL C 81, 2.3.2018, str. 145).

- vlogo evropskega semestra in zlasti potrebo po enakosti med cilji na področju zaposlovanja in sociale ter makroekonomskimi cilji,
- potrebo po omejitvi sredstev EFSI na socialne naložbe,
- položaj držav, ki niso članice euroobmočja.

3.3 To mnenje obravnava smernice za zaposlovanje in sorodna vprašanja v povezavi z evropskim stebrom socialnih pravic. Posodobitev smernic namreč narekujeta tudi steber in njegova metodologija. V mnogih pogledih so spremenjene smernice za zaposlovanje lahko tudi dober prvi preizkus socialnega stebra. EESO jih mora proučiti z vidika svojih že izraženih stališč o njem.

3.4 Na vprašanji učinka in izvajanja smernic za zaposlovanje je EESO že opozoril v svojih prejšnjih mnenjih o tej temi leta 2015 in pred tem⁽¹²⁾, pomembni pa sta tudi pri ocenjevanju smernic skozi drobnogled socialnega stebra. Evropski steber socialnih pravic vsebuje 14 kazalnikov za merjenje napredka, ki so lahko jamstvo njegove učinkovitosti. Seveda pa nekateri od teh kazalnikov niso novi in so bili vključeni že med kazalnike zaposlenosti iz leta 2013. Sicer je dobrodošlo, da kazalniki zajemajo socialni steber, vendar pa bi morale biti splošne meritve razčlenjene na bolj podrobne praktične prvine politik zaposlovanja v državah članicah. Vprašati bi se bilo treba tudi, ali bi smernice za zaposlovanje v zadostni meri obravnavale neko zadevo ali skupino prebivalstva, ki ni izrecno omenjena v stebru ali kazalnikih.

3.5 Smernice za zaposlovanje še naprej delujejo po odprti metodi usklajevanja, socialni steber pa se uresničuje s kombinacijo „mehkega prava“ in zakonodaje EU. Ker je bilo za smernice od nekdaj tako, se zaradi tega njihova učinkovitost ni zmanjšala. Vzpostavljanje socialnega stebra je na začetku s političnega vidika zelo pomembno, zato si lahko predstavljamo, da se bo to preneslo tudi na smernice za zaposlovanje, vendar dolgoročno morda ne bo vedno tako.

3.6 EESO je v svojem zadnjem mnenju o socialnem stebru prav tako opozoril na potrebo po izboljšanju kazalnikov in na potrebo po tako ekonomskem kot socialnem evropskem semestru⁽¹³⁾. Odnos med nadzorom makroekonomskih zadev ter politiko zaposlovanja in socialno politiko je ključnega pomena. Kaže se nasprotje med pristopom k zaposlovanju in izjemno strogimi zakonskimi pooblastili glede eura, kot sta t. i. dvojček in šesterček skupaj s pogodbo o fiskalnem paktu. EESO še vedno meni, da je kljub napredku pri socialnem stebru in vključitvi smernic za zaposlovanje v širše smernice ekonomske politike ta dva vidika mogoče še bolje prilagoditi. Zato znova izraža pomisleke glede pomanjkanja konvergence med smernicami za zaposlovanje in splošnimi smernicami ekonomske politike⁽¹⁴⁾. Tudi poročilo petih predsednikov o zagotovitvi ocene AAA na socialnem področju v Evropi nakazuje večjo konvergenco med ekonomskim in socialnim vidikom. Sprememba smernic in uporaba kazalnikov prinašata dodatno dobrodošlo usklajevanje politike s socialnim stebrom, čeprav to ne pomeni velikega napredka glede na splošno potrebo po konvergenci med socialnimi in makroekonomskimi vidiki. Zastavi se lahko celo vprašanje, ali niso morda nekatere ekonomske smernice v nasprotju s smernicami za zaposlovanje.

3.7 Priporočila za posamezne države članice⁽¹⁵⁾ imajo lahko ključno vlogo pri zagotavljanju učinkovitosti smernic za zaposlovanje in evropskega stebra socialnih pravic. So pomembna priložnost za oblikovanje nacionalne politike, usklajene s smernicami in načeli socialnega stebra za uresničitev skupnih rezultatov. Kljub izboljšanju razmer po vsej Evropi še vedno obstajajo razlike med državami članicami, med regijami in med različnimi skupinami ljudi na trgu dela. Priporočila za posamezne države, ki izhajajo iz smernic za zaposlovanje, bi si morala prizadevati za zmanjšanje teh razlik ter povečanje in usmerjanje virov v ta namen.

3.8 Evropski steber socialnih pravic je naslovljen na vse države članice, čeprav je bil zasnovan za euroobmočje⁽¹⁶⁾, zato so načela socialnega stebra in socialni kazalniki podlaga za oblikovanje priporočil za posamezne države za vse države članice, kar je treba pozdraviti.

⁽¹²⁾ UL C 332, 8.10.2015, str. 68.

⁽¹³⁾ Mnenje EESO Vpliv socialne razsežnosti in ESSP na prihodnost EU (UL C 81, 2.3.2018, str. 145).

⁽¹⁴⁾ UL C 458, 19.12.2014, str. 1, UL C 173, 31.5.2017, str. 73.

⁽¹⁵⁾ Priporočila za posamezne države.

⁽¹⁶⁾ Glej Preambulo Evropskega stebra socialnih pravic.

3.9 Od prejšnjih smernic je precejšnje zanimanje vzbudilo „jamstvo za znanja in spretnosti“. Koncept, ki posnema „jamstvo za mlade“ in deloma temelji na sporočilu Komisije o novem programu znanj in spretnosti za Evropo⁽¹⁷⁾, se usmerja zlasti na nizkokvalificirane odrasle in pridobivanje bralne, matematične in digitalne pismenosti ter napredovanje do srednješolske izobrazbe⁽¹⁸⁾.

3.10 Financiranje izvajanja socialnega stebra in smernic za zaposlovanje z evropskimi sredstvi bo pomembno tudi v prihodnosti. Kmalu se bodo začela pogajanja o prihodnjem večletnem finančnem okviru, velik zalogaj pa bo nedvomno oblikovanje proračuna po izstopu Združenega kraljestva iz Evropske unije. EESO je svoja stališča v zvezi s tem predstavil v mnenju o vmesnem pregledu večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020, v katerem je opozoril na „evropsk [o] dodan[o] vrednost, ki bi vključevala široko politično soglasje v podporo delovanju EU, ki lahko svojim državljanom omogoči dejanske koristi“⁽¹⁹⁾.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Komisija je smernice za zaposlovanje očitno uskladila z evropskim stebrom socialnih pravic, kar je zelo dobrodošlo. Ugotovitve in priporočila iz mnenja EESO o smernicah za zaposlovanje⁽²⁰⁾ iz leta 2015 večinoma še vedno veljajo. Vseeno pa je treba posodobiti ugotovitve o nekaterih konkretnih zadevah.

4.2 Gospodarske razmere v EU se trenutno še naprej izboljšujejo, vendar je treba narediti še veliko več, zlasti za države članice, regije in skupine prebivalstva, ki se soočajo z več težavami, zaradi česar je potrebna okrepljena socialna politika, skladna z evropskim stebrom socialnih pravic.

4.3 EESO je že z naklonjenostjo pospremil sveženj Komisije za socialne naložbe⁽²¹⁾, saj bi lahko veliko prispeval k spremembi usmeritve politike v prid trajnostne rasti in bolj odporne družbe. Pozval je k evropskemu programu za rast in naložbe v višini 2 % BDP in „večji osredotočenosti na socialne naložbe v procesu usklajevanja evropskega semestra“. V zvezi s sedanjimi smernicami za zaposlovanje ponavlja to zahtevo in poziva k spremembi njihovega besedila v skladu s tem.

Trenutne gospodarske razmere in razmere na trgu dela dejansko potrjujejo ponovni poudarek na socialnih naložbah.

4.4 EESO se zdaj še bolj zaveda položaja posameznih skupin ljudi na trgu dela, tako v smislu ponudbe delovne sile kot doseganja bolj enakih rezultatov. Redno opozarja na položaj mnogih od teh skupin, ki so pomembne tudi za smernice za zaposlovanje. Del 8 obrazložitvenega memoranduma Komisije o smernicah za zaposlovanje se izrecno sklicuje na priporočilo Komisije o dejavnem vključevanju oseb, izključenih s trga dela⁽²²⁾. Gre za dokument iz leta 2008, zato bi ga bilo morda treba posodobiti v skladu s socialnim stebrom in smernicami za zaposlovanje, zlasti zato ker se bodo zaradi krčenja trga delovne sile ponudile priložnosti za te skupine ljudi.

5. Smernice

5.1 Besedilo smernic se je ponekod spremenilo zaradi prilagoditve socialnemu stebru ali kako drugače. Skladno s **smernico 5** bi morale države članice „spodbujati inovativne oblike dela, ki ustvarjajo zaposlitvene možnosti za vse na odgovoren način“. Čeprav nove oblike dela in inovacije prinašajo priložnosti za rast, imajo lahko tudi negativne posledice za ljudi, če pomenijo bolj negotovo zaposlitev. Poskrbeti je treba za ravnovesje, da se izkoristijo nedvomne prednosti za rast, podjetništvo in zaposlovanje. Hkrati je potrebna ustrezna ocena učinka novih oblik dela⁽²³⁾. Smernice za zaposlovanje bi morale biti usmerjene v to, da trendi, povezani z novimi oblikami dela, vodijo v poštene oblike zaposlitvenih priložnosti, ki temeljijo na ravnotežju med gladkim prehodom na trgu dela in ustreznimi določbami glede varnosti delavcev. Iz določb te smernice bi morale nedvomno izhajati, da inovativne oblike dela niso vedno povezane z bolj nestalnimi oblikami zaposlitve, kakor se včasih domneva. Ukrepi v podporo nemotenemu prehajanju na trgu dela, z ustreznimi določbami za

⁽¹⁷⁾ Novi program znanj in spretnosti za Evropo.

⁽¹⁸⁾ Glej priporočilo Sveta iz leta 2016 o poteh izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle.

⁽¹⁹⁾ UL C 75, 10.3.2017, str. 63.

⁽²⁰⁾ UL C 332, 8.10.2015, str. 68.

⁽²¹⁾ UL C 226, 16.7.2014, str. 21.

⁽²²⁾ Priporočilo Komisije št. 2008/867/ES z dne 3. oktobra 2008 o dejavnem vključevanju oseb, izključenih s trga dela (UL L 307, 18.11.2008, str. 11).

⁽²³⁾ Glej zlasti UL C 303, 19.8.2016, str. 54.

varnost delavcev vred, bi pomagali zagotoviti, da nove oblike dela zagotavljajo pravične zaposlitvene možnosti. EESO je v nedavnem mnenju na lastno pobudo⁽²⁴⁾ pozval oblasti, naj opredelijo delodajalce in delavce, od vseh zahtevajo plačevanje prispevkov v sisteme socialne varnosti, povežejo elektronske sisteme socialne varnosti z davčnimi zbirkami podatkov in proučijo nove načine financiranja sistemov socialne varnosti.

5.2 V zvezi z „inovativnimi“ oblikami dela bi se bilo treba bolj posvetiti povezavam in trendom, kot sta digitalizacija in ekologizacija delovnih mest v povezavi z digitalno agendo EU in svežnjem o krožnem gospodarstvu. Države članice so spodbujene k socialnim inovacijam, zato EESO opozarja na nekatere koristne zglede socialnih inovacij, ki so prejeli nagrado EESO za civilno družbo 2017⁽²⁵⁾.

5.3 EESO podpira spodbujanje podjetništva ter ustanavljanja in rasti mikro in malih podjetij pa tudi gojenje podjetniškega duha⁽²⁶⁾. Kazalnik za ocenjevanje pogojev za podjetništvo bi bil dobrodošel.

5.4 V zvezi z izvajanjem predlogov Komisije o novem programu znanj in spretnosti za Evropo je EESO v svojem mnenju⁽²⁷⁾ poudaril številne izzive, kot je potreba po „bolj inovativnih rešitvah na področju izobraževanja ter razvoja znanj in spretnosti“, spodbujanje jamstva za znanja in spretnosti ter zagotavljanje ustreznih in večjih finančnih sredstev ter splošnega dostopa do njih.

5.5 Smernica 5 se nanaša tudi na „poštene plače za dostojen življenjski standard“ ter zagotovitev „ustrezne ravni minimalnih plač“, ob upoštevanju njihovega učinka na konkurenčnost, ustvarjanje delovnih mest in revščino zaposlenih. V primerjavi s prejšnjimi smernicami se zdaj več pozornosti namenja nizkim plačam in revščini zaposlenih, vendar EESO še vedno meni, da je potrebna jasna opredelitev „kakovostnih delovnih mest“. Pri tem bi bilo na primer koristno izboljšati učinkovitost kolektivnih pogodb in jih razširiti. Hkrati je spoštovanje načela subsidiarnosti ter avtonomne vloge socialnih partnerjev pogoj, ki je izjemnega pomena.

5.6 EESO meni, da se prevelik poudarek namenja oviram na strani ponudbe, ne pa tudi potrebi po socialnih naložbah in rasti. Premik z obdavčitve dela na druge vire v smernicah je sicer dobrodošel, vendar so v smernicah potrebna pojasnila o drugih možnih virih. EESO je pripravil mnenja o agresivnem davčnem načrtovanju, davčnih goljufijah in utajah ter okoljskih davkih⁽²⁸⁾, ki bi jih tudi lahko predlagali v smernicah kot možne vire.

5.7 Sklicevanje na tehnološke in okoljske spremembe v **smernici 6** je dobrodošlo; prav tako bi bile dragocene dodatne podrobnosti o potencialu za zeleno rast. Podobno bi morala k večji mobilnosti prispevati nova zaveza, „da se pravice do usposabljanja prenašajo med poklicnimi prehodi“. Zato EESO poudarja, da je treba ohraniti dostojno življenje med usposabljanjem, ne glede na to, kje to poteka. Preučiti bi bilo treba tudi instrumente, ki so v uporabi v nekaterih državah članicah, kot so nepovratna sredstva, posojila, kolektivne pogodbe o plačanem študijskem dopustu ali druge določbe, da bi dobra praksa na področju minimalnih standardov glede pravic do študijskega dopusta postala običajna praksa v drugih državah članicah. EESO odobrava novo besedilo v smernici 6 o priznavanju neformalnega učenja in povečani ponudbi prožnega nadaljevalnega poklicnega usposabljanja ter odločnejše ukrepe za odrasle slušatelje. Nekaj dela je bilo opravljenega tudi pri razširitvi določb smernice 6 o ovirah za zaposlovanje žensk na več skupin ter oblikovanju določb, ki so bolj nevtralne glede na spol. EESO poziva k določeni previdnosti pri tem, da se ne izgubi posebna pozornost, ki se

⁽²⁴⁾ Mnenje EESO Vzdržni sistemi socialne varnosti in socialne zaščite v digitalni dobi (UL C 129, 11.4.2018, str. 7).

⁽²⁵⁾ Nagrada je bila podeljena izjemnim projektom, ki ljudem v stiski, kot so osebe s priseljenskim ozadjem, invalidi, dolgotrajno brezposelni, ženske, ki so izgubile stik s trgom dela, mladi in revni, pomagajo pri vključevanju na trg dela. Glej spletno stran EESO o nagradi za civilno družbo za leto 2017.

⁽²⁶⁾ UL C 332, 8.10.2015, str. 20.

⁽²⁷⁾ UL C 173, 31.5.2017, str. 45.

⁽²⁸⁾ Mnenje EESO na lastno pobudo Neenakomerna porazdelitev bogastva v Evropi (UL C 129, 11.4.2018, str. 1), raziskovalno mnenje EESO Obdavčitev sodelovalnega gospodarstva (UL C 81, 2.3.2018, str. 65, UL C 434, 15.12.2017, str. 18, UL C 71, 24.2.2016, str. 42).

namenja enakosti spolov. Določbe o ravnovesju med poklicnim in zasebnim življenjem so dobrodošle in so do neke mere že upošteevane. V zvezi s tem EESO ponavlja svojo podporo zakonodajnemu predlogu Komisije o uravnoteženju poklicnega in zasebnega življenja, vključno s plačanim dopustom za nego in varstvo, kot je izrazil v nedavnem mnenju ⁽²⁹⁾ (to manjka v zadnjem odstavku smernice 6). Po njegovem mnenju bi moralo v smernici 6 ostati izrecno sklicevanje na Evropski socialni sklad.

5.8 **Smernica 7** vsebuje izboljšano besedilo o prekarnih delovnih pogojih in prožnih delovnih ureditvah. To velja še zlasti za navedbo „ohraniti ustrezno varnost ter zdravo, varno in dobro prilagojeno delovno okolje“. Vendar pa se določbe o „okolju za zaposlovanje“ ne smejo uporabiti za manjšo zaščito na podlagi delovnega prava. Precej so se spremenile določbe o aktivnih politikah trga dela in javnih zavodih za zaposlovanje. Te so na splošno dobrodošle in so v skladu z najboljšo prakso na tem področju. Glede na pomen, ki se pripisuje temu področju denimo v OECD, ne bi bilo odveč, če bi bilo deležno večje pozornosti pri priporočilih za posamezne države. EESO odobrava novo besedilo o socialnem dialogu, vendar znova poudarja svoje stališče o različnosti socialnega dialoga v EU in posledicah gospodarske krize na tem področju, ki v številnih državah članicah še niso bile odpravljene.

5.9 Določbe o dostopu do nepristranskega reševanja sporov bi se morale uporabljati na splošno, in ne le za neupravičene odpustitve. Vendar pa je treba spoštovati pravico strank, da se v primeru neuspešnega alternativnega reševanja sporov obrnejo na sodišča. Potrebna je omemba udeležbe delavcev na primer pri vprašanjih, kot je delovni čas. Nadomestila za brezposelnost ne bi smela odvracati od zaposlitve, ne bi pa smeli niti spodkopati njihove vloge pri zagotavljanju dostojnih življenjskih razmer brezposelnih. Poleg tega je treba določbe o olajšanju čezmejnega dela dopolniti z določbami, ki bodo zagotavljale pravične delovne pogoje in preprečevale socialni damping.

5.10 Obstajajo države z manj razvitim socialnim dialogom in tudi take, ki so na tem področju nazadovale zaradi krize. EESO odobrava prizadevanja Evropske komisije za tesnejše sodelovanje s socialnimi partnerji v okviru evropskega semestra. Glede na osrednji pomen socialnega dialoga pri uresničevanju stebra socialnih pravic in pri izvajanju smernic za zaposlovanje ter priporočil za posamezne države EESO znova poziva k temu, da bi se uporabljal v vseh državah članicah, ter poziva vse politične akterje na nacionalni in evropski ravni, da se strukture kolektivnih pogajanj na vseh ravneh ne oslabijo, pač pa okrepijo. Poleg tega je Komisija dosegla napredek pri vključevanju civilne družbe v poročanje po posameznih državah, kar je treba pohvaliti in na tem graditi naprej.

5.11 **Smernica 8** prinaša novo besedilo na področju širših socialnih določb. Dobrodošle so tako zaveze glede zastopanosti premalo zastopanih skupin kot določbe o ustreznem minimalnem dohodku. Vendar pa bi bila zaželena tudi navedba tega, kako se ta minimalni dohodek izračunava, zlasti pa opravljenega dela v zvezi z referenčnimi proračuni. V smernici 8 bi moral biti naveden tudi večji dostop do socialne zaščite za delavce vseh vrst, ne glede na status. Dobrodošla je dodatna navedba revščine zaposlenih v tej smernici in podrobna omemba posameznih socialnih storitev, saj smernice umešča v socialno politiko v skladu z določbami socialnega stebra in prav tako podpira poziv EESO k socialnim naložbam. Čeprav EESO v tem mnenju ponavlja svoje stališče glede upokojitvene starosti, so določbe v smernicah glede ukrepov, „ki podaljšujejo poklicno življenje“, dobrodošle, vendar mora biti jasno, da je tako podaljšanje prostovoljno. EESO bo pravočasno izrazil svoje stališče glede pristopa Evropske komisije o dostopu do socialne varnosti.

5.12 Razmere glede brezposelnosti mladih in število mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, so še vedno razlog za skrb in postajajo še posebno neobvladljiv problem. Pregled razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi iz leta 2017 ⁽³⁰⁾ posebej poudarja, kako je gospodarska kriza nesorazmerno vplivala na mlade, in zdi se, da se kljub oživljanju gospodarstva ta trend ni dovolj obrnil. Jamstvo za mlade je s podporo pobude za zaposlovanje mladih in ESS pokazalo spodbudne rezultate pri sorazmerno hitrem pretvarjanju političnih zavez v dejanja, vendar pa bo treba rešiti še nekatera vprašanja. Kot se pogosto dogaja, je bil obseg namenskih sredstev minimalen in veliko virov ni bilo novih. Pomembno bo, da se nova denarna sredstva (pobuda za zaposlovanje mladih) vsaj ohranijo. Četudi se položaj izboljša, bi se bilo treba še naprej posvečati brezposelnosti mladih, saj so pogosto potrebne strukturne reforme, da se poskrbi, da ta

⁽²⁹⁾ Raziskovalno mnenje EESO o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja zaposlenih staršev in oskrbovalcev (UL C 129, 11.4.2018, str. 44).

⁽³⁰⁾ Pregled razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev 2017.

skupina ob ponovnem izbruhu krize ne bo prva na udaru. Potrebni je več raziskav, da se ugotovijo „vzročno-posledične“ povezave med izboljšanjem zaposlovanja mladih (kjer je to prisotno) in dejanskimi ukrepi v okviru jamstva. Podobno bi bilo treba v zvezi z jamstvom upoštevati kakovost ukrepov in neenake spremembe glede brezposelnosti med mladimi. EESO je že pozval k temu, da se v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladov ESI) še naprej namenja pozornost temu področju ter da se mladinskim organizacijam in socialnim partnerjem da večja vloga pri doseganju rezultatov na lokalni ravni ⁽³¹⁾.

5.13 Ko se razmere na trgu dela izboljšajo, dolgotrajno brezposelni pogosto potrebujejo največ časa za ponovno vključitev. Potrebni bi bili konkretni ukrepi v ta namen, kot so prilagodljiv trg dela, ustrezno usposabljanje in individualno usmerjanje pri iskanju zaposlitve. Pozornost je treba nameniti tudi statističnim podatkom o delavcih, ki so obupali nad iskanjem zaposlitve, in o tistih, ki so komajda v stiku s trgom dela, saj se jih pogosto prezre. Izboljšanje razmer na trgu dela lahko ti dve skupini spet pritegne k aktivnemu iskanju zaposlitve, toda potrebna je posebna in konkretna podpora in nacionalni sistemi se morajo spoprijeti s tem izzivom; tudi pri tem bi imela pomembno vlogo usmeritev v socialne naložbe. Okvir kazalnikov Odbora za zaposlovanje (EMCO) za spremljanje priporočila Sveta o vključevanju dolgotrajno brezposelnih na trg dela ⁽³²⁾ je nadvse dobrodošel in mora še naprej ostati element njegovega dela in predmet pregleda Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov.

5.14 V smernicah je treba izrecno omeniti potrebe in položaj migrantov in beguncev ⁽³³⁾.

5.15 Razlike v plačah med spoloma in prevelika zastopanost žensk na slabo plačanih delovnih mestih še naprej zbuja skrb in bi morale biti vključene v smernice ne le pri ponudbi delovne sile. Ukrepanje na tem področju je neločljivo povezano s pojmom dostojnega dela in minimalnega dohodka, ki morata biti v smernicah bolj zastopana. Podobno bodo pri tem pomembne pobude o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja in otroškem varstvu. V nedavnem mnenju EESO ⁽³⁴⁾ o predlogih Komisije za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja so opredeljene kot pomemben prvi korak. V zvezi s tem je treba ukrepati na različnih področjih smernic in tudi socialnega stebra, saj se pri tem povezujejo različna področja politike.

5.16 Zaposlovanje invalidov se obravnava kot bistven del sodobnih politik zaposlovanja in njegova omemba v teh smernicah je dobrodošla, čeprav je zelo omejena in bi jo bilo mogoče razširiti. EESO deluje z vidika Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov in meni, da ima na tem področju osrednjo vlogo Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu ⁽³⁵⁾. Splošni okvir na tem področju določa evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020. Četrty evropski parlament invalidov je v nedavni resoluciji o prihodnosti strategije poudaril mnoga vprašanja za invalide, povezana z zaposlovanjem in socialnim stebrom ⁽³⁶⁾. EESO opozarja tudi na določbe o diskriminaciji v Pogodbi EU, ki se nanašajo na vse skupine, in odsvetuje enačenje „ranljivih skupin“ s pojmom diskriminacije.

5.17 EESO dvomi, da bi dvig zakonsko določene upokojitvene starosti rešil probleme, povezane z demografskimi izzivi. Potrebne so spodbude za podaljšanje delovne dobe in krepitev medgeneracijske solidarnosti, skupaj z učinkovito politiko za rast in zaposlovanje. Potrebujemo dejansko politiko „aktivnega staranja“, dobre politike delovnih pogojev, zdravja in varstva pri delu in delovnega časa ter večjo udeležbo v vseživljenjskem učenju. Poleg tega moramo povečati stopnjo zaposlovanja starejših, ki predčasno prenehajo delati zaradi zdravstvenih težav, predčasni odpovedi in premalo priložnosti za usposabljanje in ponovni vstop na trg dela ⁽³⁷⁾.

⁽³¹⁾ UL C 268, 14.8.2015, str. 40.

⁽³²⁾ Okvir kazalnikov odbora EMCO za dolgotrajno brezposelnost.

⁽³³⁾ UL C 264, 20.7.2016, str. 19.

⁽³⁴⁾ Raziskovalno mnenje EESO o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja zaposlenih staršev in oskrbovalcev (UL C 129, 11.4.2018, str. 44).

⁽³⁵⁾ UL L 303, 2.12.2000, str. 16.

⁽³⁶⁾ Evropski invalidski forum (EDF), Resolucija o evropski strategiji o invalidnosti za obdobje 2020–2030, sprejeta na 4. evropskem parlamentu invalidov 6. decembra 2017; glej tudi Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 30. novembra 2017 o izvajanju evropske strategije o invalidnosti.

⁽³⁷⁾ UL C 451, 16.12.2014, str. 109.

5.18 Socialni partnerji se morajo izpogajati o delovnih pogojih, npr. prilagoditvi delovnih okolij znanjem in spretnostim ter zdravstvenemu stanju starejših delavcev, ob upoštevanju težavnosti nekaterih delovnih mest, izboljšanju dostopa do nadaljnega usposabljanja, boljšem preprečevanju nastanka invalidnosti, lažjem usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja ter odpravi pravnih ali drugih ovir za daljšo delovno dobo.

5.19 Medtem ko v zvezi z dvigom zakonske upokojitvene starosti EESO ponavlja svoje stališče, da bi morala biti dejanska starost najprej podobna zakonsko določeni starosti⁽³⁸⁾, hkrati poudarja potrebo po zagotovitvi vzdržnosti pokojninskih sistemov v državah članicah z obravnavanjem izzivov, kot so daljša pričakovana življenjska doba, spremembe na trgu dela, ki vplivajo na financiranje pokojnin, ter zagotavljanje ustrezne ravni pokojnin.

5.20 EESO meni, da bi bilo treba sheme predčasne upokojitve vseeno ohraniti – za delavce, ki so dalj časa delali na težkih ali nevarnih delovnih mestih ali ki so se zaposlili zelo zgodaj. EESO ne podpira mehanizmov samodejnega prilagajanja upokojitvene starosti v skladu z daljšanjem pričakovane življenjske dobe ali demografskimi spremembami.

6. Splošna vprašanja

6.1 V pogajanjih o prihodnjem proračunu EU je treba občutno povečati naložbe v socialno infrastrukturo, saj ima to številne pozitivne učinke na trge dela pa tudi na proračune – kakor je pred kratkim zapisal EESO⁽³⁹⁾. To zadeva zlasti naložbe v človeški kapital kot odstotek skupnega proračuna, če želi EU doseči svoj cilj in postati na svetovni ravni konkurenčno gospodarsko območje z bonitetno oceno AAA na socialnem področju, tudi glede prednostnih nalog pri zaposlovanju.

6.2 Treba je spremljati, katere strukturne reforme so izvedle države članice in katere so dejansko ugodno vplivale na zaposlovanje, izobraževanje in vseživljenjsko učenje. V letnem pregledu rasti za leto 2018⁽⁴⁰⁾ se Komisija sklicuje na program za podporo strukturnim reformam⁽⁴¹⁾. EESO to pobudo odobrava in si želi informacij o reformah zaposlovanja in izobraževanja, izvedenih v okviru tega programa, ter o stopnji vključitve socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe.

V Bruslju, 15. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽³⁸⁾ UL C 299, 4.10.2012, str. 115.

⁽³⁹⁾ UL C 271, 19.9.2013, str. 91.

⁽⁴⁰⁾ Letni pregled rasti za leto 2018.

⁽⁴¹⁾ Program za podporo strukturnim reformam.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu – Za nov zagon partnerstva med Afriko in EU

(JOIN(2017) 17 final)

(2018/C 237/11)

Poročevalec: **Mihai MANOLIU**

Zaprosilo	Evropska komisija, 5. 7. 2017
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zunanje odnose
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	22. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	15. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	185/2/1

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da je v globalnem okolju, za katerega so značilne hitre spremembe, leto 2018 odločilno za poglobitev partnerstva med EU in Afriko. Obe celini se soočata z velikimi in globokimi spremembami na političnem, gospodarskem in družbenem področju, kar prinaša možnosti za preoblikovanje in poglobitev partnerstva. EESO zato meni, da mora Evropska unija tokrat poseben poudarek nameniti sodelovanju pri razvojnih projektih, ki jih na afriški celini ustvarjajo novi akterji, ki prihajajo tako iz gospodarstva kot iz evropske civilne družbe. Podpora razvoju Afrike ne bi smela biti zgolj naloga institucij EU, temveč bi si morala zanj prizadevati celotna evropska družba.

1.2 EESO zato vsem pristojnim evropskim institucijam priporoča, naj nadaljujejo svoja prizadevanja za ohranitev miru in varnosti v Afriki ter pomagajo afriškim organizacijam pri njihovih prizadevanjih za preprečevanje konfliktov, terorizma in organiziranega kriminala. EESO je zadovoljen s sprejetjem pobude za partnerstvo med Afriko in EU ter meni, da je potreben pristop, ki bo upošteval nove geostrateške dejavnike, s katerimi se soočata obe celini:

- človekoljubno in dostojno upravljanje migracijskih tokov, za katere se zdi, da jih ni mogoče obvladovati,
- možnost množičnega prihoda beguncev,
- negotove razmere, ki jih na mejah Evropske unije povzročajo nestabilni politični režimi in pomanjkanje vladavine prava v nekaterih afriških državah,
- naraščajoč vpliv, ki ga v Afriki pridobivajo nekatere regionalne sile, kot na primer Kitajska – posebni interesi so povezani z afriškimi naravnimi viri, dvostranski gospodarski odnosi pa države te celine ne spodbujajo k okrepitvi mednarodnega sodelovanja,
- nepredvidljive ukrepe Združenih držav Amerike v mednarodni politiki in izzive, ki jih prinašajo podnebne spremembe.

1.3 V zvezi s problemom prehrane EESO ocenjuje, da mora EU v sodelovanju z Afriško unijo opredeliti lokalne projekte in politike, ki so bili uspešni, in spodbujati njihovo razširitev v čim več afriških regij in držav. Pri tem ne gre pozabiti na demografski parameter, saj bo treba zaradi sunkovite rasti prebivalstva ustvariti nova delovna mesta, in sicer 18 milijonov letno do leta 2035. EU se mora zavedati, da se trajnostni gospodarski razvoj v Afriki sooča z velikimi ovirami, ki so tesno povezane s sledečimi vidiki:

- velika odvisnost od intenzivnega izkoriščanja naravnih virov, kar vodi v nedovoljeno trgovino z njimi,

- pogosta žarišča nestabilnosti, ki so posledica vojn, kršitev človekovih pravic, družbenih neenakosti, fundamentalizma in podnebnih katastrof,
- posledice podnebnih sprememb,
- posledice pomanjkanja hrane in vode,
- neustrezne zdravstvene razmere,
- epidemije in nalezljive bolezni,
- pomanjkanje usklajene kmetijske politike, prilagojene lokalnim pogojem.

1.4 Omenjeni problemi, ki povzročajo prisilno in prostovoljno razseljevanje, ogromno prispevajo k nezakonitemu preseljevanju, ki ga pogosto nadzirajo organizirane kriminalne združbe. Te vršijo velik pritisk na sisteme upravljanja in tudi na politične organe v državah izvora in tranzita. Evropa se je na to sposobna odzvati zahvaljujoč novemu evropskemu soglasju o razvoju, sosedski politiki in evropski agendi o migracijah ter vzpostavitvi odnosa, ki temelji na partnerstvu. Skupaj s priznanimi predstavniki civilne družbe (platforma, forum, prostovoljci) in afriškimi socialnimi partnerji lahko EESO bistveno prispeva k demokraciji in človekovim pravicam.

1.5 EESO poziva, naj bo civilna družba v večji meri vključena v prihodnje partnerstvo in naj ima večjo vlogo, ki bo vključevala tako posvetovanje kot nadzor nad izvajanjem politike. Ta vidik je pomemben za spoštovanje načela skladnosti razvojnih politik ter za učinkovito sodelovanje deležnikov v postopku. Posledično je lahko EU afriškim državam vzor za dobre prakse pri vključevanju civilne družbe v proces odločanja in pri zasnovi programov, ki bi omogočili nastanek nadnacionalne afriške civilne družbe. Hkrati mora Unija v državah, kjer civilna družba ne obstaja ali je zelo slabo razvita, odigrati dejavno vlogo pri njenem razvoju.

1.6 Ob upoštevanju strateškega pomena izobraževanja, nediskriminatornega prenosa znanja in splošnega dostopa do kulture, ki so bistveni elementi za ustvarjanje ozračja sodelovanja, za delitev soglasno opredeljenih vrednot in nudenje pozitivnih obetov velikemu številu mladih Afričanov, EESO priporoča, naj prihodnje partnerstvo med EU in Afriko temelji na sledečih smernicah:

- primerno bi bilo, da bi tudi v Afriki uvedli evropske programe, ki so bili uspešni, kot je Erasmus+, da bi tako omogočili mobilnost študentov in profesorjev na obeh celinah ter spodbudili izmenjavo izkušenj na univerzitetni ravni,
- spodbujati in finančno podpirati bi bilo treba partnerstva med evropskimi in afriškimi univerzami, ki so priložnost za razvoj skupnih študijskih projektov in programov,
- verski fundamentalizem, s katerim se soočajo v nekaterih afriških državah, bo mogoče odpraviti le s kakovostnimi izobraževalnimi programi in strategijami za boj proti socialni izključenosti.

1.7 EESO ocenjuje, da je najpomembnejši model, ki ga lahko Evropska unija ponudi afriški celini, njen primer čezmejnega sodelovanja in uresničevanja velikih projektov čezmejnega značaja, na primer na področju infrastrukture, pod pogojem da se afriške države dogovorijo o medsebojnem sodelovanju pri izvajanju teh projektov. Poleg tega se mora EU zavedati, da lahko nudi strokovno znanje v zvezi s politikami za prehod v demokratično družbo ter popolnoma delujoče, konkurenčno in vključujoče tržno gospodarstvo.

1.8 EESO predlaga, da se v partnerstvo vključi spodbujanje in doseganje enakosti med spoloma in krepitev vloge žensk in mladih ter priznavanje njihovega prispevka k miru in izgradnji države, gospodarski rasti, tehnološkem razvoju, boju proti revščini, zdravju, dobrem počutju ter kulturnem in človekovem razvoju. Iz vseh delov afriške celine bi bilo treba odpraviti vse oblike nasilja nad ženskami ter njihovo družbeno in politično diskriminacijo, da bi lahko v celoti uživale enake pravice.

1.9 EESO opozarja, da je glavni gospodarski partner Afrike nedavno postala Kitajska, kar lahko privede zlasti do tega, da države v regiji spremenijo svoje zunanjepolitične cilje ali pa postanejo manj pripravljene izvajati demokratične reforme. Zato mora EU z Afriko vzpostaviti partnerstvo, ki bo oživilo in dejansko okrepilo trgovinske odnose med celinama ter ustvarilo boljše pogoje za evropske vlagatelje na lokalni ravni.

1.10 EESO priporoča, naj se za spodbuditev trajnostnega razvoja v vse sporazume, sklenjene med EU in tretjimi regijami ali državami, vključijo določbe o dobrem upravljanju. Za dosegajo trajnostnega razvoja je pri izvajanju politik potreben postopek, ki je odgovoren, pregleden, dinamičen, pravičen, vključujoč, učinkovit, participativen in spoštuje načelo pravne države.

1.11 EESO izraža obžalovanje, da je Afrika najrevnejša celina na svetu in edina, v kateri se je revščina še povečala. Nesprejemljivo je, da več kot 50 % njenega prebivalstva živi v popolni revščini. Za boj proti revščini so potrebna mednarodna prizadevanja, v katera je treba vključiti velike akterje v razvojnem procesu, hkrati pa je treba razviti strategije in akcijske načrte, s katerimi bi pomagali prikrajšanim skupinam prebivalstva. Potrebna so nova finančna sredstva, ki jih je mogoče načrtovati in predvideti. Vendar EESO meni, da je bistveno zagotoviti tudi učinkovito spremljanje te finančne pomoči, da bi dosegli boljše uresničevanje zastavljenih ciljev.

1.12 EESO pozdravlja pripravljenost Afrike, da se jo obravnava kot enotno, povezano in vseafriško celoto, kot je bilo izraženo s sprejetjem agende 2063 in ustanovitvijo Afriške unije. Dobro upravljanje za dosegajo trajnostnega razvoja bi moralo ob spoštovanju pravne države, vladavine prava, človekovih pravic in enakih možnosti temeljiti na trdni gospodarski politiki, ki bo družbeno in okoljsko pravična, na vzpostavitvi demokratičnih institucij, v katerih ne bo korupcije in ki se bodo odzivale na potrebe državljanov, ter na spodbujanju civilne družbe, boju proti socialni izključenosti ter gospodarski koheziji. Uspeh lahko zagotovi okolje, ki je naklonjeno naložbam.

2. Ozadje

2.1 Evropsko unijo in večino afriških držav že povezuje sporazum o mednarodnem sodelovanju, ki je celovit in pravno zavezujoč ter zajema več kot polovico držav sveta. Sporazum o partnerstvu iz Cotonouja (AKP ali sporazum iz Cotonouja) je bil podpisan v Beninu leta 2000, njegov cilj pa je okrepiti dolgoročno sodelovanje med EU in afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (AKP) na političnem, trgovinskem in razvojnem področju. Na osnovi sporazuma je bila ustanovljena vrsta institucij, ki spodbujajo sodelovanje med vladami, uslužbenci javnih organov, poslanci, lokalnimi oblastmi in civilno družbo, vključno z zasebnim sektorjem, v državah AKP in EU.

2.2 V globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije je poudarjeno, da je zaradi geografske bližine spodbujanje miru in razvoja na afriški celini pravzaprav naložba v mir in blaginjo v Evropski uniji. Unija bo izjemno težko uspešna in varna, če se njene sosede soočajo z nerazvitostjo in konflikti. Zato mora EU dejavno in intenzivno sodelovati pri utrditvi Afriške unije in oživitvi gospodarstva v regiji.

2.3 Kot ugotavlja EESO, so se v zadnjem času mednarodne razmere zelo spremenile, pojavili so se novi svetovni izzivi, ogrožena je varnost ljudi, politiko afriških držav in politiko, ki se izvaja v okviru EU, pa sedaj nenehno zaznamujejo vprašanja, povezana s prizadevanji za boj proti revščini in pandemijam, s podnebnimi spremembami in dezertifikacijo, migracijami in trajnostnim upravljanjem javnih dobrin.

2.4 Oblikovati je treba novo skupno politično vizijo Afrike in EU, ki bo oprijemljiva in bo temeljila na skupnih interesih in vrednotah, medsebojnem spoštovanju in načelu individualne suverenosti ter bo odražala legitimne želje obeh strani. Ti morata v obliki enakopravnega, vestnega in preferencialnega partnerstva izraziti skupno zavezanost k nadaljnjemu spodbujanju miru (s pomočjo mirovne pomoči Afriki) in varnosti (afriška celina je na tem področju pomemben dejavnik), kakor tudi trajnostnega razvoja, človekovih pravic ter regionalnega in celinskega povezovanja.

2.5 EESO izraža obžalovanje, da je Afrika najrevnejša celina na svetu in edina, v kateri se je revščina še povečala. Nesprejemljivo je, da več kot 50 % njenega prebivalstva živi v popolni revščini. Za boj proti revščini so potrebna mednarodna prizadevanja, v katera je treba vključiti velike akterje v razvojnem procesu, hkrati pa je treba razviti strategije in akcijske načrte, s katerimi bi pomagali prikrajšanim skupinam prebivalstva. Potrebna so nova finančna sredstva, ki jih je mogoče načrtovati in predvideti. Vendar EESO meni, da je bistveno zagotoviti tudi učinkovito spremljanje te finančne pomoči, da bi dosegli boljše uresničevanje zastavljenih ciljev.

2.6 EESO pozdravlja pripravljenost Afrike, da se jo obravnava kot enotno, povezano in vseafriško celoto, kot je bilo izraženo s sprejetjem agende 2063 in ustanovitvijo Afriške unije. Dobro upravljanje za dosegajo trajnostnega razvoja bi moralo ob spoštovanju pravne države, vladavine prava, človekovih pravic in enakih možnosti temeljiti na trdni gospodarski politiki, ki bo družbeno in okoljsko pravična, na vzpostavitvi demokratičnih institucij, v katerih ne bo korupcije in ki se bodo odzivale na potrebe državljanov, ter na spodbujanju civilne družbe, boju proti socialni izključenosti ter gospodarski koheziji. Uspeh lahko zagotovi okolje, ki je naklonjeno naložbam.

2.7 Za zagotavljanje učinkovitosti ter vzajemne in posameznikove odgovornosti so potrebni obsežni in dolgoročni človeški in finančni viri, pri čemer morata obe strani izpolnjevati svoje obveznosti. Po mnenju EESO je lahko civilna družba v te ukrepe vključena prek platforme na osnovi prostovoljnega sodelovanja in na ta način podpira razvojni proces. Nedržavni akterji in lokalni organi morajo biti v celoti vključeni v vse faze postopka, med njimi spremljanje in ocenjevanje, saj lahko nudijo nov zagon afriškemu razvoju ter okrepijo legitimnost zunanjega delovanja EU in zmanjšajo raven evroskepticizma v Evropi. Skupna vizija na tem področju mora zajemati participativno demokracijo, pluralizem in temeljne svoboščine, oziroma, če povzamemo, spoštovanje načela pravne države.

2.8 Druga velika grožnja, s katero se sooča Afrika, je izčrpavanje njenih naravnih virov, kar bo oviralo proces zmanjševanja revščine. Za njene ekosistemske storitve, med njimi shranjevanje ogljika v tropskih gozdovih, je treba ponuditi nadomestilo. Pri reševanju svetovnih izzivov sta potrebna skupni pristop in enotno vodeno partnerstvo, ki bo ob obravnavi vsake celine posebej osredotočeno na ljudi, in sicer tako na politični ravni kot konkretno v pogajanjih.

2.9 EESO meni, da morajo deležniki pokazati odgovornost in doslednost pri vprašanih vzajemne odgovornosti, dialoga in prispevkov. Poleg tega mora prihodnji sporazum temeljiti na načelu partnerstva, pri čemer imajo partnerji enake pravice in dolžnosti na področju razvojnih in naložbenih ukrepov. Vendar na ravni povezovanja ter človeških, tehničnih in finančnih virov obstaja resnični razkorak, zaradi česar je treba okrepiti politični dialog med EU in Afriko.

2.10 Jasni cilji so izkoreninjenje revščine in trajnostni razvoj (z boljšim usklajevanjem med donatorji in nevladnimi akterji), zavezanost k sodelovanju med EU in Afriko, opredeljenem v evropskih politikah, med drugimi na področju trgovine (s prostim dostopom do trga Unije v okviru sporazumov o gospodarskem partnerstvu) ter okolja in kmetijstva.

2.11 EESO poudarja, da mora celovit pristop pri obravnavi konfliktov temeljiti na odgovornosti, preprečevanju, reševanju, upravljanju in obnovi. Ključnega pomena je mir, saj predstavlja prvi korak k trajnostnemu razvoju, ki bo ob popolnem spoštovanju človekovih pravic pravičen s političnega, gospodarskega in socialnega vidika. Pozorneje je treba spremljati pojav etničnih in verskih trenj na afriški celini. S pomočjo kodeksa ravnanja je treba vso pozornost nameniti izvozu orožja, vključno s trgovino z orožjem.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Sporočilo Komisije z naslovom *Za nov zagon partnerstva med Afriko in EU* predstavlja usklajeno in okrepljeno pobudo, ki je v skladu z *Agendo 2063* in *globalno strategijo za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije*. Pripeva k procesu razmisleka, ki je koherentna osnova za prihodnja pogajanja o afriškem stebru.

3.2 Po mnenju EESO je v strateškem interesu EU, ki je politično usmerjen in temelji na skupnih vrednotah in interesih, da poglobi in prilagodi svoje trajnostno partnerstvo z Afriko. EU mora postati najpomembnejša tuja vlagateljica in partnerica te celine na področju humanitarne pomoči in trgovine ter prispevati k njeni varnosti.

3.3 EU ima tri strateške cilje:

- okrepitev vzajemnega partnerstva in tesnejše sodelovanje na mednarodnem prizorišču na podlagi skupnih vrednot in interesov, vključno z dvostranskimi odnosi,
- varnost na kopnem in morju ter boj proti nadnacionalnim grožnjam kot naložba v varnost na obeh celinah,
- trajnostni in vključujoč gospodarski razvoj Afrike, da bi se ustvarila nova delovna mesta, ki so na celini potrebna, in izkoristile priložnosti, ki jih takšen razvoj ponuja Evropi.

3.4 EESO se strinja, da je mogoče uspešno izvesti ambiciozen skupni program:

- s poglobitvijo koalicij s strateškimi partnerji in ključnimi zavezniki na področju vprašanj globalnega upravljanja, da bi z intenzivnim dialogom in učinkovitim sodelovanjem promovirali in podprli pravno državo in pravosodje,

- s povečanjem sodelovanja na področjih skupnega interesa in na podlagi pogostega politično vzajemnega delovanja na večstranski, celinski, regionalni, državni in lokalni ravni, v skladu z načelom subsidiarnosti,
- z vzpostavitvijo partnerstva, osredotočenega na ljudi, politične organe, lokalne organe, socialne partnerje, zasebni sektor in celotno civilno družbo.

3.5 EESO je prepričan, da mora skupna strategija EU in Afrike temeljiti na trdni politiki trajnostnega razvoja, ki bo zasnovana na lokalnih afriških razmerah. Le tako bo namreč mogoče zagotoviti učinkovito pomoč za pravičen boj proti revščini ter zdravo rast z gospodarskega in okoljskega vidika, za boj proti katastrofalnim podnebnim spremembam, ter, s socialnega vidika, za rast, ki bo temeljila na dostojnem delu in dolgotrajnih zaposlitvah ter produktivnosti, svobodi, uspešnemu boju proti revščini in socialni izključenosti, etiki in dostojanstvu. K boju proti revščini lahko prispevajo tudi povečanje lokalne proizvodnje, ki zagotavlja prehransko varnost, dostojni prihodki za male družinske kmetije ter mala in srednja podjetja in oblikovanje notranjega trga ob spoštovanju lastninskih pravic ter zmanjšanju upravnih obremenitev in korupcije. Zato je treba v okviru skupnih politik vso potrebno pozornost nameniti kmetijstvu in prehranski varnosti. Podpreti je treba trajnostne kmetijske modele, naklonjene malim kmetom, ki prinašajo konkretne možnosti za zaposlitev zahvaljujoč razvoju specializiranih sektorjev. EU in Afriška unija sta dolžni opredeliti in spodbujati uspešne kmetijske modele in politike v prikrajšanih skupnostih, bodisi v isti državi bodisi v drugih afriških državah v razvoju.

3.6 Boj proti dezertifikaciji in dostop do vode za vse sta odločilna dejavnika pri vprašanih prehranske varnosti, migraciji in pojavi beguncev, saj je Afrika celina, ki so jo podnebne spremembe najbolj prizadele. EU in Afriška unija, kakor tudi njune države članice, gospodarski subjekti in vlagatelji, morajo prevzeti svoj del odgovornosti v boju proti podnebnim spremembam ter vzpostaviti prožen in učinkovit finančni okvir za nov ekološki pristop.

3.7 Obstoje proste trgovine, ki spoštuje okoljske in socialne standarde, je orodje za krepitev gospodarske rasti ter socialnega in političnega napredka, saj dejansko igra spodbujevalno vlogo v boju proti revščini zahvaljujoč splošnemu trajnostnemu razvoju. Za regionalno povezovanje ter trden okvir za trgovino in naložbe je treba vzpostaviti nesorazmerje v korist afriških trgov. Sporazumi o gospodarskem partnerstvu so lahko sredstvo za trgovino in regionalno povezovanje, če so naklonjeni razvoju in so predvidena odstopanja, da se lahko lokalna industrija v prehodnem obdobju prilagodi novim tržnim pogojem. Gospodarski odnosi med EU in Afriko morajo temeljiti na pravični trgovini ter diferenciranem in raznolikem pristopu, ki bo vodil v afriško povezovanje in posledično ustvarjanje potrebnih in konkurenčnih proizvodov in storitev.

3.8 Odločilni dejavnik pri gospodarskem razvoju in izkoreninjanju revščine je energetska partnerstvo med EU in Afriko, ki lahko spodbudi projekte za pridobivanje energije iz obnovljivih virov po dostopni ceni in na učinkovit način. Pri tem lahko podnebne in geografske razmere na afriški celini predstavljajo prednost, zlasti ko gre za sončno energijo. Dostop do energije lahko spodbudi socialno-ekonomski razvoj Afrike.

3.9 Po mnenju EESO lahko zavezanost izobraževanju in zdravju za vse predstavlja učinkovito in praktično orodje za vodenje razvoja v korist revnih. Strategija mora prispevati k vključevanju bistvene razsežnosti enakosti spolov in krepitev vloge žensk, ne da bi pri tem pozabili na ranljive skupine prebivalstva in begunce, ki se pojavijo po humanitarnih krizah. Dostop do zdravstvenega varstva in boj proti ponarejenim zdravilom sta med glavnimi elementi v borbi proti naraščajočemu problemu smrtonosnih bolezni. Na tem področju je treba sprejeti tudi ustrezne pravne in kazenske ukrepe.

3.10 EESO priporoča, naj se redno izvajajo študije o glavnih razlogih za migracije in o vprašanih, povezanih s pravicami migrantov in njihovo integracijo, vključno s problemom bega možganov. Za uspešno krožno migracijo so potrebne praktične rešitve. Problema ni mogoče rešiti s postavljanjem ovir, temveč je lahko osnova za trajnostni razvoj za vse dialog, ki bo temeljil na nacionalni in regionalni identiteti, solidarnosti in kulturi, pod pogojem, da so zanj na voljo ustrezna sredstva.

3.11 Po mnenju EESO dolg predstavlja breme, ki izniči vsa prizadevanja za trajnostni razvoj za vse. Upravljanje z njim, pri čemer bi bilo treba preučiti vsak primer posebej, mora biti podvrženo krepitevi gospodarske in socialne politike in učinkovitejšemu vodenju. Upravljanje dolgov in njihov prenos na druge upnike bi morala biti ključna dejavnika

proračunske podpore, ki bi temeljila na kazalnikih uspešnosti in bi morala zagotavljati osnovne socialne storitve ob krepitvi strukture afriških držav. Pri tem je potreben pregleden nadzor, v katerega bi morale biti vključene lokalne oblasti in civilna družba.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO meni, da je agenda 2063 za mirno, varno in uspešno Afriko – v kateri so zagotovljeni dobro upravljanje, demokracija, spoštovanje človekovih pravic, pravičnost in pravna država ter v kateri razvoj temelji na interesih ljudi, da bi se izkoristil potencial mladih, zlasti mladih žensk, pri čemer nihče ni zapostavljen – program za preobrazbo in reformiranje celine, pri čemer se je treba osredotočiti na dve glavni področji:

— **povečanje odpornosti držav in družb pri soočanju s pretresi:**

- preprečevanje konfliktov, obravnava kriz in vzpostavljanje miru,
- okrepitev sistemov upravljanja,
- upravljanje migracij in mobilnosti,

— **ustvarjanje več novih in boljših delovnih mest, zlasti za mlade:**

- pritegnitev odgovornih in trajnostnih naložb,
- energija za Afriko,
- preoblikovanje afriškega kmetijstva in kmetijske dejavnosti ter modrega gospodarstva, vključno z ribištvom,
- spodbujanje dejavnosti socialnih partnerjev,
- izboljšanje znanja in spretnosti.

4.2 Razlogi za vzpostavitev držav in družb, ki bodo odpornejše pri soočanju s pretresi, izhajajo iz legitimnih želja, vrednot in ciljev Afriške unije, trenutne ranljivosti njenih meja in ogroženosti njenih glavnih interesov. Terorizem, trgovina z ljudmi, kazniva dejanja in nasilni ekstremizem predstavljajo grožnje za stabilnost in mir ter so morebiti znaki velike strukturne nestabilnosti.

4.3 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- oblikovanje sodelovalne platforme, ki bo združevala Organizacijo združenih narodov ter evropske, afriške in druge mednarodne partnerje,
- nakazilo začetnega prispevka v sklad za mir Afriške unije,
- podpora afriškim pobudam na področju pomorske varnosti.

4.4 Znano je, da so dobro upravljanje, varnost in razvoj nosilni stebri sodobne in trdne družbe, ki je odporna proti pretresom ter ima demokratične, učinkovite, pregledne in odgovorne institucije. Trdne skupnosti, ki spoštujejo človekove pravice in vzpostavijo jedra trajnostnega razvoja, delujejo v predvidljivem in stabilnem okviru na makroekonomski ravni ter lahko svojim državljanom nudijo storitve. EU lahko na tem področju prispeva k afriškemu razvoju, in sicer tako s strokovnim znanjem, ki ga lahko nudijo nekatere države članice v zvezi s politikami prehoda v demokratično družbo in delujoče tržno gospodarstvo ter politiko socialne in teritorialne kohezije, kot tudi s svojim modelom nadnacionalnega sodelovanja prek skupnih institucij.

4.5 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- organizacija skupne konference Afriške unije in EU na visoki ravni o volilnih procesih, demokraciji in upravljanju v Afriki in Evropi,
- podvojitev podpore mobilizaciji domačih virov do leta 2020 v skladu z davčno pobudo,
- skupno ukrepanje za okrepitev trajnostnega upravljanja naravnih virov, zlasti z oblikovanjem skupne listine EU-Afrika.

4.6 V zvezi z enim izmed glavnih vprašanj, ki zadevajo gospodarstvo, družbo in varnost, je mogoče reči, da migracije in mobilnost družbe lahko okrepijo in obogatijo, lahko pa jih tudi zelo destabilizirajo, če niso ustrezno in učinkovito upravljane. Kot je bilo ugotovljeno, tokovi migracij in mobilnosti sedaj dosegajo rekordne stopnje nevarnosti za telesno celovitost migrantov. Pri njihovi obravnavi velja skupna odgovornost in obstajajo celostne rešitve, ki temeljijo na delitvi odgovornosti in solidarnosti, kot izhaja iz političnega okvira, ki je bistvenega pomena za obravnavo velikih tokov beguncev in migrantov.

4.7 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- podpora afriškim pobudam na področju zakonitih migracij in mobilnosti na afriškem ozemlju z vidikov prostega gibanja, sistemov socialne zaščite, prenosljivosti pravic in priznavanja kvalifikacij,
- okrepitev sodelovanja med Afriko in EU na področju boja proti kriminalnim mrežam tihotapcev in trgovcev z ljudmi.

4.8 Potreben je premik paradigme, ki bi omogočil uspešno celino z lastnimi sredstvi in viri za zagotovitev razvoja, na kateri bi se gospodarstva strukturno preoblikovala z industrializacijo, proizvodnjo in dodano vrednostjo, da bi se dosegla skupna rast na podlagi razvoja zasebnega sektorja, podjetništva in dostojnih delovnih mest za vse.

4.9 EESO meni, da mora biti socialno-ekonomska preobrazba skladna s priložnostmi in izzivi, ki jih prinašajo velike podnebne spremembe in koncept okoljske trajnosti. Vzpostaviti je treba regionalne trge in naložbam naklonjeno okolje, da bi bila s pomočjo stabilne in predvidljive proste trgovine, ki jo omogočajo sporazumi o gospodarskem partnerstvu, ustvarjena zadostna dodana vrednost.

4.10 Odbor poudarja, da je treba za doseglo gospodarskega povezovanja Afrike na regionalni in celinski ravni poskrbeti za dobro upravljanje podjetij ter spoštovanje okoljskih in socialnih standardov. Izkoristiti je treba vse možnosti za vzpostavitev zelenega, modrega in krožnega gospodarstva, ki bo temeljilo na družbeni odgovornosti podjetij, socialnem podjetništvu in etičnem ravnanju, da bi ustvarili območje celinske proste trgovine.

4.11 Podjetja imajo ključno vlogo pri družbenem razvoju, saj so pomembni vlagatelji in viri inovacij, razvijajo znanje in spretnosti ter ustvarjajo delovna mesta, podpirajo gospodarsko rast ter so vir (neposrednega in posrednega) dohodka, ki lahko zagotovi javne prihodke za potrebne naložbe v dobro počutje ter ključno infrastrukturo, kot so šole ali bolnišnice. Hkrati so podjetja gonilo vključevanja ljudi v družbo, tako mladih kot migrantov, saj jim ponujajo priložnost za razvoj in stabilne dohodke.

4.12 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- sprožitev obsežnih naložb EU v Afriki na podlagi evropskega načrta za zunanje naložbe ali dogovora z Afriko,
- spodbujanje bolj predvidljivega in ugodnejšega okolja za naložbe v Afriki,
- podpora digitalni agendi Afrike.

4.13 Po mnenju EESO splošni dostop do trajnostnih in obnovljivih virov energije na podlagi primernih tarif ponuja možnosti za ustvarjanje novih dostojnih delovnih mest in dejanskega razvoja, pri katerem se upoštevajo podnebne spremembe. EU in Afrika bi lahko na podlagi niza skupnih vrednot okrepili sodelovanje za podporo prehodu na čisto energijo. Pri spodbujanju čiste energije igra Evropska unija na svetovni ravni vodilno vlogo. Da bi izkoristili afriški potencial za proizvodnjo električne energije in njeno učinkovito uporabo v skladu z ustreznimi predpisi, bodo za zadovoljitev povpraševanja potrebne velike naložbe, pri čemer obstajajo tudi možnosti za povezovanje z evropskimi tranzitnimi omrežji. Proti podnebnim spremembam se je mogoče boriti s proizvodnjo elektrike iz obnovljivih virov.

4.14 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- zagotovitev prispevka EU k afriški pobudi za obnovljivo energijo in uresničitev cilja 5 GW proizvodne zmogljivosti za obnovljive vire energije do leta 2020, pri čemer se 30 milijonom ljudem v Afriki zagotovi možnost dostopa do trajnostne energije in zmanjša emisije CO₂ za 11 milijonov ton letno,

- uvedba nove pobude za olajšanje javno-zasebnega sodelovanja med EU in Afriko za povečanje naložb v afriški sektor trajnostne energije prek platforme na visoki ravni,
- sklenitev novega partnerstva med EU in Afriko za raziskave in inovacije na področju podnebnih sprememb in trajnostne energije.

4.15 EESO poudarja, da so kmetijstvo, živinoreja, akvakultura in ribištvo pomembni viri dohodka, ki Afriki prinašajo glavna sredstva za preživljanje. Zdi se, da so velike ovire za razvoj sektorja netrajnostno gospodarjenje z viri, zemljiškolastniška vprašanja, pomanjkanje varnosti na morju ter pomanjkanje kapitala in možnosti dostopa do finančnih sredstev, ki nista nepomembna dejavnika. Velik razvojni potencial ima proizvodnja živil, ki lahko ustvarja delovna mesta in zagotovi ljudem več moči, hkrati pa prinaša prehransko varnost.

4.16 Afrika lahko pridobi dodano vrednost iz svojih naravnih virov, hkrati pa vodi politiko industrializacije s poudarkom na ustanavljanju malih in srednjih ter mikro proizvodnih podjetij. EESO poudarja pomen odgovornih vrednostnih verig, ki zagotavljajo razvoj podeželja ter trajnostno politično upravljanje vodnih virov in tal. Skleniti je treba sporazume o političnem partnerstvu ter izkoristiti tržne priložnosti, ki se ponujajo afriškim prehrabnim proizvodom.

4.17 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- spodbujanje razvoja vrednostne verige z olajševanjem odgovornih naložb v agroživilski sektor in trajnostno modro gospodarstvo,
- ustvarjanje afriških in evropskih naložb za podporo raziskavam in razvoju,
- ustrezna razširitev mreže sporazumov o partnerstvu med EU in afriškimi državami na področju trajnostnega ribištva.

4.18 EESO meni, da je nujen pogoj za zagotovitev nespremenljivega trajnostnega razvoja neomejen in nediskriminatoren dostop do izobraževanja. Afriške izobraževalne sisteme ter sisteme tehničnega in strokovnega usposabljanja je treba bolje uskladiti s potrebami trga dela, ob upoštevanju demografskega, gospodarskega in socialnega razvoja. Sistemi morajo biti inovativni ter se osredotočati na izobraževanje in usposabljanje za razvijanje storitev in ustanavljanje podjetij, da bi ustvarili potrebna sredstva za prehod iz neformalnega v formalno gospodarstvo. Afrika mora dejavno spodbujati znanost, tehnologijo, raziskave in inovacije.

4.19 Po mnenju EESO je treba vzpostaviti partnerstvo, ki bo spodbujalo enakost spolov, zmanjšanje neenakosti in razvoj zmogljivosti za socialno vključevanje. Kohezija, enakost, raznolikost in vključevanje so bistveni elementi za uspešno spodbujanje znanja in spretnosti v duhu nove afriške kulture.

4.20 EU je zato opredelila sledeče vodilne pobude:

- uvedba instrumenta za mlade v Afriki in razširitev področja uporabe programa Erasmus+,
- finančna podpora sodelovanju med evropskimi in afriškimi univerzami ter razvoj skupnih študijskih programov,
- vzpostavitev instrumenta EU za poklicno in tehnično izobraževanje.

4.21 Program Erasmus+ spodbuja sodelovanje med EU in Afriko na področju visokošolskega izobraževanja. Projekti, pri katerih so udeleženi partnerji iz obeh regij, med drugim prispevajo k izboljšanju poklicnih možnosti študentov, krepitvi univerzitetnega sodelovanja in vzpostavljanju omrežij med visokoškolskimi ustanovami. Sodelovanje z Afriko na področju visokega šolstva je skladno s cilji zunanje politike EU, zlasti na področju razvojnega sodelovanja.

V Bruslju, 15. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o evropski državljanski pobudi

[COM(2017) 482 final – 2017/0220 (COD)]

(2018/C 237/12)

Poročevalka: **Kinga JOÓ**

Zaprosilo	Evropska komisija, 13. 9. 2017; Evropski parlament, 2. 10. 2017; Svet, 11. 10. 2017
Pravna podlaga	člen 24 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	pododbor SC/049 za evropsko državljansko pobudo
Datum sprejetja mnenja pododbora	7. 2. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	14. 3. 2018
Plenarno zasedanje št.	533
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	201/0/5

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) šest let po začetku veljavnosti Uredbe (EU) št. 211/2011 o državljanski pobudi ⁽¹⁾ poudarja osrednjo vlogo državljanov EU v evropskem projektu in zmožnost mehanizma evropske državljanske pobude, da pripomore k odpravi demokratičnega deficita s podporo aktivnemu državljanstvu in participativni demokraciji.

1.2 EESO je v mnenju na lastno pobudo ⁽²⁾ iz leta 2016 poudaril, da so z evropsko državljansko pobudo v njeni sedanjih obliki precejšnje tehnične, pravne in upravne težave ter da ima Evropska komisija očitno preveč pristojnosti. To je omejilo obseg morebitne javne razprave o evropski državljanski pobudi in povzročilo omejeno pravno spremljanje uspešnih pobud.

1.3 EESO je tako kot Evropski parlament, Odbor regij in evropska varuhinja človekovih pravic mnenja, da je trenutna revizija Uredbe (EU) št. 211/2011 pomemben korak k doseganju polnega potenciala evropske državljanske pobude.

1.4 EESO pozdravlja naslednje izboljšave, zajete v novem predlogu uredbe o evropski državljanski pobudi, ki ga je pripravila Evropska komisija, in sicer da:

1.4.1 se skupini organizatorjev omogoči, da začnejo zbirati izjave o podpori na datum po lastni izbiri;

1.4.2 lahko državljanski odbori dobijo status pravne osebe, s čimer bi se omejila kazenska odgovornost organizatorjev za prevaro in hudo malomarnost;

1.4.3 se vzpostavi spletna sodelovalna platforma, na kateri bodo lahko državljani EU dobili informacije in nasvete o evropski državljanski pobudi ter ki bo podpirala organizatorje evropske državljanske pobude pri postopku prijave pobud in zbiranja izjav o podpori. EESO želi biti vključen v spletno sodelovalno platformo in biti seznanjen z dogajanjem na njej. Meni, da bi morali biti uporabniki platforme dobro obveščeni o njegovih storitvah v zvezi z evropsko državljansko pobudo, ki jih nudi organizatorjem pobud;

1.4.4 Komisija priznava potrebo po prevajalskih storitvah, ki jih je EESO od leta 2015 zagotavljal vsem organizatorjem evropskih državljanskih pobud; Komisija ob prijavi evropske državljanske pobude zagotovi prevod njene vsebine v vse uradne jezike EU;

⁽¹⁾ UL L 65, 11.3.2011, str. 1.

⁽²⁾ UL C 389, 21.10.2016, str. 35.

1.4.5 se države članice pozovejo, naj poenostavijo, zmanjšajo in poenotijo sistem nacionalnih predpisov, ki veljajo za zbiranje in preverjanje podatkov, in se zagotovi, da bi pravica do podpore evropski državljanski pobudi temeljila na državljanstvu, s čimer bi poskrbeli, da iz nje ne bo izključen noben državljan EU;

1.4.6 vsaka država članica dejavno spodbuja evropsko državljansko pobudo in določi kontaktne točke za zagotavljanje informacij in pomoči organizatorjem evropske državljanske pobude glede tehničnih vprašanj, povezanih s tovrstno kampanjo;

1.4.7 Evropska komisija omogoči trajno uporabo brezplačne programske opreme za spletno zbiranje izjav o podpori (OCS) ⁽³⁾, ki bi poenostavila zbiranje in katalogizacijo izjav o podpori ter njihovo preverjanje pri nacionalnih organih. EESO pozdravlja tudi, da naj bi ta instrument postal dostopen invalidom;

1.4.8 si Komisija prizadeva za ozaveščanje državljanov o obstoju evropske državljanske pobude.

1.5 EESO daje naslednje pripombe in priporočila v zvezi z novim predlogom:

1.5.1 Pri prijavi je treba ločiti vloge institucionalnega mentorja in nosilca odločanja, ki sta trenutno v pristojnosti Komisije. EESO znova poudarja, da je pripravljen še naprej podpirati pri pobude ter da je lahko logičen kandidat za vlogo pospeševalca in institucionalnega mentorja.

1.5.2 Po zgledu povabila odbora EESO, naj se organizatorji evropske državljanske pobude udeležijo raznih razprav v njegovi skupini za evropsko državljansko pobudo, strokovnih skupinah in na plenarnih zasedanjih ⁽⁴⁾, bi morali imeti organizatorji evropske državljanske pobude med kampanjo in po njej več priložnosti za dialog, ni pa nujno, da bi se moral dialog z organizatorji uspešnih pobud končati po prejemu uradnega odgovora Komisije.

1.5.3 EESO tudi meni, da bi morala biti njegova letna konferenca, dan evropske državljanske pobude, podlaga za dialog, ter da je treba več pozornosti nameniti izmenjavi najboljših praks med organizatorji ter ustvarjanju novih priložnosti za navezovanje stikov med organizatorji uspešnih pobud in pobud, ki so v teku.

1.5.4 Uspešne pobude bi morale ustrezno spremljati. EESO tako upa, da bodo vse institucije EU enakovredno sodelovale pri ustvarjanju priložnosti, da bi organizatorji lahko predstavili svoje pobude in razpravljali o njih po zgledu njegovega povabila organizatorjem evropskih državljanskih pobud, naj se udeležijo raznih razprav. Še zlasti se mu zdi pomembno, da se o uspešnih pobudah razpravlja na plenarnih zasedanjih Evropskega parlamenta, s čimer bi se povečala politična razsežnost evropske razprave o vprašanjih v zvezi z evropsko državljansko pobudo.

1.5.5 EESO ob upoštevanju svojega priporočila o zagotavljanju uravnotežene delitve pristojnosti med institucijami EU glede evropske državljanske pobude ⁽⁵⁾ podpira stališče civilne družbe ⁽⁶⁾, da bi moral biti Evropski parlament še naprej edini organizator javnih predstavitev uspešnih pobud, Komisija pa bi bila pri tem ustrezno zastopana. Za organizatorje uspešnih pobud so javne predstavitve v Evropskem parlamentu so izjemnega pomena, saj lahko pojasnijo svoje cilje in navežejo stike s poslanci, ki predstavljajo državljane EU v širšem pomenu.

1.5.6 Vse odločitve Komisije za delno ali popolno zavrnitev prijave pobude bi morale biti podrobno opredeljene in podani bi morali biti jasni razlogi zanje.

1.5.7 EESO pozdravlja predlog Komisije, da omogoči delno prijavo predlogov evropske državljanske pobude; treba pa bi bilo ohraniti enotno odločitev o prijavi.

⁽³⁾ OCS je kratica za *Online Collection Software* (programska oprema za spletno zbiranje), brezplačno orodje Evropske komisije za spletno zbiranje podpisov. Ta instrument poenostavlja zbiranje podatkov in njihovo preverjanje pri nacionalnih organih. Ta programska oprema je v skladu z Uredbo (EU) št. 211/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ter Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 1179/2011: <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>.

⁽⁴⁾ Sklep predsedstva EESO z dne 14. oktobra 2014 o notranjih merilih za povabilo organizatorjev na plenarna zasedanja in seje strokovnih skupin.

⁽⁵⁾ Točka 1.4.5 mnenja EESO o evropski državljanski pobudi (revizija) (mnenje na lastno pobudo) z dne 13. julija 2016.

⁽⁶⁾ EESO je 12. decembra 2017 organiziral javno posvetovanje z organizacijami civilne družbe o novem predlogu o evropski državljanski pobudi.

1.5.8 Glede na pomen evropske državljanske pobude za demokracijo v EU ter ob upoštevanju tega, da je bila uvedena pred kratkim in da bo za izvajanje sprememb, ki izhajajo iz trenutnega pravnega pregleda, potrebnega precej časa, bi bilo treba za pregled evropske državljanske pobude ohraniti triletni rok.

1.5.9 EESO je zadovoljen s priznanjem Evropske komisije, kako pomembne in še vedno nujne so prevajalske storitve, ki jih je EESO zagotavljal od leta 2015. Prevajalske storitve Komisije bi v prihodnje morale vključevati tudi prevod prilog k predlogom evropske državljanske pobude, kar je pomembno, saj bi tako javnosti omogočili boljše razumevanje tovrstnih predlogov ⁽⁷⁾.

1.5.10 EESO se zaveda, da je pomembna in nujna nadaljnja razprava o tem, ali znižati najnižjo starost za podporo evropski državljanski pobudi.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Evropska državljanska pobuda je inovativen instrument, ki je bil uveden z Lizbonsko pogodbo, in je pomemben del sedanjega in prihodnjega razvoja nadnacionalne participativne demokracije v EU ⁽⁸⁾. Je pravica, ki izhaja iz pravice državljanov do sodelovanja v demokratičnem življenju Unije. Evropska državljanska pobuda bi morala s širitvijo javne razprave na celotno EU in možnostjo, da državljani neposredno pozovejo Komisijo k pripravi pravnega akta Unije, olajšati dejavno vključevanje vsakega državljana v postopek določanja nalog in sprejemanja odločitev v EU.

2.2 Pravila in postopki, ki urejajo evropsko državljansko pobudo, so navedeni v uredbi EU z dne 16. februarja 2011 in veljajo od 1. aprila 2012 ⁽⁹⁾. Evropska komisija je novo uredbo predlagala 13. septembra 2017 kot del svežnja o stanju v Uniji.

2.3 Na podlagi trenutne uredbe lahko evropsko državljansko pobudo organizirajo ali podpišejo vsi državljani EU, ki so dovolj stari, da lahko volijo na volitvah v Evropski parlament ⁽¹⁰⁾. Pobude upravlja državljanski odbor. Organizacije lahko te pobude spodbujajo ali podpirajo, če to storijo popolnoma pregledno.

2.4 Postopek, ki ureja evropsko državljansko pobudo, ima tri faze:

2.4.1 začetna faza predvideva ustanovitev državljanskega odbora ⁽¹¹⁾, formalno prijavo pobude ⁽¹²⁾, ki je odvisna od ocene dopustnosti Komisije ⁽¹³⁾, in certificiranje sistema za spletno zbiranje podpisov ⁽¹⁴⁾;

2.4.2 v fazi zbiranja je treba v obdobju največ 12 mesecev zbrati en milijon izjav o podpori (podpisov) v vsaj sedmih državah EU ⁽¹⁵⁾. Podpise potrdijo pristojni nacionalni organi ⁽¹⁶⁾, uspešna evropska državljanska pobuda pa se nato predloži Komisiji;

⁽⁷⁾ Za razpravo o pomenu prilog glej točke 47–58 v zadevi T-529/13, Izsák in Dabis proti Komisiji.

⁽⁸⁾ Člen 11(4) Pogodbe o Evropski uniji (PEU) in člen 24(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

⁽⁹⁾ Uredba (EU) št. 211/2011.

⁽¹⁰⁾ Običajno je za to treba dopolniti 18 let, kar velja za vse države članice razen Avstrije, kjer je treba dopolniti 16 let.

⁽¹¹⁾ Državlanski odbor mora biti sestavljen iz najmanj sedmih državljanov EU, ki so prebivalci najmanj sedmih držav članic EU.

⁽¹²⁾ Pobuda mora biti opisana z največ 800 znaki (100 za naslov, 200 za opis in 500 za podrobnosti o ciljih).

⁽¹³⁾ Člen 4(2) Uredbe (EU) št. 211/2011. Najpomembnejši je člen 4(2)(b), ki določa, da predlagana evropska državljanska pobuda ne sme očitno soditi izven okvira, v katerem ima Komisija pristojnost za predložitev predlogov pravnih aktov Unije za izvajanje Pogodb. Za oceno odločitev Komisije o prijavi glej James Organ, *Decommissioning direct democracy? A critical analysis of Commission decision-making on the legal admissibility of European Citizens Initiative proposals* (Odvzem neposredne demokracije? Kritična analiza procesa odločanja Komisije o pravni dopustnosti predlogov evropske državljanske pobude), 10 EuConst (2014), str. 422–443.

⁽¹⁴⁾ Člen 6 Uredbe (EU) št. 211/2011. Uredba določa, da so za ta postopek zadolženi pristojni organi države članice, v kateri se zbirajo izjave o podpori.

⁽¹⁵⁾ V uredbi je določeno najmanjše število podpisnikov iz posamezne države članice, ki je sorazmerno s številom prebivalcev, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories?lg=sl>.

⁽¹⁶⁾ Člen 15 Uredbe (EU) št. 211/2011.

2.4.3 po predložitvi Komisija uspešno pobudo pregleda, šele nato se sreča z organizatorji. Javna predstavitev poteka v Evropskem parlamentu. Komisija se mora v treh mesecih odločiti, v kolikšnem obsegu bo sprejela zakonodajni predlog iz pobude oziroma ali ga bo sploh sprejela, nato pa se mora odzvati s sporočilom.

2.5 Do danes je različne evropske državljanske pobude podpisalo več kot osem milijonov državljanov EU. Čeprav je bilo predloženih 69 pobud, jih je Komisija prijavila le 48, od katerih so samo štiri zbrale najmanj en milijon podpisov⁽¹⁷⁾. Uspešne pobude so do zdaj pozele nekaj odzivov, vendar se je Komisija doslej zgolj v zvezi z eno⁽¹⁸⁾ zavezala, da bo pripravila nov zakonodajni predlog.

2.6 Med institucijami EU, organizatorji in predstavniki organizirane civilne družbe na splošno velja, da instrument evropske državljanske pobude kljub nekaterim pozitivnim tehničnim spremembam še zdaleč ni izkoristil svojega polnega demokratičnega potenciala. Komisija je na dnevu evropske državljanske pobude leta 2017⁽¹⁹⁾ napovedala, da bo izvedla popoln pravni pregled. To je pomembna priložnost za okrepitev javne razprave v EU ter zmožnosti javnosti glede določanja dnevnega reda in odločanja, s čimer lahko prek evropske državljanske pobude vplivajo na politiko EU. Večina se tudi strinja, da bi evropska državljanska pobuda lahko povezala državljane EU, ki jih družijo podobni cilji, in okrepila občutek evropske identitete.

2.7 Organizatorji evropske državljanske pobude so poudarili, da je pomemben že sam postopek evropske državljanske pobude, saj se z njim oblikujejo omrežja za doseganje skupnih ciljev, da se lahko nato zbere milijon podpisov.

3. Institucionalni odziv na evropsko državljansko pobudo

3.1 EESO je na vsakoletnem dnevu evropske državljanske pobude⁽²⁰⁾ okrepil pomen te pobude in vzpostavil službo za pomoč uporabnikom evropske državljanske pobude⁽²¹⁾, ki organizatorjem pobude med drugim zagotavlja prevode opisov evropske državljanske pobude v treh delovnih dneh od vložitve zahtevka, tiskane in spletne publikacije o evropski državljanski pobudi ter razne priložnosti za predstavitev evropskih državljanskih pobud na sejah *ad hoc* skupine odbora EESO za evropsko državljansko pobudo in strokovnih skupin ter na plenarnih zasedanjih⁽²²⁾.

3.2 EESO je 13. julija 2016 sprejel mnenje na lastno pobudo⁽²³⁾, v katerem priporoča, da bi morala evropska državljanska pobuda postati učinkovitejša, vidnejša in bolj državljanom prijazna.

3.3 Sklepne ugotovitve študije Evropskega parlamenta⁽²⁴⁾ so bile oktobra 2015 povzete v resoluciji⁽²⁵⁾, s katero je Evropski parlament uradno zahteval pregled uredbe o evropski državljanski pobudi in Komisiji odločno priporočil nekatere spremembe. Evropski parlament je leta 2017 pripravil tudi osnutek samoiniciativnega poročila⁽²⁶⁾, v katerem je predlagal spremembe uredbe o evropski državljanski pobudi.

⁽¹⁷⁾ Uspešni so bili predlogi *Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica! Voda je javna dobrina in ne blago!*, *Ustavimo vivisekcijo, Eden izmed nas ter Prepovejmo glifosat ter obvarujmo ljudi in okolje pred strupenimi pesticidi*: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>.

⁽¹⁸⁾ Sporočilo Komisije o evropski državljanski pobudi „Prepovejmo glifosat ter obvarujmo ljudi in okolje pred strupenimi pesticidi“, C(2017) 8414 final. Komisija je 1. februarja 2018 sprejela tudi predlog revizije direktive o pitni vodi, ki je deloma odgovor na pobudo *Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica! Voda je javna dobrina in ne blago!* (*Right2Water*).

⁽¹⁹⁾ Dan evropske državljanske pobude je letna konferenca EESO. Partnerji dneva evropske državljanske pobude leta 2017 so bili Evropski odbor regij, kampanja za evropsko državljansko pobudo, združenje European Citizens' Action Service, Fakulteta za pravo in socialno pravičnost Univerze v Liverpoolu ter združenja Democracy International, Initiative and Referendum Institute Europe in People2power. Revizijo evropske državljanske pobude je na otvoritveni seji napovedal prvi podpredsednik Komisije Frans Timmermans.

⁽²⁰⁾ Prvi dan evropske državljanske pobude je bil organiziran 30. marca 2012, dan pred začetkom veljavnosti uredbe o tej pobudi. Od takrat jih je bilo vsako leto aprila organiziranih šest, sedmi pa bo na vrsti 10. aprila 2018.

⁽²¹⁾ Za več informacij glej publikacijo EESO o njegovi službi za pomoč uporabnikom evropske državljanske pobude.

⁽²²⁾ Glej opombo 4.

⁽²³⁾ Mnenje Evropskega ekonomskega-socialnega odbora o evropski državljanski pobudi (revizija) (mnenje na lastno pobudo) (UL C 389, 21.10.2016, str. 35).

⁽²⁴⁾ Služba Evropskega parlamenta za raziskave, *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years* (Izvajanje evropske državljanske pobude, Izkušnje prvih treh let), 2015.

⁽²⁵⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 28. oktobra 2015 o evropski državljanski pobudi (2014/2257(INI)). Poročevalec: György Schöpflin, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0382+0+DOC+XML+V0//SL>.

⁽²⁶⁾ Osnutek poročila o reviziji Uredbe (EU) št. 211/2011 o državljanski pobudi, 11. september 2017: <http://www.europarl.europa.eu/committees/sl/afco/draft-reports.html?ufolderComCode=AFCO&ufolderId=09289&urefProcCode=&linkedDocument=true&ufolderLegId=8&urefProcYear=&urefProcNum=>.

3.4 Evropska varuhinja človekovih pravic je po preiskavi na lastno pobudo marca 2015 pripravila 11 smernic za nadaljnje izboljšanje evropske državljanske pobude⁽²⁷⁾, julija 2017 pa je Komisiji poslala odprto pismo, v katerem jih je še potrdila⁽²⁸⁾.

3.5 Odbor regij je oktobra 2015 sprejel mnenje, v katerem je podprl takojšnjo in temeljito revizijo uredbe⁽²⁹⁾, na plenarnem zasedanju marca 2018 pa bo potekalo glasovanje o še enem mnenju.

3.6 Komisija je aprila 2015 objavila poročilo o napredku, februarja 2016 pa se je odzvala na predloge Evropskega parlamenta, pri čemer je potrdila težave, s katerimi se spoprijemajo državljani, ki organizirajo in podpirajo evropsko državljansko pobudo.

3.7 Organizatorji evropske državljanske pobude so več odločitev Komisije o prijavi evropske državljanske pobude izpodbijali pred Sodiščem⁽³⁰⁾ ter v zvezi z njimi na evropsko varuhinjo človekovih pravic naslovili pritožbe⁽³¹⁾. Odločitve v teh primerih so še povečale pritisk za spremembo uredbe o evropski državljanski pobudi, zlasti v zvezi s postopkom delne prijave pobude in dolžnostjo Komisije, da pojasni svoje odločitve.

4. Vloga odbora EESO in evropska državljanska pobuda

4.1 EESO kot most med evropskimi institucijami in organizirano civilno družbo v razpravi o evropski državljanski pobudi sodeluje že od začetka. To dokazujejo dosedaj sprejeta mnenja⁽³²⁾, podpora, izkazana evropski državljanski pobudi, in ustanovitev *ad hoc* skupine, ki spremlja razvoj in izvajanje te pravice do sodelovanja v demokratičnem življenju Unije⁽³³⁾.

4.2 EESO bo še naprej dejavno sodeloval pri večinstitucionalnem delu, povezanem s procesom evropske državljanske pobude, in to v svoji dvojni vlogi pospeševalca in institucionalnega mentorja. Med pobudami in pristojnostmi EESO so:

4.2.1 dan evropske državljanske pobude, ki ga EESO organizira vsako leto in je namenjen krepitvi pomena evropske državljanske pobude, ima pa pomembno vlogo pri ohranjanju te pobude na seznamu najpomembnejših nalog v institucionalnem programu EU. Dogodek je že sedaj pomembna priložnost za dialog med organizatorji evropske državljanske pobude, institucijami EU in drugimi deležniki, saj se na podlagi tega ocenjujeta izvajanje in učinkovitost pobude, izmenjujejo dobre prakse in lajša mrežno povezovanje med organizatorji in drugimi deležniki, deloval pa naj bi tudi kot platforma za dialog o uspešnih evropskih državljanskih pobudah. EESO bo še nadgradil uspeh tega dogodka ter razširil obseg in vlogo konference, na primer z rednim pregledovanjem odzivanja Komisije na uspešne evropske državljanske pobude. Dan evropske državljanske pobude organizira *ad hoc* skupina v sodelovanju z ustreznimi strateškimi partnerji;

4.2.2 priprava praktičnega vodnika (tretja izdaja) za ozaveščanje o evropski državljanski pobudi in njeno spodbujanje⁽³⁴⁾. EESO poleg tega evropski državljanski pobudi namenja ključno vlogo v še eni publikaciji z naslovom Evropski potni list za aktivno državljanstvo⁽³⁵⁾ (na voljo v tiskani različici in različici HTML⁽³⁶⁾), katere namen je obveščati državljane EU o vseh njihovih pravicah in spodbujati nadnacionalno participativno demokracijo;

⁽²⁷⁾ Primer: OI/9/2013/TN, preiskava uvedena 18. 12. 2013 in odločba z dne 4. 3. 2015: <http://www.ombudsman.europa.eu/sl/cases/decision.faces/jt/59205/html.bookmark>.

⁽²⁸⁾ Primer: SI/6/2017/KR, preiskava uvedena 11. 7. 2017: <https://www.ombudsman.europa.eu/cases/correspondence.faces/en/81311/html.bookmark>.

⁽²⁹⁾ Mnenje Evropskega odbora regij o evropski državljanski pobudi (UL C 423, 17.12.2015, str. 1).

⁽³⁰⁾ Zlasti uspešno izpodbijanje odločitev Komisije v sodbah Sodišča z dne 3. februarja 2017 v zadevi T-646/13 (*Minority SafePack*), z dne 10. maja 2017 v zadevi T-754/14 (*Stop TTIP*) in z dne 12. septembra 2017 v zadevi C-589/15 P (Milijon podpisov za solidarno Evropo).

⁽³¹⁾ Odločitve v primeru 1086/2017/PMC z dne 4. oktobra 2017 (Mama, oče in otroci), v primeru 1609/2016/JAS z dne 18. aprila 2017 (Ustavimo vivisekcijo) ter glede pritožb 402/2014/PMC (zaupno) z dne 3. marca 2015 in 2071/2013/EIS z dne 12. decembra 2014 (Ustavimo vivisekcijo).

⁽³²⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o izvajanju Lizbonske pogodbe: participativna demokracija in evropska državljanska pobuda (člen 11 PEU) (UL C 354, 28.12.2010, str. 59).
Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o državljanski pobudi (UL C 44, 11.2.2011, str. 182).
Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o evropski državljanski pobudi (revizija) (mnenje na lastno pobudo) (UL C 389, 21.10.2016, str. 35).

⁽³³⁾ EESO je *ad hoc* skupino za evropsko državljansko pobudo vzpostavil oktobra 2013 za politično usmerjanje o evropski državljanski pobudi in spremljanje razvoja dogodkov na tem področju.

⁽³⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-566-sl-n.pdf>.

⁽³⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-149-sl-n.pdf>.

⁽³⁶⁾ <http://www.eesc.europa.eu/eptac/en>.

4.2.3 poziv organizatorjem evropske državljanske pobude, katerih pobude spadajo na področje politik Odbora, naj svoje pobude predstavijo v odboru EESO⁽³⁷⁾. Te priložnosti EESO omogočajo, da organizatorjem evropske državljanske pobude zagotavlja platformo za povezovanje s predstavniki civilne družbe in socialnimi partnerji ter da krepi pomen evropske državljanske pobude kot demokratičnega instrumenta in obenem ohranja nevtralno stališče glede političnega vprašanja, ki ga konkretna pobuda obravnava;

4.2.4 priprava mnenja na lastno pobudo o vsebini uspešne evropske državljanske pobude vsakič, ko se ta nanaša na področje dela EESO;

4.2.5 predstavniki EESO bi morali sodelovati pri vsaki javni predstavitvi uspešnih pobud v Evropskem parlamentu, s čimer bi prispevali k medinstitucionalni analizi tega, kako se na uspešne pobude odzvati. EESO bi moral biti vselej vabljen na javne predstavitve⁽³⁸⁾. Njegovo mnenje bo temeljilo na razpravah na plenarnem zasedanju EESO, na katerega so vabljeni organizatorji pobud;

4.2.6 EESO pozdravlja spletno sodelovalno platformo, v katero želi biti vključen ter biti seznanjen z dogajanjem na njej. Meni tudi, da bi morali biti uporabniki platforme dobro obveščeni o njegovih storitvah v zvezi z evropsko državljansko pobudo, ki jih nudi organizatorjem pobude;

4.2.7 EESO si bo še naprej prizadeval za vplivnejšo in učinkovitejšo evropsko državljansko pobudo ter ozaveščanje na nacionalni in lokalni ravni, na primer s svojo pobudo za delovanje na lokalni ravni (angl. *Going local*).

5. Pripombe glede sprememb uredbe

5.1 Evropska državljanska pobuda naj bi bila jasna, preprosta in uporabniku prijazna. Vendar številni organizatorji evropske državljanske pobude, predstavniki organizacij civilne družbe⁽³⁹⁾, akademski komentatorji⁽⁴⁰⁾ in institucionalni akterji poročajo o precejšnjih tehničnih in pravnih težavah, povezanih z njo. EESO pozdravlja predlog Komisije za spremembo uredbe, ki bo odpravil bolj zapletene institucionalne, pravne in organizacijske težave ter spodbujal dialog med državljani in institucijami. S tem se bodo v vsej EU okrepile razprave o temah, ki jih sprožajo evropske državljanske pobude, ne glede na to, ali pobuda zbere milijon podpisov ali ne.

5.2 EESO znova odločno poudarja svojo podporo evropski državljanski pobudi. Meni, da bi lahko ustrezno in popolno izvajanje evropske državljanske pobude pomagalo odpraviti vrzel med državljani in institucijami EU ter močno izboljšati vključitev državljanov v demokratično življenje Unije. To je tudi pomemben korak v širšem razvoju participativne demokracije v EU.

5.3 EESO potrjuje močno medinstitucionalno podporo evropski državljanski podpori ter pozdravlja predloge sprememb, ki so jih pripravili Evropski parlament, Odbor regij in evropska varuhinja človekovih pravic. Vsaka institucija ima pomembno vlogo v kampanjah evropske državljanske pobude in po njih, saj zagotavlja pomoč ter priložnosti za dialog med institucijami in organizatorji.

5.4 EESO vsem državam članicam priporoča, naj vzpostavijo kontaktne točke za zagotavljanje informacij in pomoči organizatorjem evropske državljanske pobude glede tehničnih vprašanj in vprašanj, povezanih s tovrstnimi kampanjami, ter pobudo dejavno spodbujajo na nacionalni in lokalni ravni.

5.5 EESO za poenostavitev in povečanje učinkovitosti instrumenta evropske državljanske pobude predlaga naslednje spremembe uredbe:

⁽³⁷⁾ Glej opombo 4.

⁽³⁸⁾ 2. februarja 2014 je takratni predsednik EESO Henri Malosse tedanjemu predsedniku Evropskega parlamenta Martinu Schulzu poslal uradno pismo, v katerem je izrazil interes EESO, da se redno udeležuje javnih predstavitev uspešnih evropskih državljanskih pobud.

⁽³⁹⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative* (Evropska državljanska pobuda, ki deluje: česa se lahko naučimo iz prvih dveh let njenega izvajanja), 2014: <http://ecithatworks.org/>.

⁽⁴⁰⁾ Nekaj nedavnih člankov: Organ, *EU Citizen Participation, openness and the European Citizens Initiative: the TTIP legacy* (Udeležba državljanov EU, odprtost in evropska državljanska pobuda: zapuščina TTIP), 54 CMLRev 1713–1748 (2017); Karatzia, *The European Citizens Initiative and the EU institutional balance: On realism and the possibilities of affecting EU lawmaking* (Evropska državljanska pobuda in institucionalno ravnotežje v EU: o realizmu in možnostih vpliva na pripravo zakonodaje v EU), 54 CML Rev. (2017), str. 177–208, in Vogiatzis, *Between discretion and control: Reflections on the institutional position of the Commission within the European citizens' initiative process* (Med diskrepcijo in nadzorom: razmisleki o institucionalnem položaju Komisije v procesu evropske državljanske pobude), *European Law Journal* 2017 (23), str. 250–271.

5.5.1 Pri prijavi je treba ločiti vloge institucionalnega mentorja⁽⁴¹⁾ organizatorjem evropske državljanske pobude in nosilca odločanja, ki ju ima Komisija. To je ključno za rešitev morebitnega nasprotja interesov v Komisiji ter za popolno in učinkovito izvajanje instrumenta evropske državljanske pobude. EESO bi bil logičen kandidat za vlogo institucionalnega mentorja.

5.5.2 Med kampanjo in po njej bi morale biti več priložnosti za dialog z organizatorji evropske državljanske pobude, saj bi tako okrepili politični pomen tematike kampanj za te pobude. EESO tako upa, da bodo vse institucije EU enakovredno sodelovale pri ustvarjanju priložnosti, da bi organizatorji lahko predstavili svoje pobude in razpravljali o njih po zgledu njegovega povabila organizatorjem evropske državljanske pobude, naj se udeležijo raznih razprav v njegovi skupini za evropsko državljansko pobudo, strokovnih skupinah in na plenarnih zasedanjih. Javna predstavitev pobud v Evropskem parlamentu je osrednjega pomena za take možnosti dialoga.

5.5.3 Zagotoviti je treba ustrezno spremljanje uspešnih pobud. EESO spoštuje pravico Evropske komisije do pobude in jo poziva k pripravi zakonodajnega predloga v 12 mesecih po koncu kampanje ali k celoviti obrazložitvi odločitve, da ne bo pripravila nobenega predloga.

5.5.4 Komisija bi se morala poleg sodelovanja pri predstavitvah v Evropskem parlamentu in srečanja z organizatorji še tesneje povezati z organizatorji evropske državljanske pobude. Z njimi bi se morala, potem ko bo predložila svoje uvodno mnenje, zato povezati pri dejavnostih v zvezi s temo uspešne evropske državljanske pobude.

5.5.5 Da bi zagotovili pravo ravnovesje med nalogami in pristojnostmi, EESO podpira stališče civilne družbe s posvetovanja, ki ga je organiziral, glede tega, da bi moral biti Parlament še naprej edini organizator javnih predstavitev uspešnih pobud.

5.5.6 Vse odločitve Komisije za delno ali popolno zavrnitev prijave pobude bi morale biti podrobno opredeljene in podani bi morali biti jasni razlogi zanje.

5.5.7 EESO pozdravlja predlog Komisije, da omogoči delno prijavo pobud. Da bi lahko sprejeli jasne in preproste postopke in merila za prijavo evropske državljanske pobude, pa bi bilo treba ohraniti enotno odločitev o prijavi. Komisija bi lahko organizatorjem pred predložitvijo svetovala glede pravne podlage njihovega predloga in predlagala možne rešitve, s katerimi bi preprečili, da bi bil njihov predlog nedopusten.

5.5.8 EESO bo spremljal razpravo o predlogu za znižanje najnižje starosti za podporo evropski državljanski pobudi in sodelovanje v njej. Zaveda se, da ta tema odpira številna vprašanja, obenem pa priznava, da je potrebna nadaljnja razprava.

5.5.9 Pregled evropske državljanske pobude bi moral še naprej potekati vsaka tri leta, in sicer zaradi pomena te pobude za demokracijo v EU ter ob upoštevanju tega, da je bila uvedena pred kratkim in da bo za izvajanje sprememb, ki izhajajo iz trenutnega pravnega pregleda, potrebnega precej časa.

5.5.10 Postopke obveščanja in ozaveščanja o evropski državljanski pobudi bi bilo treba okrepiti. To je treba storiti zlasti z *ad hoc* kampanjami, ki jih spodbujajo Komisija in države članice. Poleg tega EESO za ta namen predlaga, da se skupini organizatorjev omogoči obveščanje zainteresiranih podpornikov o poteku in dosežkih kampanje (pod pogojem, da so podporniki v to privolili). Podobno velja za Komisijo, ki mora učinkoviteje seznanjati s spremljanjem uspešnih pobud in o tem obveščati zlasti skupino organizatorjev.

5.5.11 EESO izraža zadovoljstvo, da je Evropska komisija priznala potrebo po prevajalskih storitvah, ki jih je EESO zagotavljal od leta 2015. Prevajalske storitve bi morale vključevati tudi prevod prilog k predlogom evropske državljanske pobude⁽⁴²⁾, kar je pomembno, saj bi tako javnosti omogočili boljše razumevanje tovrstnih predlogov.

5.5.12 Raziskati bi bilo treba nove načine povezovanja med spletnim zbiranjem podpisov ter družbenimi in digitalnimi mediji za doseganje čim širše javnosti.

V Bruslju, 14. marca 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽⁴¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o državljanski pobudi (UL C 44, 11.2.2011, str. 182), točki 1.2 in 4.3.2.

⁽⁴²⁾ Za razpravo o pomenu prilog glej točke 47–58 v zadevi T-529/13, Izsák in Dabis proti Komisiji.

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)
ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije Evropske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL